

Kazalo

<i>Uvodnik</i>	<i>Janez Toplišek</i> Register izseljencev.	4	34
<i>Vlasta Knapič</i> Dr. Avguštin Stegenšek z rodoslovnega vidika.	<i>Peter Hawlina</i> Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije - 42. poglavje	4	35
<i>Tino Mamič</i> Novi koprski škofijski arhiv	<i>Peter Hawlina</i> Popis prebivalstva	15	37
<i>Marija Prelec</i> Cesar Franc Jožef I.	<i>Peter Hawlina</i> Rodovniki znanih Slovencev	16	40
<i>Peter Hawlina</i> Cesarjev rodovnik	<i>Peter Hawlina</i> Iskanje samega sebe	18	43
<i>Peter Hawlina</i> Joe Sutter, 21. 3. 1921 - 30. 8. 2016	<i>Vlasta Knapič</i> Mlinarca - potomka slovenskih izseljencev	20	43
<i>Matej Ocvirk</i> Rodoslovje je tudi turizem	<i>Matej Ocvirk</i> Štajersko-dolenjska naveza	24	49
<i>Marjeta Manfreda Vakar</i> Izvor in razširjenost priimka Manfreda	<i>Oton Zagorc</i> Kako majhen je svet	25	49
<i>Peter Hawlina</i> Varstvo osebnih podatkov	<i>Peter Hawlina</i> Bonanza	27	51
<i>mag. Janez Toplišek</i> Generacije v rodoslovju	<i>Peter Hawlina</i> Nova predsednica SGSI	28	52
<i>Peter Hawlina</i> Komentar na Topliškov prispevek o generacijah v rodoslovju.	<i>Marija Skrt</i> 10. let rodoslovne skupine Velenje.	32	52
<i>Peter Hawlina</i> Priporočila za rodoslovno delo	<i>Novi člani</i>	33	54

Na naslovnici. Krožni prikaz desetih generacij prednikov cesarja Franca Jožefa I. Za prikaz podatkov iz zbirke Nenada Novakovića je bil uporabljen program Mac Family Tree.

ISSN 1318-6221

Leto 23, številka 1, december 2016

Časopis Drevesa izdaja Slovensko rodoslovno društvo.

Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Prispevki niso lektorirani.

Urednik: Peter Hawlina

Grafična priprava: Salve d.o.o. Ljubljana

Naklada: 500 izvodov

Naslov: Lipica 7, 4220 Škofja Loka, 3

e-naslov: srd@guest.arnes.si

Uvodnik

Od izida zadnje številke je minilo več kot celo leto. Vse do jeseni skoraj ni bilo prispevkov. Takrat sem se javno spraševal, če je tudi to znak usihanja zanimanja za društvene dogodke in upadanje popularnosti društva. Ob septembrski konferenci, četrti te vrste z udeležbo nad petdeset potomcev slovenskih izseljencev v ZDA, je prišlo nekaj poročil z njihove in naše strani.

O upadanju aktivnosti društva se je v decembru odprla diskusija, ki je vključila tudi domnevno svetovno upadanje aktivnosti v rodoslovnih društvih. Ni se mi zdelo potrebno ugotavljati, koliko so te ugotovitve točne. Res je mogoče manj zanimanja za dejavnost društev, saj je na spletu vsakomur dostopno mnogo več in mnogo lažje kot v osebnih srečanjih.

Morda usiha dejavnost v društvih, vse manj je tiskanih časopisov in knjig. Zato je za današnji čas izjemen dogodek, da v tiskani knjigi izide prepis popisa gorenjskih družin iz sredine 18. stoletja. Kljub ugotovljenemu usihanju v delovanju društev pa rodoslovje prav nič ne usiha. Ne usiha v našem društvu, ne usiha v Sloveniji in toliko manj usiha v svetu. Novim vsestranskim pridobitvam ni več mogoče slediti. Ne vem, kako bi bilo mogoče meriti tovrstne dosežke drugih držav. Prav v tem po mojem prepričanju Slovenija močno zaostaja. Še tisto, kar je že v digitalni obliki, se ne prenaša na splet. Pri tem ne gre le za rodoslovno gradivo. Na spletu se kopiči zgodovina. Ta zgodovina ni več v skladiščih in knjižnicah. Prišla je med nas.

Leta 2016 je bilo tudi nekaj drugih aktualnih dogodkov povezanih z znanimi Slovenci ali s Slovenijo povezanih osebnosti, npr. stoletnica smrti našega (pred)zadnjega cesarja. Večino tega in še marsikaj drugega se nabira na naši spletni strani. Prav v zadnjem času se je ob razmišljanju o kondiciji SRD spet pojavil predlog, da povsem opustimo tiskano obliko časopisa. Preidemo naj na spletni časopis ali enostavno na dodajanje rodoslovno relevantnega gradiva na spletna poglavja. Ko sem to isto sam že pred leti ponudil kot možnost znižanja stroškov in s tem prehod na simbolično članarino, je predlog več kolegov zavrnilo, podprl ga ni nihče.

Če se vrnemo k aktualnostim. Poleg stoletnice smrti Franca Jožefa je svetovno aktualna izvolitev ameriškega predsednika in s tem slovenske gospodinje v Beli hiši. Konec

Za primerjavo s polnim plemiškim rodovnikom na naslovnici precej bolj škrbost rodovnik današnjega plebejca.

avgusta je umrl Joseph Sutter. Vsem tem smo naklonili nekaj več rodovniške pozornosti.

Gotovo je bilo še veliko več okroglih obletic. Nosilni prispevek o dr. Stegenšku je pripravljen ob obletnici njegovega rojstva. Tudi v mojem sorodstvu je bilo v letu 2016 več okroglih obletic in tudi te niso minile brez fanfar. Za Drevesa bi bile objave o konkretnih posameznikih ali družinah dolgočasen balast in se temu še kar uspešno izogibamo. Tudi mi prehajamo vse bolj na splet in vse manj na klasične oblike komunikacij. Tu bi nam prav prišlo še več množičnega sodelovanja. Največ s tem pridobi ravno tisti, ki daje.

Ta številka je v več ozirih izjemna. Izstopajo nekateri rodoslovni prikazi. Cesarjev na naslovnici je neberljiv in nepregleden kot so vsi veliki rodovniki. Nepregleden bi bil tudi v zelo veliki povečavi. Še preden poskusimo prebirati imena, so na prvi pregled vidni polni kolobarji prednikov. Te smo omejili na deset generacij. Šele v deveti se pojavita prvi škrbini in v deseti še dve. To ne pomeni, da teh oseb ne bi mogli dodati. Namenoma smo pustili sliko trenutnega stanja. Če se zavedamo, da je bila izhodiščna oseba rojena leta 1830, in ima v skrajnih linijah rodovnik podaljšan še za desetine generacij prednikov, vidimo, da imamo pri delu kolega Novakovića opravka z izjemnim dosežkom. Vemo sicer, da je plemstvo na spletu objavljeno v številnih rodovnikih. Vendar dvomim, da je mogoče v kateri koli teh objav programsko oblikovati nekaj naslovnici podobnega. Kaj tak prikaz ne spominja na Saturnov sistem prstanov?

Dr. Avguštin Stegenšek¹ z rodoslovnega vidika

Vlasta Knapič

Izveček

Ob 140-letnici rojstva dr. Avguština Stegenška (*Tevče, Laško, 7. 7. 1875; † Maribor, 26. 3. 1920) prvič objavljamo njegove rodbinske podatke, saj je v dosednji literaturi zapisano, da »o njegovem otroštvu skorajda ni znanih virov«. Bil je profesor cerkvenega prava, cerkvene zgodovine, patrologije in cerkvene umetnosti na mariborskem bogoslovnem učilišču v obdobju od leta 1902 do prezgodnje smrti leta 1920. Velja za začetnika spomeniške topografije in pionirja umetnostne zgodovine na Slovenskem. Napisal je prvi tovrstni knjigi s popisom in orisom cerkva na Slovenskem: Dekanija Gornjegrajska (1905) in Konjiška dekanija (1909). Skrbel je za lastno in knjižno zbirko Zgodovinskega društva za Slovensko Štajersko (1903-1909), v katerem bil dolga leta odbornik. Urejal in pisal je glasilo Ljubitelj krščanske umetnosti. Od 1909. leta je bil častni konservator za Štajersko. Izhaja iz trdne kmečke rodbine, ki je stoletja živela v laškem hribovju, to je v zahodnem delu težje dostopnega območja med Savinjo, Savo in Sotlo. Predstavljeni so: njegova biografija, rojstna hiša in kraj ter ožje sorodstvo.

Abstract

At the 140th anniversary of birth of Dr. Avguštin Stegenšek (*Tevče, Laško, 7. 7. 1875; † Maribor, 26. 3. 1920), the information on his genealogy is published for the first time, as „almost no known sources of his childhood are to be found” in the current literature. He was a professor of the canon law, ecclesiastical history, patrology and ecclesiastical art at the Maribor theological college from 1902 up to his premature death in 1920. He is deemed the monumental topography founder and Slovenian art history originator. He composed the first two books inventorying and describing the Slovenian churches: Dekanija Gornjegrajska / The Gornji Grad Deanery (1905), and Konjiška dekanija / The Slovenske Konjice Deanery (1909). As curator, he was in charge of his private book collection, and of the Slovenian Styrian History Society's book collection (1903-1909), being its committee member for a number of years. He was the editor and article writer of the Ljubitelj krščanske umetnosti / The Amateur Christian Art paper. As from 1909, he was the honorary conservator in Styria. He was born into a sturdy rural kindred, which had for centuries inhabited the Laško uplands in the westward remote parts embraced by the Savinja, Sava and Sotla rivers. This article includes his biography, the house and place of his birth, and the next of kin.

V matični krstni knjigi župnije Vrh nad Laškim (Sv. Lenart na Vrhu; St. Leonhard) za obdobje 1856–1884 je na strani 115 vpisano rojstvo zakonskega sina Avguština dne 7. julija 1875 na naslovu Tevče 27, in sicer kočarju Andreju Stegenšku in njegovi ženi Ani, rojeni Cepuš. Pri porodu je pomagala Andrejeva mati Ana Stegenšek, priučena babica. Botta Anton in Marija Zupan z bližnje kmetije sta ga še istega dne odnesla h krstu v cerkev sv. Lenarta na Vrh nad Laškim. Pristnost botrovih križcev je s podpisom potrdil tamkajšnji župnik Janez Jug, ki je novorojenca krstil in napravil uradne zapise o tem. Ob prvorojenem sinu Avguštinu so v Tevčah odraščali še sestre Neža (r. 1880), Anka (r. 1882) in Pepca (r. 1886) ter brat Jože (r. 1890).

Po končani nižji šoli na Vrhu nad Laškim je Avguštin leta 1887² pričel obiskovati Gimnazijo Celje³, ki pa jo je že naslednje leto zapustil in se prestavil v Maribor. Morda je bilo

prenaporno, če se je v Celje v vsakem vremenu odpravil vsak dan peš od doma proti dobro uro hoda oddaljeni železniški postaji v Laškem in od tod z vlakom do Celja. Popoldan pa nazaj. V Mariboru je »z izvrstnim uspehom« leta 1895 maturiral na dijaškem semenišču in nato študiral teologijo. V starosti 23 let je bil 25. julija 1898 posvečen v mašnika. Novo mašo je daroval na prostem v rojstnih Tevčah v župniji Vrh nad Laškim. Veliko slavje je ob pomoči sokrajanov organiziral njegov oče Andrej Stegenšek, ki je med drugim tedaj že posedoval gostišče Pri slapu (ob potoku Lahomnica).

Kot semeniški duhovnik je vstopil v III. red sv. Franciška. Za kratek čas je bil nameščen za kaplana in kateheta v Selnici ob Dravi⁴. Veliko zanimanje za zgodovino in umetnost ga je vodilo na študij arheologije in umetnostne zgodovine v Rim (1899–1902). Po vrnitvi leta 1902 je pričel predavati na mariborskem bogoslovnem učilišču, hkrati pa opravljati izpite na graški univerzi, kjer je 19. decembra 1906 doktoriral iz filozofije. To mu je omogočilo mesto rednega profesorja za cerkveno zgodovino, patrologijo, cerkveno pravo in umetno-

stno zgodovino⁵. Hkrati je bil zaposlen (1902-1920) kot prefekt v Knezoškofijskem dijaškem semenišču, kjer je s svojim zgledom vzgajal mlade kandidate za duhovniški poklic⁶.

Umetnostni zgodovini se je tako zavzeto posvečal na pobudo knezoškofa dr. Mihaela Napotnika, ki pa ga kasneje ni brezkompromisno podpiral pri vseh podvigih⁷. S svojim širokim pogledom in globokim znanjem je načrtoval zbirko Umetniški spomeniki Lavantinske škofije. Leta 1905 je izšla prva knjiga Dekanija Gornjegrajska s popisom in orisom pripadajočih cerkva na Slovenskem, leta 1909 pa še Konjiška dekanija. Obe knjigi, ki zajemata strokovne opise in prikaze cerkvenih in posvetnih stvaritev človeških rok od rimske dobe dalje, je Avguštin izdal v samozaložbi. Sodobniki so sicer njegovo delo pohvalili kot »...lep spomenik domovini in potomcem. Zgodovina cerkvene umetnosti, slovenska zgodovina in slovenska folklor so v enaki meri pridobile s to knjigo.« in mu dali veljavo za vsestranski napredek slovenskega naroda⁸. A le on sam je vedel, koliko truda, znanja in časa je vložil v zbiranje podatkov po arhivih, v merjenja in skiciranja cerkva, gradov in drugih spomenikov, v anketiranja prebivalcev ter v natančno risanje in sistematično opisovanje. Menil je, da je delo doživelo mlačen odziv ter ni bil zadovoljen s tem, da knjigi nista dosegli širšega kroga bralcev in sta pristali na župnijskih knjižnih policah. Zato se po izidu »drugega zvezka« ni odločil za nadaljnjo sistematično obdelavo drugih dekanij, ampak se je bolj posvetil proučevanju zgodovine jeruzalemskega križevega pota, filozofskemu razmišljanju in razlagi svetega pisma. Z nacionalnega vidika strokovnjaki menijo, da je pomembna njegova utemeljitev umetnostne topografije, ki sta jo po Avguštinu Stegenšku nadaljevala France Stelè (umetnostno topografski opis političnega okraja Kamnik) in Marijan Marolt (Dekanija Vrhnika)⁹.

Že kot dijak in študent se je Avguštin vsakega dela lotil temeljito in ga opravil sistematično, za vzor drugim. Med službovanjem v deškem semenišču v Mariboru je leta 1903 tam vzpostavil arhiv in urejeno knjižnico kot ustanovni član Zgodovinskega društva Slovenske Štajerske ob dr. Franu Kovačiču. To je bil zametek današnje Univerzitetne knjižnice v Mariboru¹⁰. V društvu je aktivno deloval kot njegov odbornik, zato kar malo preseneti skop nekrolog, ki ga je društvo zapisalo v svojem Časopisu za zgodovino in narodopisje¹¹. Najbrž bo držalo, da je s svojim delovanjem v avstro-ogrski monarhiji in vpetostjo v rimsko-katoliško cerkev Avguštin Stegenšek presegal ozke lokalne

razmere na Spodnjem Štajerskem, kar je treba vzeti v ozir pri poskusu razumevanja življenja in dela enega prvih akademsko izobraženih slovenskih umetnostnih zgodovinarjev¹².

Njegova prepričanost v svoj prav mu je nekajkrat preusmerila kariero v neželjeno smer. Cesarsko-kraljeva centralna komisija za raziskovanje in ohranjanje stavbnih spomenikov na Dunaju ga je leta 1909 imenovala za častnega konservatorja na Štajerskem, a se je po petih letih dela s komisijo razšel, verjetno zaradi drugačnih pogledov na ohranjanje spomenikov. Leta 1914 je začel pisati in urejati glasilo Ljubitelj krščanske umetnosti, prvo slovensko periodično publikacijo s področja likovne umetnosti, a je bilo zaradi prve svetovne vojne izhajanje zelo oteženo. Ko so mu leta 1918 ponudili profesorsko mesto na ljubljanski Filozofski fakulteti, ga je najprej odklonil. Ko si je premislil, pa je bilo mesto že zasedeno. Podobno se je pokesal po tem, ko je zavrnil predlog knezoškofa Napotnika, da ob 700-letnici lavantinske škofije napiše njeno zgodovino¹³, in s tem v celoti zgubil njegovo naklonjenost¹⁴.

Neprijaznemu času prve svetovne vojne in vsem poklicnim nasprotovanjem pa se je pridružila še okužba z bacilom tuberkuloze, zaradi katere je leta 1919 izgubil nogo in leto kasneje, v starosti 45 let, podlegel okužbi s kostno jetiko. Tako so ostali njegovi velikopotezni znanstveni načrti »žalibog radi prerane smrti večinoma nedovršeni«¹⁵. Ena njegovih zadnjih izjav se glasi: »Mene ni škoda, škoda je idej, ki bodo ostale neuresničene...«

Rojstni kraj Tevče

Vas Tevče ni le rojstni kraj umetnostnega zgodovinarja dr. Avgusta Stegenška. Od tod izvira tudi rod pesnika Antona Aškerca, s katerim so bili Stegenški sorodstveno in gospodarsko povezani. Iz sosednjih Olešč (Velešč; Sv. Peter pri Jurkloštru) pa izhajajo predniki zgodovinarja Ignacija Orožna (1819-1900) in njegovega nečaka, geografa in zgodovinarja, Franca Orožna (1853-1912)¹⁶ ter akademika ddr. Jožeta Mačka (r. 1929)¹⁷, ki so med drugim prispevali tudi nekaj zgodovinskih drobcev o Avguštinovi rodbini.

Vas se prvič omenja že leta 1209 kot mejni kraj posestev samostana Jurklošter¹⁸. Avguštin Stegenšek je menil, da so vsa naselja Tevče in Telče na Slovenskem in Nemškem dobila ime po teletih, tako kot Konjice po konjih¹⁹. Na starejših zemljevidih avstoogrške monarhije je sicer mogoče prebrati napis Deutsche (nem.: nemško, Deutscher – Nemeč)²⁰. Da je ime vasi slovenskega izvora, nakazuje zapis za Tevče (Telče)

⁵ Vrišer, Sergej: Stegenšek, Avguštin (1875–1920). Slovenska biografija. ZRC SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi606283/#slovenski-biografski-leksikon> (3. december 2016). Izvirna objava v: Slovenski biografski leksikon: 10. zv. Schmidl - Steklasa. Alfonz Gspan et al. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1967.

⁶ Boldin, A. (2010) Dr. Avguštin Stegenšek in Konjiška dekanija, Cerdonis, 17 s.

⁷ Lazarini, F.: on-line biografija Avguštin Stegenšek <http://www.mariborart.si/osebnost/article-display/avgustin-stegensek>

⁸ Lenard, L. (1909). Dr. Avguštin Stegenšek: Konjiška dekanija; Maribor 1909. Dom in svet (Ljubljana), letnik 22, številka 7. URN:NBN:SI:DOC-FMUNIS2Q from <http://www.dlib.si>

⁹ Höfler, J.: Uvod v slovensko umetnostno zgodovino z bibliografskim pregledom; Skripta 1999/2006; Oddelek za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

¹⁰ Kačičnik, A. (2007) Kovačičeva življenjska pot. Bogoslovni vestnik 66 (2007) 2, s. 175-191.

¹¹ Nekrolog Avguštinu Stegenšku. Časopis za zgodovino in narodopisje (1920/1921, letnik 16, številka 1)

¹² Friš, D. in Matjašič Friš, M.: Avguštin Stegenšek (1875-1920) in njegov čas. Studia Historica Slovenica; Maribor, letnik 7 (2007), št. 3-4

¹³ Kovačič, F. (1928) Zgodovina Lavantinske škofije 1228-1928.

¹⁴ Lazarini, F.: prav tam

¹⁵ Nekrolog Avguštinu Stegenšku. Časopis za zgodovino in narodopisje (1920/1921, letnik 16, številka 1)

¹⁶ Orožen, Janko (1957). Aškerčev dom in rod. Aškerčev zbornik, Laško, 1957.

¹⁷ SAZU <http://www.sazu.si/o-sazu/clani/joze-macek.html>

¹⁸ Leksikon Dravske banovine s. 517

¹⁹ Stegenšek, A. (1909). Umetniški spomeniki lavantinske škofije. Zv. 2, Konjiška dekanija / spisal Avguštin Stegenšek. - Slovenj Gradec : Cerdonis, 2010; Faksimile. - Izv. izd.: V Mariboru : pisatelj, 1909; s. 290

²⁰ Priimek Tavčer (Teutscher-Deutscher) kaže na poreklo nosilca, ki se je kot Nemeč naselil v slovensko okolje in so ga tako označili; podobno sporočilnost ima priimek Kočevar/Hočevar (Granda, S.)

¹ Dr. Avguštin Stegenšek (*Tevče, p. Laško, 7. 7. 1875; † Maribor, 26. 3. 1920)

² Boldin, A. (2010) Dr. Avguštin Stegenšek in Konjiška dekanija, Cerdonis, 17 s.

³ »Nenavadno je, da zapisov o tem v arhivu šole ni mogoče najti kljub zelo natančnemu in usmerjenemu pregledu, torej ni mogel biti dijak niti eno leto«, meni avtor popisa gimnazijcev iz Laškega in okolice; Maček, Jože (2013) Laško skozi stoteletja. - Celje, Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba; Laško : Občina Laško, s. 138-139.

⁴ Koledar Družbe sv. Mohorja: za navadno leto 1901. Družba sv. Mohorja, 1901. III. Lavantinska škofija. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-6190JVBD>

v habsburškem urbarju s konca 13. stoletja: »in villa Tellzach sunt 8 hube«²¹. Tako je prevladala razlaga nastanka imena kraja po prebivalstvu (etnonim) Telčane (iz telec, tele)²².

Tevče so danes gruščasto naselje na obeh bregovih Lahomnice, ki se z leve strani pri Laškem izliva v Savinjo. Med okoli 500 do 700 m visoke hribe je ta potok vrezal ozko, vijugasto dolino in omogočil prometno povezavo med Laškim preko Šentruperta do Šentjurja in naprej na Kozjansko. Iz Tevč je uro ravninske hoje mimo Lahomnega, Lahomska in Marija Gradca do Laškega. Nenavadno veliko toponimov ima v tem zahodnem delu težje dostopnega območja med Savinjo, Savo in Sotlo osnovo »Lah«, kakor so slovenski predniki poimenovali pripadnika starselskih ljudstev, večinoma romaniziranih Kelto, ki so se pred selitvenimi vali novih ljudstev, tudi Slovanov, umikali z nižinske v odročnejšo, hribovito pokrajino, oziroma so se tam ohranili. Če je tak izvor priznan za Laško in Lahov Graben, pa naj bi Lahomno nastalo iz prvotnega osebnega imena kot Vlahomelj (tvorjen pridevniško in verjetno okrajšano Vlahomno selo)²³.

Slika 1: Prvi vojaški zemljevid habsburškega imperija (kartirano 1763 – 1787) z napisom Deutsche in vrisanimi 8 nižinskimi kmetijami ob potoku Lahomščica ter vinogradi na Tevški gori.²⁴

Prvotno je bilo v Tevčah osem kmetij²⁵, velikih po 20 arov (to je v naših krajih 11,4 ha: par konj je lahko zoral na dan en oral ali 57 arov). Zaradi združevanja je bilo kasneje v terezijanskem urbarju le šest kmetij, na potoku pa trije mlini. Na dokaj strmem prisojnem desnem bregu Lahomnice je na apnenčasti podlagi do uničujočega pojava ameriške trsne uši uspevala vinska trta evropskega izvora, na levem pa so bile njive in travniški sadovnjaki. Lahomenska in Tevška vinska gorica z vinogradi in ostanki zidanic z gorskimi številkami, ki danes pripadajo stanovanjskim hišam, kažejo na močan fevdalni gospodarski vir, ki sta si ga v stoletjih izmenoma delili laška in jurkloštrska gosposčina²⁶. Na Tevški gorici je imelo Pajkovo posestvo, to je ena od prvotnih tevških kmetij, vinarstvo z gorco na hišni številki Tevče 27, za katero je bil leta

1825 v zemljiški kataster vpisan gornik Janez Pajk²⁷ in je ena od možnih lokacij Avguštinove rojstne hiše.

Fevdalna pripadnost gosposčini je bila tod naslednja:

- Okrajno gospostvo Jurklošter²⁸: Marijina vas, Lahov Graben, Mišji Dol, Mrzlo Polje, Paneče, Svetina, Sv. Lenart, Sv. Rupret, Leskovca, Tevče, Velike Grahovše, Modrič (1595. leta ukinejo samostan, gospostvo gre pod jezuitsko upravo, nato pa od 1773 do 1848 pod jurkloštrsko državno gospostvo)
- Okrajno gospostvo Laško²⁹: Belovo, Lahomno, Lahomšek, Laško-trg, Laziše, Lože, Marno, Plazovje, Podvin, Rečica, Rifni Gozd, Slivno, Sv. Jedert, Sv. Jurij, Sv. Krištof, Sv. Štefan, Tremerje.
- Gospostvo Velika Breza

Slika 2: Graščine na območju med Savinjo, Savo in Sotlo (1600-1770)³⁰

Najstarejši del Tevč leži tik nad potokom Lahomnica. Na položnejšem pobočju je bil gozd izsekan, da so kmetije pridobile travnike in njive. Kjer je lapornata podlaga, pobočne vode rade povzročajo plazove. Od Tevč se med zaselkoma Leskovca in Kladje vzpenja cesta na Vrh nad Laškim (Št. Lenart), kjer je od leta 1789 sedež fare s cerkvijo sv. Lenarta³¹ in osnovna šola, ki je leta 1890 popisana kot dvorazredna ljudska šola, v katero je bilo vpisanih 97 dečkov in 111 deklic³².

²⁷ SI AS 177 Franciscejski kataster za Štajersko, 1823-1869, <http://arsq.gov.si/Query/detail.aspx?ID=23254>

²⁸ Stegenšek, A.: O početkih Jurkloštrske kartuzije. CZN VHI/1911, str. 1–10; Kos: Gradivo IV., št. 534, str. 271

²⁹ Rybar, Miloš: Laško gospostvo v dobi Babenberžanov. (Die Herrschaft Laško /Tiffner/ zur Babenbergerzeit.) Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor, 47 = 12(1976)2, str. 210–230.

³⁰ Zadravec, D. () Plemstvo v župnijskih matičnih knjigah na območju med Savo, Sotlo in Savinjo do leta 1770.- Zgodovinski arhiv na Ptuj, http://hs.zrc-sazu.si/Portals/0/sp/hs9/HS9_pdf_4_Zadravec.pdf

³¹ Ožinger, Anton (1976) Oblikovanje župnij v prafari Laško. v Časopis za zgodovino in narodopisje št. 2, Laški zbornik

³² Rožek, J.A. (1889) Schematismus der Volksschulen Steiermarks. Graz, 1890.

Pređen je bila leta 1816 zgrajena deželna cesta Celje – Zidani Most³³ ob strugi Savinje, je vodila zelo slaba in težavna pot v Posavje iz Celja in Laškega, in sicer po naslednjih kolovozih:

- Iz Laškega preko Savinje do Tevč in preko strmin do Vrha nad Laškim, spust do Mišjega dola in Jurkloštra ter po Lahovem grabnu preko strmin na Polano in mimo Lisce in Razborja spust do Brega, nato pa ob Savi gor-vodno v Loko in Radeče ali dol-vodno v Sevnico;
- iz Jurkloštra je bilo mogoče priti po rečnih dolinah za hribovjem v Podsredo³⁴ in od tam v Rajhenburg (Brestanico) ali pa mimo Kozjega na Krško polje.
- Iz Laškega ob Savinji do Rimskih Toplic, potem pa vzpon na Senožete, Lukovico in mimo Brezovega navzdol k Savinji, z brodom preko Savinje v Briše (Obrežje pri Zidanem Mostu), nato pa čez strm hrib pred Velikim Kozjakom proti Čelovniku in navzdol do Loke, kjer je pri Hotemežu vozil brod potnike, živino in tovor preko Save na kranjsko stran.³⁵

Težavnost poti nakazuje podatek, da po njej ni bilo mogoče peljati tovora 10 centov (ena tona) z dvema konjema brez priprave na klancih. Prometne povezave so se tod izboljšale z izgradnjo omenjene ceste Celje-Zidani Most in še bolj z izgradnjo železniške proge Celje-Ljubljana preko Zidanega Mosta v letih 1845-1849 kot dela »južne železnice« Dunaj-Trst. V začetku 19. stoletja so odprli tudi rudnik v Trobnem dolu, do koder so mimo Tevč speljali enotirno železniško progo.³⁶

Naselje Tevče, so imele leta 1880 vsega 29 hiš s 139 prebivalci³⁷, čez slabih 50 let, v času kraljevine Jugoslavije, pa 151 prebivalcev, ki so živeli v 38 hišah. Od tega je bilo 29 zemljiških posestnikov, 15 kočarjev in 2 najemnika. Upravno središče, davčni urad, sodišče, žandarmerija, zdravstvo in železniška postaja so bili v Laškem, ki je bilo tedaj središče sreza.³⁸ Po opravkih do 5 km oddaljenega Laškega so ljudje tedaj večinoma hodili peš ali s kolesom. Tudi do cerkve in šole so hodili 3 km daleč peš iz Tevč, pa še nadmorsko višino s 310 m ob Lahomščici na 533 m na Vrh nad Laškim so morali premagati. V času Dravske banovine je gospodarstvo tod temeljilo zlasti na živinoreji, sadjarstvu, tkanju domačega platna in izkoriščanju pretežno bukovih gozdov, ki so bili po I. svetovni vojni že precej posekani. Koristili so kamnolom. Na vodotokih je bilo postavljenih več vodnih mlinov, žaga in elektrarna, lovili so postrvi. Vasi so bile gospodarsko navezane deloma na Laško, deloma na Rimske Toplice, kamor so prodajali gobe, mleko, jajca in druge pridelke.³⁹ V samem središču Tevč si je Avguštinov oče Andrej Stegenšek postavil novo hišo s številko Tevče 31, v kateri je uredil gostilno s prenočišči. Gostilna se je imenovala »Pri slapu« po bližnjem 15

³³ Kraj je dobil ime po kamnitem mostu čez Savo iz leta 1224 (ob sotočju Save in Savinje), ki so ga kasneje Habsburžani med vojskovanjem s Celjskimi porušili

³⁴ Jelovšek, E., J. Maček (2010). Vrh nad Laškim skozi stoletja. Celjska Mohorjeva družba: Občina Laško

³⁵ Prvi vojaški zemljevid habsburškega imperija (kartirano 1763 – 1787)

³⁶ Mlinar, Ivan. »Zidani most v zgodovini.« Kronika (Ljubljana) volume 4, issue 2 (1956) str. 67-76. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC:59HTUROQ>>

³⁷ Krajevni repertorij Habsburške monarhije za Štajersko, 1880

³⁸ Leksikon Dravske banovine, s. 518

³⁹ Leksikon Dravske banovine s. 518

m visokem slapu v Lahomniškem sopotu⁴⁰, ki je predstavljal okoliško turistično znamenitost za zdraviliške goste iz Laškega. Gostilno je postavil poleg žage, ki jo je 1886. leta kupil od industrialca Otona Withalma.

Podlage za zgodovino hiš

Tevče cerkveno-upravno pripadajo župniji sv. Lenart (Šentlenart) od leta 1789, ko je ta postala samostojna župnija. Prej pa so bili župljani vpisani v matične knjige prafare Laško. Posvetno-upravno pa so bile Tevče v takratni občini Marija Gradec (Tabela 1). V občino Marija Gradec spada tudi Globoko, rojstni kraj pesnika Antona Aškerc (1856–1912), ki ima sicer rodbinsko poreklo v Tevčah.

Tabela 1: Administrativna ureditev: naselja nekdanje občine Marija Gradec. (Vir: Popis krajev v Avstro-Ogrski iz leta 1900, spletna izdaja: János Bogárdi, 2012: <http://www.austriahungary.info/en/gazetteer1900>; Krajevni repertorij Habsburške monarhije za Štajersko, 1880)

1900	Doblatina – Doblatina Vas; Dol; Globoko; Kladje; Lahombl – Lahomno; Lahomscheg – Lahomšek; Laschische – Laziše; Loschach – Lože; Maria Graz – Marija Gradec; Modritsch – Modrič; Ojstro; Padesch – Padež; Plasovje – Plazovje; Podvin; Poutscheno – Povčeno; Riffnigod – Rifni Gozd; Selo; Stopitz – Stopec; Teutsche – Tevče
1880	Doblatin (Doblatin, Plannica, Zavoje (-Rotte)), Dol (Brednice, Dol, Gorica), Globoko (Globoko, Strensko), Maria Graz-Gradec, Kladje, Lahomno-Lahombl, Lahomschek (Lahomschek, Trojno); Laschische (Konz, Laschische (-St. Nikolaj)); Loschach – Lože (Berstovnice, Leskovetz, Loschach-Lože (Podpeč)); Modritsch (Modritsch, Radoblje, Zagaj); Ojstro (Gabern, Ojstro (-Za humam), Žikovca); Padesch; Plasovje (Goricica, Plasovje); Podvin (Podvin, Reka); Povčeno (Povčeno, Zabrež); Riffnigost (Favcnlaz, Riffnigost, Za kotlam); Selo (Harje, Selo (-Bukovje)); Stoptsche; Teutsche – Tevče;

Tabela 2: Proučevani del upravne enote Laško (GURS)

Katastrska občina	Pošta	
Lahomšek	Laško	3270
Lahomno	Laško	3270
Laziše	Laško	3270
Laziše	Rimske Toplice	3272
Lokavec	Rimske Toplice	3272
Lože	Rimske Toplice	3272
Marijina vas	Jurklošter	3273
Mrzlo Polje	Jurklošter	3273
Olešče (Sv. Peter)	Laško	3270
Vrh nad Laškim	Laško	3270

Sv. Lenart sodi v nadžupnijo Laško, kjer še hranijo originale matičnih in pastoralnih knjig. Laško je bilo sedež obsežnega zemljiškega gospostva in sedež pražupnije, ki je bila

⁴⁰ Majcen, T.; Golež, M. 2010: Lahomniški sopot. DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, <http://www.dedi.si/dediscina/343-lahomniški-sopot>

ena izmed največjih na Slovenskem Štajerskem. Laška fara je bila prvič omenjena preko laškega župnika leta 1257, leta 1269 pa cerkev sv. Martina.⁴¹

Zlasti družinske knjige župljanov (*Status animarum*) so dragocen pripomoček pri rekonstrukciji zgodovine posameznih hiš, vključno z domačimi imeni (vulgo) in prebivalci, ki pa so v tej nadzupnji nedostopne v župnijskem arhivu in za to analizo niso bile uporabljene. V župnijo sv. Lenart so od leta 1789 sodila naselja: Tevče, Kladje, Vrh, Gora, Žigon, Podgorica, Gozdec, Male Goreljce, Velike Goreljce, Lipni dol, Krnica, Reber, Globoko, Laška ves, Razbor na desnem bregu Gračnice, Male Grahovše, Leskovec, Kunja rt. Leta 1797 so priklučili iz sosednje fare Sv. Rupert nad Laškim še Tvorog in štiri hiše iz Loke ter dve hiši iz občine Sv. Peter. Naselja na južnem pobočju: Mišji dol, Gračnica, Spodnji Valuš, Gornji Valuš in Jurjevo (Gairach) so leta 1856 vključili v lokalijo Jurklošter. Na grebenu hriba Plešivec pri Velikih Grahovšah so ostaline gradu Tvarog (Twarog, Twarg).⁴²

Tabela 3: Transkripcija kmetov in gornikov v Tevčah, vpisanih v zemljiško knjigo leta 1825. (Vir: Arhiv Slovenije – Franciscejski kataster. 1825. Dežela Štajerska, kresija Celje, okrožje Laško, občina Lahomno; Abecedni seznam vpisov)

Bivališče zemlj. posestnika	Status	Ime	Družinsko ime	Št. mape	
1	Teutche	Bauer	Gaspar	Poshlepp	II
3	Teutche	Bauer	Johan	Klepey	II
4	Teutche	Bauer	Michail	Semme	II, III
5	Teutche	Bauer	Georg	Gorischeg	II
5	Teutche	Bauer	Michail	Pollanz	II, III
7	Teutche	Bauer	Franz	Srebuth	II, III
8	Teutche	Bauer	Nicolas	Jaitschnigg	II, III
9	Teutche	Bauer	Martin	Medved	II, III
18	Teutche	Berghold	Matheus	Blattounig	I, II
19	Teutche	Bauer	Valentin	Kaitna	I
21	Teutche	Bauer	Anton	Zepush	II
22	Teutche	Bauer	Martin	Krascheg	I
22	Teutche	Bauer	Matheus	Paik	II
25	Teutche	Bauer	Joseph	Graschutz	I, II, III
26	Teutche	Berghold	Gaspar	Ultschnigg	II
27	Teutche	Berghold	Johann	Paik	II
29	Teutche	Berghold	Joseph	Graschutz	II

V zgodovini Aškerčevega rodu je Janko Orožen opisal tudi Tevče, o katerih je našel zapis s konca 13. stoletja v tako imenovanem habsburškem urbarju, ko so obsegale osem kmetij, ki so pripadale laški deželnoknežji gospoščini. V 16. stoletju bi naj bile last jurkloštrske gospoščine, saj v obeh velikih laških urbarjih iz 1524 in 1582 te kmetije niso popisane. Jurkloštrski urbarji pa so bili uničeni v požarih, tako da podatkov ni. V Terezijanskem katastru iz sredine 18. stoletja in franciscejski zemljiški knjigi iz začetka 19. stoletja pa je na

Tevčah šest kmetij, kolikor jih je bilo tam tudi sredi 20. stoletja. Ob Lahomnici si sledijo naslednje domačije:⁴³

- Aškerčeva, Tevče št. 6 (urb. št. 231, vl. št. 118); Aškerci so gospodarili na kmetiji do leta 1882, ko jo je na dražbi kupil Ignacij Sajtl, kasneje krstni boter Stegenškovim otrokom.
- Jajčnikova, Tevče št. 3, v. Skrinjar (urb. št. 233, vl. št. 102); do leta 1826 so tu gospodarili Knezi, nato se je izmenjalo več lastnikov, dokler ni leta 1882 tudi Jajčnikove kmetije kupil Ignacij Sajtl in jo je združil z Aškerčevo.
- Somihova, Tevče št. 2 (urb. št. 235 f, gorska št. 26, vl. št. 155, h. št. 31), kjer je leta 1882 lastnik marijagraške cementarne Oton Withalm postavil vodno žago, ki sta jo leta 1886 kupila »Andrej Stegenšek, sloveč tesarski in stavbni mojster, in žena Ana roj. Cepuš, ki sta kmetijo v Leskovici, zaselku, ki je tik nad Tevčami, prodala Jožefu Aškercu«. Andrej Stegenšek je poleg žage zgradil večjo hišo za gostilno, trgovino in lastno stanovanje. Od druge Andrejeve žene, vdove Helene, je leta 1927 kupil to posest Jožef Aškerc ml., poročen z Marijo, roj. Lapornik, in prenesel sem težišče tevškega debela Aškerčevega rodu.«⁴⁴

Rojstna hiša

Z opisovanjem rojstne hiše Avguština Stegenška je zaznati kar nekaj težav. Fotografija rojstne hiše je bila objavljena v spominskem sestavku od 10. obletnici njegove smrti⁴⁵, ostaja pa nejasno, kje je bila locirana, saj na nobeni od možnih lokacij ne stoji več.

Slika 3: Avguštinova rojstna hiša z naslovom Tevče 27.⁴⁴

Avguštin se je rodil v manjši, s slamo kriti hiši, v Tevčah 27 (Slika 3), za njim pa v petih letih še trije otroci do 1880 (NŠA-MB KMK Vrh). Sestra Anka leta 1882 in za njo še štiri otroci pa so že bili rojeni v novi hiši Tevče 30 (NŠA-MB KMK Vrh). Avguštinova babica Ana Stegenšek r. Flis je umrla v Tevčah 30 pri sinu Andreju februarja 1884 leta

⁴³ Orožen, Janko (1957). Aškerčev dom in rod.- Aškerčev zbornik, Laško, 1957.

⁴⁴ Orožen, Janko (1957). Aškerčev dom in rod.- Aškerčev zbornik, Laško, 1957.

⁴⁵ Ilustrirani Slovenec (1930) V spomin velikega našega umetnostnega zgodovinarja. Tedenska priloga Slovenca VI(1930)15: 13. apr. 1930, str. 115

(NŠA-MB MK Vrh). Andrej Stegenšek je v času, ko se je že ukvarjal s tesarstvom, kupil zemljo za novo hišo, in sicer od staršev pesnika Antona Aškerca, ki so se po tem preselili v Globoko pri Rimskih Toplicah. V novi hiši na naslovu Tevče št. 30 so torej rojeni: hči Anka leta 1882 (kasneje učiteljica v Toplicah pri Zagorju), hči Josipina leta 1886 (kasneje učiteljica v Laškem) in sin Jožef leta 1890 (kasneje poštni uradnik v Mariboru in Šentjurju pri Celju). Leta 1907 pa je bila zabeležena poroka hčere Anke (NŠA-MB PK Vrh) že na tretjem domu Tevče št. 31, kjer so imeli gostilno.

Leta 1825 (Tabela 3), kot tudi še v popisu leta 1880, je bilo v Tevčah 29 hiš. Če se do leta 1880 ni izvedlo preštevilčenje hiš, je stala hiša Tevče 27 na parcelni številki 121/1 K. O. Lahomno (točka GKJ:522641 GKX:111426) na 360 m n. m. Toda v zemljiški knjigi Geodetske uprave Laško je v »zaporednem imeniku K.O. Sv. Lenart« naslov Tevče 27 vpisan pri lastnikih Mariji in Jerneju Grabnerju (vpis je po pričevanju njunega naslednika nastal okoli leta 1960) sta bila solastnika parcele št. 181 v K. O. Vrh nad Laškim, kjer je stala stara Krašovčeva hiša, po domače pri Smodej.⁴⁶

Andrej Stegenšek, ki je bil pri svojih 30-ih letih že »sloveč tesarski in stavbni mojster«, je postavil za svojo naraščajočo družino novo hišo, ki so ji dodelili novo številko Tevče 30, na lepem razglednem mestu na meji z Leskovco. Na to hišo je društvo umetnostnih zgodovinarjev leta 1965 namestilo spominsko ploščo z napisom: »V TEJ HIŠI SE JE RODIL 7. JULIJA 1875 DR. AVGUŠTIN STEGENŠEK PRVI SLOVENSKEGA UMETNOSTNI ZGODOVINAR UMRL V MARIBORU 26. MARCA 1920«. V tej hiši Stegenškova družina ni dolgo živela, saj je podjetni oče Andrej leta 1886 kupil žago v dolini ob Lahomnici in poleg nje postavil veliko zidano hišo Tevče 31 (danes Tevče 2), v kateri je imel poleg bivališča gostilno s sobami za goste in trgovino. Hišo Tevče 30 so okoli leta 1900 prodali pri Andreju na žagi zaposlenemu Ferdinandu Hohkrautu in ženi Rozalki⁴⁷ (Ferdinand je bil rojen v Malih Grahovšah 6, kmetu Blažu Hohkrautu in mami Mariji r. Knez; umrl je 4.9.1954 na naslovu Tevče 30). Kasnejši lastnik je to hišo leta 2012 podrl in s tem zaključil prizadevanja lokalnih kulturnikov po ureditvi in ohranitvi kot spominske hiše.

Slika 4: Hiša v Tevčah 30, ki jo je Andrej s svojo ekipo tesarjev lastnoročno zgradil za svojo družino.

⁴⁶ Razboršek-Deželak, M.: osebna komunikacija

⁴⁷ Razboršek-Deželak, Marija: osebna komunikacija

Stegenškova hiša v Tevčah 30 je bila primer tradicionalne kozjanske gradnje: na kamnitih temeljih (nepodkletena) tesana hrastova bruna vezana v nosilne stene, z apnenim ometom, nanesenim na splet slame in leskovega šibja, nad bivalno etažo pa ometane pletene zatrepne stene pod dvokapnim ostrešjem, kritim s slamo. Hiša je imela lesene pode, stropce, stopnice, okna in vrata ter izjemno izdelane detajle, ki so kazale na mojstrstvo gradbincev.⁴⁸

V nobeni od treh hiš pa Avguštin ni prav dolgo živel, saj je na Vrh nad Laškim hodil v šolo največ do 1885. leta, preden je odšel v gimnazijo in potem v dijaško semenišče in na študij bogoslovja v Maribor. Leta 1898 – pri triindvajsetih letih – je že postal duhovnik.

Slika 5: Gostilna 'Pri slapu' v Tevčah 31, ki jo je vodil Andrej Stegenšek poleg žage in gradbenega podjetja do svoje smrti leta 1916. Pred gostilno je slikan Andrej z drugo ženo Heleno in njuno malo hčerko leta 1910. Gostom so v toplem delu leta stregli v t. i. »salonu« levo od hiše.

Ko je Andrej Stegenšek leta 1916 umrl, je vdova Helena r. Kellenberger še nekaj časa gospodarila, a ne preveč uspešno, tako da je morala leta 1927 gostilno, žago in celotno posestvo v Tevčah prodati⁴⁹ Aškerčevim, ki so bili prej doma v Kladju (Petrov). Gospod je bil lesni trgovec, ki je z žago nadaljeval še po drugi svetovni vojni. Od Aškercev je posestvo kupila pivovarna v Laškem, ga razparcelirala, na njem pa so si njeni zaposleni postavili hiše (naslovi Tevče 2a, 2b in 2c). Andrejeva gostilniška hiša na naslovu Tevče 2 je preprosto prezidana (ohranila je le obokan portal in dve obokani okni), trgovina pa v pritličju še vedno obratuje. Vdova Helena Stegenšek se je po tem s hčerko preselila v Maribor, preostala družina, ki je ostala brez doma (zlasti Josipina Stegenšek, ki je živela v Laškem), pa se je odtlej ob slavjih dobivala pri Avguštinu v Mariboru.⁵⁰

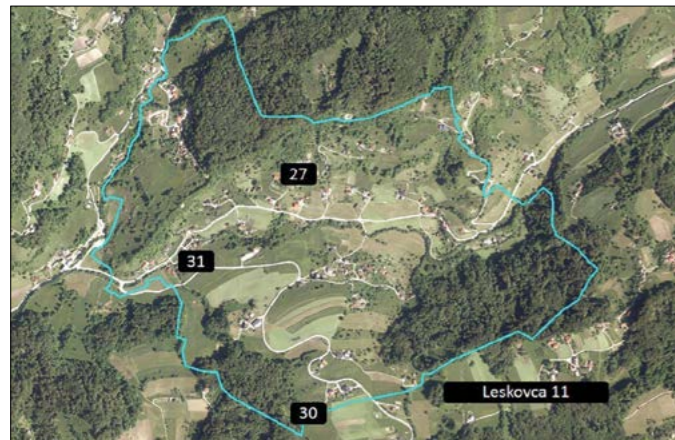
⁴⁸ Golež, M.; T. Pazlar, T. Majcen (2010) Tradicionalna kozjanska hiša – material in gradnja. Gradbenik (2011)2/3, s. 33-35.

⁴⁹ Maček, ddr. Jože, osebna komunikacija

⁵⁰ Maček, ddr. Jože, osebna komunikacija

⁴¹ RYBAR Miloš, prav tam

⁴² Toplišek in sod. Zgodovinski imenik župnij

Slika 6: Naselje Tevče na orto-foto posnetku iz leta 2015 z oznako lokacij Stegenškovih hiš (Vir sloja: GURS).

Stegenškova rodbina

Na proučevanem območju je odkritih vsaj 5 rodbin Stegenšek, ki jih zaradi manjkajočih matičnih knjig (zlasti jurklostrskih), zgodnejših od 19. stoletja ni bilo mogoče zanesljivo povezati do skupnega prednika, zato začnemo pregled na kmetiji v Malih Grahovšah, ki so bile omenjene kot mejni kraj jurklostrske kartuzije leta že leta 1209 (skupaj z naselji na pobočjih hriba med dvema dolinama Gračnice in Lahomnice: Podgorica (Pogoriz), Vrh (Verrech = Sv. Lenart) in Tevče (Teltsach) na eni strani ter Gorelce (Ny-gozelec!), Grahovše (Gracouiz) in Leskovca (Lizcowitz) na drugi strani)⁵¹.

1. **Matija Stegenšek**, rojen 1813 v Malih Grahovšah 11, Vrh nad Laškim, in umrl leta 1865. Poročil se je z Ano Flis, rojeno 1815. leta na Vrhu nad Laškim in umrlo leta 1884 pri sinu Andreju v Tevčah 32, župnija Vrh nad Laškim. Imela sta sedem otrok:⁵²

- i. 2. Jakob Stegenšek, rojen 1835 v Leskovci in umrl 1849 v Leskovci.
- ii. 3. Neža Stegenšek, rojena in umrla jan. 1838 v Malih Grahovšah.
- iii. 4. Neža Stegenšek, rojena sept. 1838 v Malih Grahovšah 11 in umrla neznano kdaj.
- iv. 5. Martin Stegenšek, rojen 10. nov. 1840 v Malih Grahovšah 3 in umrl 21. jan. 1914 na Vrhu 9.
- v. 6. Anton Stegenšek, rojen 1845 v Malih Grahovšah 11 in tam tudi umrl 1865. leta.
- vi. 7. Andrej Stegenšek, rojen 30. okt. 1851 v Malih Grahovšah in umrl 18. avg. 1916 v Tevčah 31.
- vii. 8. Marija Stegenšek, rojena 1855 v Tevčah 27 in umrla v Tevčah.

Druga generacija:

4. **Neža Stegenšek**, Andrejeva sestra, je bila rojena sep. 1838 v Malih Grahovšah 11. Poročila se je z Blažem Ričekom, rojenim leta 1867 na Vrhu nad Laškim. Blaž je bil sin Jurija Ričeka in Helene rojene Knapik. Blaž je bil rojen leta 1842

v Lahomnem 17, umrl pa je neznano kdaj. Na tem naslovu je v zemljiški knjigi leta 1825 vpisan kmet Anton Rittschegg.

5. **Martin Stegenšek**, Andrejev brat, je bil rojen 10. nov. 1840 v Malih Grahovšah 3 in umrl 21. jan. 1914 na Vrhu 9. Poročil se je s tam rojeno Marijo Knez, rojeno okrog 1840. leta. V Malih Grahovšah, župnija Vrh nad Laškim, so se jima rodili otroci:

- i. 9. Cecilija Stegenšek, rojena 1868 na Vrhu nad Laškim, in umrla 23. dec. 1941.
- ii. 10. Neža Stegenšek, rojena in umrla 17. jan. 1870 v Malih Grahovšah 3.
- iii. 11. Neža Stegenšek, rojena 10. dec. 1870 v Malih Grahovšah 3.
- iv. 12. Antonija Stegenšek, rojena 1872 v Malih Grahovšah 3 in umrla 1946 na Vrhu nad Laškim.
- v. 13. Terezija Stegenšek, rojena 1874 v Malih Grahovšah 3 in tam umrla 1875. leta.
- vi. 14. Amalija Stegenšek, rojena 1878 v Malih Grahovšah 3.
- vii. 15. Neimenovan rojen in umrl 1880 v Malih Grahovšah 3.

7. **Andrej Stegenšek**, rojen 30. okt. 1851 v Malih Grahovšah in umrl 18 avg. 1916 v Tevčah 31 pri Sv. Lenartu. Poročil se je z Ano Cepuš, hčerjo Andreja Cepuša, rojeno 10. mar. 1850 in umrlo 7. jul. 1906 v Tevčah 31. Vdovec Andrej se je leta 1907 v drugo poročil s Heleno Kellenberger, ki je bila rojena okrog 1870 v Svečini (Witschein).

Otroci Andreja in Ane Stegenšek:

- i. 16. Avguštin Stegenšek, rojen 7. jul. 1875 v Tevčah 27 in umrl 26. mar. 1920 v Mariboru.
- ii. 17. Alojz Stegenšek, rojen 1. maja 1877 in umrl 19. dec. 1878 v Tevčah 27.
- iii. 18. Alojz Stegenšek, rojen 23. jun. 1879 in umrl 9. jun. 1885 v Tevčah 27.
- iv. 19. Neža Stegenšek, rojena 10. dec. 1880 v Tevčah 27 in umrla po letu 1957 kot guvernanta v Kairu, Egipt.
- v. 20. Anka Stegenšek, rojena 26. jul. 1882 v Tevčah 30 in umrla neznano kdaj v Avstriji.
- vi. 21. Neimenovan otrok rojen in umrl 20. dec. 1884 v Tevčah 30.
- vii. 22. Josipina Pepca Stegenšek, rojena 26. feb. 1886 v Tevčah 30 in umrla 17. nov. 1956 v Celju, pokopana v Laškem.
- viii. 23. Janez Stegenšek, rojen in umrl 15. avg. 1888 v Tevčah 30.
- ix. 24. Jože Stegenšek, rojen 16. jan. 1890 v Tevčah 30 in umrl 20. mar. 1961 v Mariboru.

Otrok iz drugega zakona Andreja Stegenška s Heleno r. Kellenberger:

- x. 25. **Helena Marija Stegenšek** je bila rojena 30. nov. 1909 v Tevčah 31. Babica pri porodu je bila šolana Kati Zastanšek iz trga Laško. Krstna botra sta bila Marija in Simon Kellenberger iz Svečine (Witschin), krstil je Janez Časl. Helena Marija je bila birmana v Laškem 7. 9. 1922, umrla pa

je 23. 1. 1985 v Mariboru. Helenin stric Simon Kellenberger je leta 1913 popisan kot nadučitelj v Svečini⁵³ pri Mariboru, na današnji meji z Avstrijo.

8. **Marija Stegenšek**, Andrejeva sestra, je bila rojena 1855 v Tevčah 27 in umrla Tevčah. Poročila se je s **Francem Aškercem** leta 1875 v Šentlenartu / na Vrhu nad Laškim. Franc je bil sin Franca (Anzeka) Aškerca in Lucije r. Vidic. Rojen je bil leta 1851 v Tevčah 6 na Aškerčevi kmetiji.

Otroci Marije Stegenšek in Franca Aškerca:

- i. 26. Neža Aškerc, rojena 2 jan. 1876 v Tevčah.
- ii. 27. Marija Aškerc, rojena 1882 v Tevčah.
- iii. 28. Helena Aškerc, rojena 1887 v Tevčah.
- iv. 29. Rozalija Aškerc, rojena 1888 v Tevčah.

Tretja generacija

9. **Cecilija Stegenšek**, hči Martina in Marije Stegenšek, je bila rojena 1868 v Malih Grahovšah. Poročila se je s Ferdinandom Trupejem leta 1892 na Sv. Lenartu nad Laškim. Ferdinand je bil rojen leta 1860 v Mišidolu 14, Vrh nad Laškim, in umrl leta 1912. Cecilija pa je umrla 23 dec. 1941.

11. **Neža Stegenšek**, hči Martina in Marije Stegenšek, je bila rojena 10. dec. 1870 v Malih Grahovšah 3, Vrh nad Laškim, in umrla neznano kdaj. Ni podatka, da bi se poročila.

12. **Antonija Stegenšek**, hči Martina in Marije Stegenšek, je bila rojena leta v Malih Grahovšah 3 in umrla leta 1946 na Vrhu nad Laškim. Prvič se je poročila z Antonom Hrastnikom 16. jan. 1897 v Sv. Lenartu nad Laškim, poročna priča pa ji je bil stric Andrej Stegenšek. Anton je bil sin Antona Hrastnika in Amalije r. Gračner in je bil rojen 10. feb. 1848 na Sv. Lenartu nad Laškim. Antonija je imela z Antonom hčerko Marijo Hrastnik, rojeno leta 1899 in umrlo leta 1965. Njena hčerka Milka Deželak (r. 1928), ki je povedala, da je bila mamina sestrična Pepca Stegenšek iz Laškega pogosto pri njih na obisku. Vdova Antonija se je ponovno poročila z Jožefom Knezom leta 1909 in z njim imela še sina okrog leta 1910. Antonija se je primožila na Vrh nad Laškim (Šentlenart št. 15, še stoji v prvotni podobi), kjer je bila še do druge svetovne vojne gostilna 'Pri Malik'. Na nasprotni strani ceste je stala trgovina, ki pa so jo porušili.

13. **Terezija Stegenšek**, hči Martina in Marije Stegenšek, je bila rojena leta v Malih Grahovšah 3 leta 1874 in umrla prav tam leta 1875. Sestra **Amalija Stegenšek** se je tu rodila 1878. leta.

16. **Avguštin Stegenšek**, sin Ane in Andreja Stegenška, je bil rojen 7. jul. 1875 v Tevčah 27 in krščen v Šentlenartu nad Laškim. Krstna botra njemu in vsem ostalim otrokom, razen najmlajšega Jožeta, sta bila kmeta Anton in Marija Zupan. Kot katoliški duhovnik si Avguštin Stegenšek ni smel ustvariti družine in potomcev. V dvajsetih letih svojega poklicnega delovanja pa si je ustvaril status pionirja slovenske umetnostne zgodovine ter spomeniške topografije, ko je popisal nepremično in premično umetnostno dediščino dveh dekanij po krajih (arhitektura, kiparstvo, slikarstvo, izdelki t. i. umetne

obrti, tudi arhivsko, rokopisno, knjižno gradivo itd.), da bi imela stroka na voljo ustrezne preglede gradiva za nadaljnje strokovno in znanstveno delo ter popularizacijo umetnostne dediščine, tudi v smislu domoznanstva. Po strokovni plati je vrhunsko in v primerjavi z Avstrijo tudi zelo zgodaj (sočasno z novo avstrijsko topografijo) to napravil Avguštin za dekaniji Gornji grad (1905) in Konjice (1909). Posamezne pomembne spomenike pa je tudi prvi zgledno obravnaval po monografskih načelih z upoštevanjem dokumentacijskih, zgodovinskih in umetnostnozgodovinskih vidikov (npr. benediktinski samostan s cerkvijo v Gornjem gradu, žička kartuzija).⁵⁴ Kot učitelj semeniščnikov v Mariboru je vzgajal mlade fante in jih pripravljajal na duhovniški poklic.⁵⁵ Med njimi je bil tudi njegov drugi bratranec Franc Stegenšek (r. 24. jan. 1889 v Drožanju pri Sevnici, u. v Beogradu 16. jun. 1969), ki se je resno branil izpolniti željo staršev, da postane duhovnik. Ko je svoje dvome zaupal Avguštinu, mu je ta svetoval, naj sledi svojim željam in tako je namesto na bogoslovje v Maribor odšel na študij prava na Karlovo univ. v Pragi in postal visok finančni uradnik v Beogradu.⁵⁶ Kot teolog in filozof je Avguštin proti koncu svojega življenja doživel zavračanje sodobnikov in nerazumevanje svojih (revolucionarnih) idej. Avguštinov opus in pomen za današnje stroko umetnostnih zgodovinarjev pa je bil v zadnjih letih dokumentiran.

19. **Neža Stegenšek**, hči Ane in Andreja Stegenška, je bila rojena 10. dec. 1880 v Tevčah 27 pri Sv. Lenartu in umrla po letu 1957 v Kairu v Egiptu.

20. **Anka Stegenšek**, hči Ane in Andreja Stegenška, je bila rojena 26. jul. 1882 v Tevčah 30 pri Sv. Lenartu in umrla v Gradcu v Avstriji. Anka je končala učiteljske leta 1903, ko je nastopila tudi službo, dve leti kasneje pa opravila še diplomski izpit; 1. jan. leta 1934 je imela 24 let in pol službe; razvrščena je bila v VII. položajno skupino od 26. junija 1932.⁵⁷ V letih 1920-1944 je Anka učila v Toplicah pri Zagorju ob Savi, ki je z zaledjem štela 6050 prebivalcev, med katerimi je bilo veliko rudarjev in s tem delavske mladine. Šola je imela 18 oddelkov in je delovala od leta 1860. Med nemško okupacijo je ostala zaradi svojega priimka Anka Stegenšek-Mitterhammer nameščena kot učiteljica.⁵⁸ Anka se je namreč 9. feb. 1909 v cerkvi Sv. Lenarta na Vrhu nad Laškim poročila s Franzem Mitterhammerjem, ki je bil rojen 5. avg. 1883 v Mitterdorfu na Gornjem Štajerskem v Avstriji (Mitterdorf im Mürztal, Politischer Bezirk Mürzzuschlag, Steiermark, AT). Še pred koncem druge svetovne vojne se je družina umaknila v Avstrijo. V zakonu je bil rojen sin Žiga (Sigismund), ki je obiskoval sorodstvo v Sloveniji, dokler se ni utopil v času počitnic na Jadranskem morju. Potem so se stiki pretrgali. Žiga je imel hčerko, ki pa je na porodu prvorojenca umrla.

22. **Josipina Stegenšek**, hči Ane in Andreja Stegenška, je bila rojena 26 feb. 1886 v Tevčah 30 in umrla 17. nov. 1956 v

⁵⁴ Höfler, J.: Uvod v slovensko umetnostno zgodovino...Prav tam.

⁵⁵ Boldin, A. (2010) Dr. Avguštin Stegenšek in Konjiška dekanija, Cerdonis, 17 s

⁵⁶ Murko, Vladimir: Stegenšek, Franc (1889-1969). Slovenska biografija. SAZU ZRC, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi606444/#slovenski-biografski-leksikon> (3. december 2016). Prav tam

⁵⁷ Stalež šolstva in učiteljstva v Dravski banovini leta 1934

⁵⁸ Orožen J (1980) Zgodovina Zagorja ob Savi I., s. 273-282

⁵¹ Stegenšek, A.: O početkih Jurklostrske kartuzije.

⁵² Krstne, poročne in knjige umrlih župnije Vrh nad Laškim

Celju. Učiteljske je končala leta 1906, ko je nastopila tudi službo. Diplomski izpit je opravila dve leti kasneje. Leta 1909 je popisana kot učiteljica v Špitaliču, najdlje pa je učila v mestu Laško, skupaj s še 12 učitelji in dvema katehetoma; 1. jan. leta 1934 je imela dobrih 27 let službe; od 14. januarja 1926 dalje je bila razvrščena v VI. položajno skupino. V Laškem je učila na slovenski šoli v letih 1914 do 1941 in bila tudi nadučiteljica ter aktivna v več društvih. V stroki je bila napredna pri pedagoških izboljšavah, tako da so k njej na hospitacije v reformni razred prihajali učitelji s celotnega okraja. Med okupacijo, ko so vse slovenske učitelje odpustili, so Pepco poslali poučevati na Avstrijsko Štajersko⁵⁹, pri čemer ji je prav gotovo pomagal svak Franz, saj so druge učitelje izselili v Srbijo ali pa premostili na uradniška mesta (kot npr. prijateljico Nino Drobnič). Pepca, kot so jo klicali, je bila izjemna osebnost, duhovitega značaja in postavna gospa izbranega obnašanja, ki se je izbrano tudi oblačila. V stanovanju v Laškem je živela s prijateljico in učiteljico Nino Drobnič, ki pa je v bistvu opravljala vsa gospodinjinska dela, vključno s kuhanjem. Tudi pokopani sta skupaj v Laškem. Pepca se je družbeno precej udeleževala, v društvu Blago srce skrbelo za pomoč revnim otrokom. Med šolskimi počitnicami je pogosto potovala, bodisi k sinu, ki je odraščal v Dalmaciji ali pa k svoji sestri Neži v Kairo. Zadnji načrtovan obisk ji je prekrizalo nenadno vnetje žolča. Zaradi tega vnetja je umrla v celjski bolnišnici 17.11.1956. Sin Zvonko je še ravno uspel priti iz Sarajeva, kjer je živel in delal, da se je z materjo še lahko pogovoril. Pepca je pokopana v Laškem.

Slika 7: Nagrobni plošči za Josipino Stegenšek in Nino Drobnič sta nameščeni na pokopališko obzidje v Laškem in tako še ohranjeni, kljub temu, da nimata svojcev.

24. **Jože Stegenšek**, sin Ane in Andreja Stegenška, je bil rojen 16 jan. 1890 v Tevče 30 in umrl 20 mar. 1961 v Mariboru. Krstna botra najmlajšemu Jožefu sta bila kmeta, ki sta na dražbi kupila sosednjo Aškerčevo domačijo v Tevčah 6, Ignac in Marija Sajtl (Seitl). Značajsko je bil najbolj zadržan, pravo nasprotje sestre Pepce. Z Avguštinom, ki je bil že v semenišču, ko se je Jože rodil, je imel redke stike. Jožef se je izsolal za poštnega uradnika in služboval najprej v Mariboru, nato pa v Šentjurju pri Celju. Poročil se je z Gabrijelo, rojeno

Vauda (1893-1977), s katero sta imela tri otroke, ki so se rodili v Mariboru:

- i. 33. Klemen Anton Stegenšek rojen, 17 nov. 1917 v Mariboru in umrl 3 nov. 1980 v Celju, Slovenija.
- ii. 34. Danijel Bogdan Stegenšek, rojen 1920 v Mariboru in umrl leta 1981.
- iii. 35. Jelica Stegenšek, rojena leta 1923 v Mariboru in tam tudi umrla l. 1996.

Stanovali so na naslovu Tržaška 13, Maribor, dokler ni bil Jože premeščen v Šentjur. Jože je bil kot upravnik pošte v stiku s svetom, zanimal se je za kulturo in po pripovedovanju snahe Mare rad zahajal v gledališče in opero. Bil je zelo muzikaličen. V Šentjurju je ustanovil pevski zbor in veliko prostega časa porabil za pisanje not. Čeprav je bil precej bolj odprt kot žena Gabrijela, stikov s sorodniki izven ožje družine praktično niso imeli. Med drugo svetovno vojno so družino izselili v Paračin, le Klemen (Milko) je bil že študent Tehniške fakultete Univerze v Ljubljani in ga je vojna vihra zajela tam. Okupatorji so ga z drugimi študenti izselili v taborišče Gonars v Italiji, kjer je doživel teror in poniževanja. Po vojni je dobil prvo službeno mesto v Idriji kot obratovodja v rudniku živega srebra.

Tu je spoznal tudi svojo bodočo ženo Maro (Marijo Jurjavčič, r. 9. dec. 1922). Poročila sta se 24. jul. 1947 v Idriji. Nezdrave delovne razmere so pripomogle k hudemu vnetju grla in dihal, ki ga je zelo oslabilo. Mara, ki je bila med vojno bolničarka, ga je s pomočjo zdravnikov komaj rešila in z veseljem sta sprejela ponudbo občinskega odbora Celje, ki je iskal vodilnega inženirja za Cinkarno v Celju. K izboru je nedvomno pripomoglo priporočilo Klemnovega brata Bogdana, ki je bil tedaj nameščenelec na občini Celje. Klemen je bil zelo zavzet strokovnjak in se je kot tehnični direktor Cinkarne Celje v celoti posvetil tovarni. Žena Mara bi se sicer rada zaposlila, saj se kot energična Primorka, vajena sveta, ni videla kot gospodinja. Vendarle jo je skrb za tri hčerke in nesebična podpora možu obdržala doma. Le za kratek čas (5 let) po Klemnovi predčasni upokojitvi se je zaposlila v vrtcu.

Oče Andrej Stegenšek, stavbni podjetnik

Andrej Stegenšek (1851-1916) se je kot mlajši sin odselil s kmetije v Malih Grahovšah 11, kjer je gospodaril najprej njegov oče Matija, potem pa njegov brat Martin (rojen 1840, p. z Marijo r. Knez). Odselili sta se tudi Andrejevi sestre: Marija p. Aškerc in Neža p. Riček, a nobena prav daleč.

Andrej, ki se je najprej preživljal kot mlinar, je odšel na svoje, v Tevče 27, se izučil za tesarja in kasneje postal gradbenik s svojim podjetjem, kupil še dve posestvi in si postavil novi hiši z gostilno, trgovino in žago. Prav gotovo sta z ženo Ano r. Cepuš najbolj skromno živela v Tevčah 27, kjer so se od leta 1875 do 1880 rodili prvi štirje otroci. A zaradi vpisa statusa kočarja ob rojstvu prvorojenca Avgušтина (NŠA MB, KK sv. Lenart nad Laškim) še ne moremo trditi, da se je rodil v »družini revnih kočarjev«⁶⁰; saj je bil Andrej kmečki sin z dobro socialno mrežo in takrat star še 24 let. Andrej je pokazal veliko ročnih spretnosti, zagnanosti, iznajdljivosti

in podjetnosti. Znanje tesanja in gradnje iz lesa je bilo v tistih časih zelo pomembno, saj je bila večina hiš in gospodarskih poslopj lesenih, oziroma je bil les pomemben gradbeni material pri večjih zgradbah. V času na prelomu 19. v 20. stoletje, ko so v trgu Laško gradbene posle dobivale zlasti avstrijske firme, je Andrej dobival naročila s podeželja za župnišča, šole (npr. v Šentlenu in Reki), pokopališke objekte, ceste itd. Zgledoval se je po arhitekturi meščanskih zgradb, kot npr. pri svoji gostilni Pri slapu, ki je izstopala po detajlih, nenavadnih za podeželsko okolje: obokan portal, polkrožno zaobljena okna, balkoni in frčade. Nedvomno je imel precej estetske in umetniške žilice. Nenavadne oblike je znal izdelati iz lesa, kamna ali betona. Tudi nagrobnik Stegenškovih v Šentlenu je dolgo krasil velik bel križ, ob nastanku umetniško vlit v kalup, tako da je posnemal letnice in grče lesa⁶¹. Pri delu na cerkvenih zgradbah je prišel v stik s strokovnjaki in umetniki, od katerih je neformalno črpal znanje. Tako so imeli otroci doma odličnega vzornika, ki jim je dal zagon za kasnejše poklicno delovanje in občutek za umetnost. Žena Ana r. Cepuš mu je rodila devet otrok, vendar so štirje fantki umrli (Aljoz star 2 leti, drugi Aljoz star 6 let, leta 1884 rojeni sin ni utegnil dobiti niti imena, leta 1888 rojeni Janez pa kot novorojenček). V Tevčah so tako odraščali Avguštin, Neža, Anka, Pepca in Jože. Morda tudi v tolažbo po toliko otroških grobovih je v družini pričel krožiti kipec Janezka, delo kiparja Ivana Sojča⁶² (r. 1879 v Ljubnici pri Vitanju; u. 1951 v Mariboru) iz leta 1906. Namenjen je tistemu sinu, ki prenese priimek Stegenšek na sina v naslednjo generacijo. Kipec je prejel najmlajši sin Jože Stegenšek, ko je leta 1917 dobil sina Klemna in leta 1920 še enega sina Danijela.

Slika 8: Kipec, Stegenškov Janezek' (avtor Ivan Sojč) ponazarja fantiča v noši, ki spominja na bavarsko narodno nošo iz 19. stol.

Andrej Stegenšek se je kot napreden človek zavedal pomena izobrazbe in je poslal v šole vseh pet otrok, ki so tvorili prve širše generacije slovenskih izobražencev s kmečkega podeželja: Avguštin je postal duhovnik, profesor in znanstvenik, Neža zasebna učiteljica in guvernanta v Kairu, Anka učiteljica v Toplicah pri Zagorju ob Savi, Pepca učiteljica v Laškem

⁶¹ Razboršek-Deželak, Marija, osebna komunikacija

⁶² Baloh, Vera: Sojč, Ivan (1879–1951). Slovenska biografija. ZRC SAZU, 2013. Prav tam.

in Jože poštni uradnik v Šentjurju in Mariboru. Andrej se je sam močno zavedal pomena branja slovenske besede in bil med prvimi naročniki Mohorjevih koledarjev s praktično, poučno in tudi leposlovno vsebino. Do prve svetovne vojne, ko je bil v Koledarju Družbe sv. Mohorja objavljen imenik vseh naročnikov in je povezoval Slovence vseh stanov ter krepil narodno zavest, ga pri Sv. Lenartu najdemo vpisanega med prvimi nosilci kulture: »Časl Fr., župnik; Stegenšek And., Frece, Fran, cerk. ključ.; Novak Jan, org.; Lapornik Vinc., Sajtl Ign, Šolska knjižnica; Knez Anton, šolar; Zavšek Jožef, ud kr. šol. sv.«⁶³.

V času 1880-1918, ko je bilo Laško poleg Celja, Zidanega Mosta in Brežic na Slovenskem Štajerskem poznano kot ena od trdnjav nemštva (podatki v Tabeli 4), je pomenila slovenska drža dejansko dnevni spopad za slovensko besedo, njeno mesto pri verskih obredih in pouku, proslavah, javnih shodih, v uradih, šolah, itd.⁶⁴ Šolsko društvo (Schulverein) in društvo Spodnja Štajerska (Suedmark) sta zbirala denar po vsej Avstriji za gradnjo nemških šol, ki so jo zgradili tudi v Laškem. Na njenem dvorišču je njen ravnatelj Karel Valentinič zasadil ob 50-letnici vladanja cesarja Franca Jožefa leta 1898 hrast, za katerega so čez deset let uradno ugotovili »da lepo uspeva« in s tem sporočili, da se je nemška šola dobro ukoreninila. Valentinič je bil sicer napreden in prosvetljen ravnatelj, ki je drevesničarstva in pridelave hrane učil tudi na slovenski šoli v Laškem, kjer je večino kariere poučevala tudi Stegenškova Pepca (v obdobju 1914 – 1941).⁶⁵

Tabela 4: Podatki popisa prebivalstva iz leta 1880 z deležem tistih, ki so se izrekli, da kot prvi jezik govorijo nemščino.⁶⁶

Občina, kraji	Št. hiš	Št. prebivalcev	1. jezik nemščina
Občina Jurklošter	531	2815	13 (0,5%)
- Sv. Lenart	57	265	0
Občina Loka	570	3178	128 (4%)
- Loka	40	204	5 (2%)
- Sv. Peter (Briše, Alt, Mailand)	105	476	14 (3%)
- Židani Most	32	366	108 (30%)
Občina Marija Gradec	488	2503	27 (1%)
- Tevče	29	139	0
Občina Sv. Rupert	280	1460	0
Okraj Laško	3488	23188	1003 (4%)
- Trg Laško	93	706	356 (50%)
Mesto Celje	260	5393	3301 (61%)
Mesto Maribor	812	17628	13517 (77%)
Mesto Gradec (AT)	4149	97791	86195 (88%)*

*902 prebivalca Gradca sta se izrekla, da je prvi jezik slovenščina (1%)

⁶³ Koledar Družbe sv. Mohorja: za navadno leto 1901. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-6190JVBD>

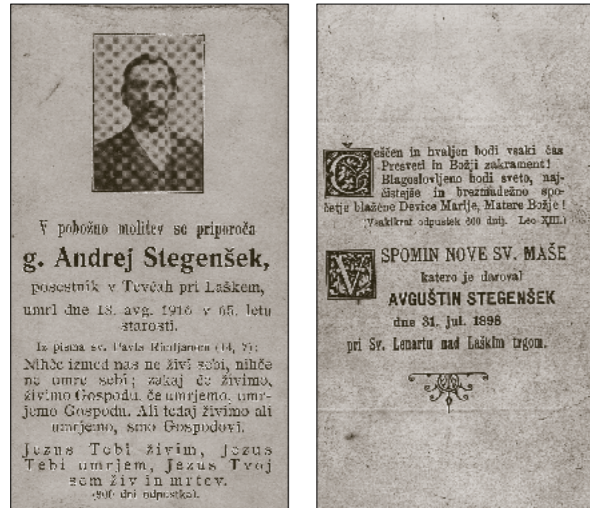
⁶⁴ Filip Čuček (2007) Vpisal se je med Nemce, dasiravno komaj za silo nemško tolče, Občevalni jezik kot element manipulacije v popisih prebivalstva 1880-1910 na Spodnjem Štajerskem.- Zgodovina za vse, 2007, no. 2

⁶⁵ Maček, J.: Laško skozi stoletja, s. 137

⁶⁶ Krajevni repertorij Habsburške monarhije za Štajersko, 1880

⁵⁹ Maček, J.: Laško skozi stoletja, s. 137

⁶⁰ Boldin, A. (2010) Dr. Avguštin Stegenšek in Konjiška dekanija, Cerdonis, 17 s.

Slika 9: Odpustka⁶⁷ v cerkvi sv. Lenarta (Vir: Razboršek-Deželak, M.)

Andrej Stegenšek je bil spoštovan mož, kar izraža tudi nekrolog ob smrti, objavljen med novicami o vojnih napovedih leta 1916⁶⁸:

»Sv. Lenart nad Laškim. Dne 20. avgusta je umrl znani stavbeni podjetnik Andrej Stegenšek, oče bogoslovnega profesorja dr. Avgušтина Stegenšek. Bil je miren, nerazburljiv značaj, izredno nadarjen mož, ki je imponiral strokovno obraženim gospodom, dasi samouk. Zlasti je rajni v zvezi z bivšim šentlenartskim župnikom g. Časlom storil največ za povzdigo in samostojnost v Št. Lenartu. Zidal je pokopališki zid, mrtvašnico, župnišče, šolo. Posebno se je trudil, da bi dobil Št. Lenart novo in složno vozno cesto. Serpentin bi vodili čez Tevče v Št. Lenart in od tam čez Laško vas-Mišidol v Jurklošter. Pri župniku Časlu je stanoval pol leta inženir iz Dunaja, ki bi naj stvar izpeljal. Upajmo, da najdeta Stegenšek in Časl moža, ki bo začeto delo nadaljeval in skončal. Bil je skrben oče, dober mož in blag značaj. P. v m.«

Slika 10: Nagrobno ploščo Andreja Stegenška, njegove mame Ane in prve žene Ane in še starejšo z obledelimi napismi so krajani Vrha nad Laškim v znak spoštovanja njegovega dela in prispevkov vzdali v pokopališki zid, ko za grob ni nihče več plačeval najemnine. Avtorica prispevka je s fotografijo še ujela rastlinje in ostanke z razdrtega groba v opomin tej nelepi pridobitniški navadi skrunjenja nagrobnikov, ki nimajo vira financiranja.

⁶⁷ Škofovska konferenca. Nauk Cerkve o odpustkih, <http://katoliska-cerkve.si/nauk-cerkve-o-odpustkih>

⁶⁸ Slovenski gospodar. Dopisi. 31. avgusta 1916, s. 4

Priimek Stegenšek

Jezikoslovci menijo, da je priimek Stegenšek nastal iz prvega dela krajevnega imena Stegnerane, kar naj bi bila normalna tvorba: Stegne > Stegenski > Stegenšek. Stegne so v tem primeru razložene kot „s plotom ograjena pot, po kateri hodi živina na pašo“.⁶⁹ Priimka sicer nikoli ne izgovarjamo s polglasnikom, ali a (stagna) ali celo i (stigna), ampak z ozkima e, kar bi šlo v razlago za »naglašeno osnovo stégn,ki jo vsebujejo samostalniki ženskega spola mn. (stégne) in srednjega spola mn. (stégna), ki so izrecno locirani samo s sintagmo »/n/a deželi po ravnem«.⁷⁰

S tezo Alenke Šivic-Dular, da bi bilo verjetno iz tega treba izpeljati tudi toponim Stegnerane (moškega spola, mn.; v Stégneranah, zaselek Curnovca) se morda sklada lokalna razlaga družinskega imena Stegenšek, ki se v cerkvenih maticah pojavlja v 17. do 19. stol. okoli ledinskega imena Stegneravne, kjer je prvi Stegenski gospodaril na celi kmetiji, ki je imela za razliko od ostalega hribovitega laškega sveta njive v ravnem.⁷¹ Čeprav je danes zastopan s komaj nekaj 10 nosilci, sodi priimek v skupino najbolj tipičnih slovenskih priimkov, ki imajo priponski obrazili -šek in -nik, ki kažeta na krajevni izvor. Običajno je tak kraj v bližini prvih staroselskih nosilcev priimka kot npr.: Blatni vrh – Blatnik, Kladje – Kladnik; Polana – Polanc; Bezgovje – Bezgovšek, Gorišče – Gorišek, Leskovca – Leskovšek, Razbor-Razboršek, Derstven-Derstvenšek, Ojstro-Ojsteršek, Klenovo-Klenovšek, če naštejemo le nekaj značilnih krajev in priimkov okoli Tevč in Vrha nad Laškim. Tako se samo zastavlja vprašanje, kje je kraj Stegen? Kar nekaj jih je drugod po Evropi, na Slovenskem pa nobene. Na Internetu pa je bilo pred leti mogoče najti spisek starih pozabljenih imen krajev, ki sedaj ni več dostopen, in od tam je bil podatek za kraj Stegen kot zaselek na Selih (kraj Sele pri Jurkloštru): „Sele // Stegen, am Sele, Sele bei Gairach“. Ta krajevni izvor bi popolnoma ustrežal izvornemu območju, kjer se v maticnih knjigah v največjem številu pojavljajo rodbine Stegenšek.

Sicer je pa zaselek Curnovca Stegnerane izpričan v viru iz leta 1527 kot Stegnerann, v maticah 17. stol. pa kot ex Stegnih Raun. Tudi Glonarjev Poučni slovar 1933 navaja obliko Stegne ravne. Iz teh zapisov lahko potegnemo sklep, da je Stegnerane mogoče razumeti kot Stegne ravne (tj. ravne stegne). Zapis ex Stegnih Raun sicer govori za pridevniško rabo množinskega imena Stegne (ravne), kar morda govori za drugačno razlago.⁷² In to je prav ta zaselek, kjer so tudi bivali Stegenški ali najprej imenovani Stegenski, kar je v teh krajih kar značilno (npr. Stegenska Micka, Razborski Ivan).

Najstarejše oblike zapisov priimka so za Konjice (1606 in dalje): Vstegni; Gornji grad (l. 1613): Vrauneh (Vgrabni); ex Stegnih Raun in Stedenshak (Laško 1619) ter Stegenšek (17. stol.),⁷³ ko so priimke in imena zapisovali brez vpogleda v kakšen dokument, ampak kot so jih slišali. Žal hiš ni mogoče

⁶⁹ Torkar, S. (2015) osebna komunikacija

⁷⁰ Šivic-Dular, Alenka (2007) Psl. *stagna v slovenskih govorih. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani Jezikoslovni zapiski 13(2007) 1-2, s. 429-440.

⁷¹ NŠA-MB KK in ustni vir pričevalke-domačinke M. Salobir, r. Bezgovšek, Trobni dol

⁷² Torkar, S. (2015) osebna komunikacija

⁷³ Goričar, M. (1939) Doneski k postanku in pisavi rodbinskih priimkov in krajevnih imen med Slovenci. Etnolog, knjiga XII

natančno lokalizirati, ker je bilo njihovo oštevilčenje vpeljano šele 1771. leta, ko so nekatere zaselke tudi združili in s tem otežili iskanje prvotnih imen.⁷⁴

Namesto sklepa

Na prvi pogled je videti, da ni kaj veliko dodati k številnim strokovnim razpravam o liku in delu dr. Avgušтина Stegenška, ki so bile spisane predvsem v zadnjih desetletjih in so razčlenile njegovo osebnost ter poklicno in znanstveno delo. S temi se ta sestavek ne more in niti ne želi primerjati. Dodaja pa v mozaik odkritih drobcov njegovega življenja osebno noto, ki zaznamuje življenjsko pot vsakega človeka, ko vzkljuje in se prične oblikovati v maticni družini. Kot je sam zapisal, sta za svojega prvorojenca že pred njegovim rojstvom oče in mati izbrala ime in poklic.⁷⁵ Kakšne spomine na otroška leta v domači vasi je gojenec Avgust odnesel in pestoval v času domskega življenja v Mariboru, stran od toplega družinskega kroga, ne bomo nikoli izvedeli. Kasneje se je zelo samokritično zavedal svojih šibkih točk in jih s strogim duhovniškim redom želel popraviti, da bi bil vzor semeniščnikom in bi ustrezal pričakovanjem okolice.⁷⁶

Po več kot 140 letih od njegovega rojstva lahko ugotovimo, da je hodil po poti svetega Avgušтина, škofa in cerkvenega učitelja, ki še danes daje navdih krščanski filozofiji in teologiji.⁷⁷ V podeželskem okolju 19. stoletja, ko splošna pismenost in dostopnost knjig še nista bili samoumevni, sta bila oče in mati prepričana, da bodo tako Avguštin kot njegove sestre in brat, zmogli zahtevno šolanje in študij daleč od doma ter da jih bosta pri tem lahko gmotno podpirala. Zato je ta sestavek posvečen tudi 100-letnici smrti Avguštinovega očeta Andreja in 110-letnici smrti njegove matere Ane r. Cepuš, kajti veliko delo v javno dobro sta napravila že ta dva in to na temelju delovanja predhodnih generacij, ki so se tod trudile ne le preživeti, ampak živeti in izboljšati svet okoli sebe v prid svojim potomcem. ■

Viri in literatura

- Maticne knjige Nadškofijskega arhiva Maribor: Laško, Sv. Lenart nad Laškim (R 1789-1809 In, 1809-1834 In, 1834-1856 In, 1835-1900, 1856-1884 In, 1885-1912; P 1835-1900, 1845-1886 In, 1888-1933; M 1835-1900) in Sv. Rupert nad Laškim (R 1755-1791 In, 1788-1802 In, 1802-1835 In, 1836-1856 In, 1856-1876 In; P 1755-1790 In, 1789-1832, 1832-1870 In, 1835-1900; M 1882-1935 In)
- Maček Jože (2013) Laško skozi stoletja.- Celje, Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba; Laško : Občina Laško, 351 s.
- Maček Jože, Edo Jelovšek (2010) Vrh nad Laškim skozi stoletja.- Celje, Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba; Laško : Občina Laško, 229 s.
- Ilustrirani Slovenec (1930) V spomin velikega našega umetnostnega zgodovinarja.- Tedenska priloga Slovenca VI(1930)15; 13. apr. 1930, str. 115
- Rybar, Miloš (2000) 800 let Jurkloštra.- Kulturni center Laško, 70 s.

⁷⁴ Granda, S. Popis prebivalstva 1754. Leta <http://www.rodoslovje.si/index.php/sl/domov/13-drustvo/srecanja/187-popis-prebivalstva-1754-leta>

⁷⁵ Boldin, A. (2010) Dr. Avguštin Stegenšek in Konjiška dekanija, Cerdonis, 17 s.

⁷⁶ Boldin, A. (2010) Dr. Avguštin Stegenšek in Konjiška dekanija, Cerdonis, 17 s.

⁷⁷ Goduje 28. avgusta; <http://svetniki.org/sveti-avgustin-skof-cerkveni-ucitelj/>

Novi koprski škofijski arhiv

Tino Mamič

Že vse od obnovitve koprške škofije je tlela velika želja, da bi uredili arhiv z dragocenimi maticnimi knjigami, ki so nastale po primorskih župnijah. Konec leta 2015 je slednjič odprla vrata nov škofijski arhiv in v nekaj tednih sprejel že skoraj vse primorske župnijske maticne knjige. Tako so dragoceni stoletni rokopisi, mnogi vezani v usnje in pergament, rešeni pred nevarnostmi, ki so nanje prežali v starih in vlažnih prostorih praznih župnišč.

Z novim arhivom je njegovo vodenje prevzel mlajši duhovnik Luka Tul, ki je na novo delovno mesto prišel »oborožen« s formalnim znanjem magistra znanosti cerkvene zgodovine in praktičnimi izkušnjami dela v arhivih. Študiral je v Rimu, ko pa po njegovih besedah še ni bilo dogovorjeno, da bo postal škofijski arhivar.

Nekateri duhovniki, pa tudi verniki, so se zelo težko poslovili od maticnih knjig. Župnijski arhivi so ohranili samo še maticne knjige iz obdobja zadnjih sto let. So pa jim ostali prepisi, uradni zapiski, pa tudi stari urbarji. V nekaj letih, ko bo vse gradivo tudi digitalizirano, pa bodo župnije dobile knjige nazaj v elektronski obliki. Arhivska stroka namreč nalaga, naj se stare knjige dajo na eno mesto, v en arhiv, kjer je najbolje poskrbljeno, da se bo ta dediščina ohranila za prihodnje rodove. Gre pa za veliko dela, pravi mag. Tul: »Digitalizacija poteka počasi, saj je v arhivu zaposlen samo en človek. Spričo količine gradiva in drugega dela bo postopek trajal vsaj dve ali tri leta.«

Knjige so danes za nekatere precej oddaljene, če pomislimo, denimo, da je za stare maticne knjige iz Bovca treba narediti pot, ki traja dve uri. Zato je posebej med nekaterimi duhovniki zelo živa ideja, da bi se del knjig hranil v posebnem oddelku arhiva, ki bi ga vzpostavili v Novi Gorici ali na Sveti Gori. Zakaj se to ni uresničilo, ni treba veliko ugibati, saj je že glavna stavba novega arhiva bila za škofijo precejšen zalogaj. Primorski verniki so zato imeli tudi nabirko. Je dislocirana enota vendarle še v načrtu za prihodnost, smo vprašali Luka Tula, ki je odgovoril: »Ideja o podružnici v Novi Gorici je bila precej živa. Glede na trenutne razmere pa zdaj ne morem napovedovati njene uresničitve.«

Ko so bile knjige raztresene po več kot sto župnijah, je bilo raziskovanje velikokrat težavno in za župnike, skrbnike

arhivov, obremenjujoče. Veliko časa so namreč morali porabiti z različnimi ljudmi, ki so iskali svoje prednike. Če je šlo za zgodovinarje, ki so gradivo znali uporabljati in paziti, da se ne bi kaj uničilo, ni bilo problemov. A velikokrat so v arhive zahajali tudi preprosti ljudje brez vsakega znanja, ki so potem duhovnike obremenjevali s svojimi zahtevami za iskanje prednikov. Kljub veljavnemu ceniku za strokovno pomoč so le redki duhovniki takim obiskovalcem tudi kaj zaračunali. Je pa v povojnih letih kar nekaj listov iz različnih matičnih knjig bilo na skrivaj iztrganih in ukradenih.

Nevarnosti so bile tudi drugačne narave. V nekem arhivu na severu Primorske je skrbni župnik matične knjige v podružnici zaklenil v staro blagajno. A glej, prišli so lopovi in misleč, da so v blagajni dragocenosti, odnesli težko blagajno. Ko so jo skriti slednjič uspeli odpreti, so bili nad dragocenostmi razočarani in so vse skupaj odvrgli. Na srečo so policisti blagajno z maticami našli. Na nesrečo pa so nepridipravi pri nasilnem vdiranju v blagajno uporabljali mastno, ki jo sedaj s knjig treba odstraniti.

Zdaj teh težav ni več. Arhiv v Kopru je odprt za obiskovalce vsak ponedeljek in četrtek od jutra do popoldneva. Kako na to gledajo obiskovalci, kakšni so odmevi, smo povprašali arhivarja. »Otipljiv odmev na odprtje arhiva je večji obisk v njem. Prevzem gradiva z župnij je preusmeril raziskovalce k nam. Do zdaj ni bilo pritožb nad delom v arhivu, pogoji dela in podobno. Smem torej sklepati, da so stranke zadovoljne.«

Arhiv je, lahko rečemo, oblegan. Za termin se je treba vnaprej dogovoriti precej vnaprej. Dnevno obiskovalec dobi štiri knjige. Fotografiranje je prepovedano. Arhivar pa željeno stran knjige fotografira in za 40 centov posname na ključek.

Kaj pa arhivi, ki so bili predvsem v prvi ali drugi svetovni vojni uničeni (Marezige, Rihemberk)? Prepise teh knjig namreč hranita nadškofijska arhiva v Gorici in Trstu. Bodo tudi te knjige prišle v Koper? »Prepisi matičnih knjig iz Marezige so že digitalizirani in jih imamo. Za Rihemberk oz. Branik pa mora ta postopek še steči,« odgovarja Tul.

Arhiv se lahko pohvali, da hrani najstarejše slovenske matične knjige iz 16. stoletja. Tri najstarejše so nastale v istrskih mestih Izola, Piran in Koper (na fotografiji), kjer so večinoma vpisani Italijani. Najstarejša v celoti »slovenska« matična knjiga pa je nastala v Prvačini in imela srečo, da je preživela v času, ko so partizani zasedli župnišče in uničili nekaj starih matičnih knjig. Danes, 438 let po nastanku, je knjiga na varnem v novem škofijskem arhivu (na fotografiji). Najstarejše matične knjige pa so bile tudi razstavljene na potujoči razstavi Zakladnice spomina, ki se je nedavno zaključila v Pokrajinskem muzeju v Kopru. ■

Cesar Franc Jožef I.

Marija Prelec

Pred 100 leti je umrl predzadni avstroogrski cesar in kralj Franc Jožef I Habsburško-Lotarinški, cesar svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti in kralj Ogrskega kraljestva. Rojen je bil 18. avgusta 1830 princesi Sofiji Bavarski in nadvojvodi Francu Karlu Avstrijskemu na Dunaju v Schönbrunnu. Cesar je postal leta 1848, star 18 let. Poročil se je leta 1854 z Elizabeto Bavarsko in imel z njo štiri otroke: princa Rudolfa in hčere nadvojvodinje Marijo Valerijo, Gizelo in Zofijo. Žena Elizabeta je umrla leta 1898.

Zadnji dnevi

Cesar Franc Jožef je bil delaven in discipliniran mož. Vstajal je zgodaj zjutraj, se pogosto udeležil svete maše v grajski kapeli in nato v svoji pisarni opravljal državniške posle, vedno v uniformi, zapeti do vratu. Po ves dan je sprejemal razne pomembne ljudi in ob tem veliko govoril. Večkrat je oboleva na dihalih, a se je vedno spet pozdravil. V novembru 1916 se je ponovno pojavil katar in je pogosto kašljal. A to ga ni motilo, da ne bi po ves dan delal, kot je bil vajen dolga leta. Ker se kašelj ni in ni umiril, so 12. novembra poklicali njegovega osebne zdravnika dr. Kerzl-a, da je prišel v Schönbrunn in se tam nastanil.

Cesar je v svoji visoki starosti 86 let kljub boleznim delal vsak dan do večera, kot da ni nič. Res je bil neverjetno odporen in zdržljiv. Kadil je svojo smotko, popil kdaj pa kdaj kozarec vina, le apetita ni več imel kot prej. Časopisi so vsak dan poročali o njegovem zdravstvenem stanju z upanjem, da se bo tudi tokrat izvlekel.

20. novembra je cesar dobil povišano temperaturo 38°C, a je še vedno ves dan sedel pri pisalni mizi in imel več avdienc. Zdravnik je ugotovil vnetje desnega krila pljuč. Cesar je bil vidno utrujen, vendar pokonci. Njegovi bližnji, hči Valerija in drugi so prihajali k njemu resno zaskrbljeni. Je pa kot veren katoličan poslal po duhovnika in prejel zakramente. Drugo jutro, 21. novembra, je prišel k njemu njegov osebni brivec in ga obril, kar je cesar še v ogledalu kontroliral. Cesar je sedel na stolu v pisarni, dva strežaja pa sta ga podpirala. Brivec se je zavedal, da ga brije zadnjič, kot je pozneje poročal. Vročina in kašelj sta se slabšala in zvečer so ga prej kot navadno spravili v posteljo. Imel je močno srce, a bolezen in starost sta ga izčrpala. Ob njem so se zbrali vsi bližnji sorodniki, dvorni dostojanstveniki, prestolonaslednik Karel z ženo, ministrski predsednik, zunanji minister in drugi. Hči Valerija je vodila molitve za umirajoče. Kmalu po 8. uri zvečer je cesar umrl. Sredi noči je bila javnost že obveščena o cesarjevi smrti.

Novi cesar Karel

Takoj po objavi cesarjeve smrti je, kot je bilo že prej določeno, postal novi cesar njegov pranečak Karel I, cesarica pa njegova žena Cita parmsko-bourbonskega rodu. Novi cesar je odprl oporoko pokojnega cesarja. V njej se cesar Franc Jožef

zahvaljuje vsem narodom cesarstva za predanost in zvestobo, posebej se zahvali armadi in mornarici, saj je bila država sredi Velike vojne. V oporoki so bile tudi materialne stvari kot nepremičnine in razne vredne dragocenosti, ki jih je razdelil sorodstvu, večje vsote denarja pa je namenil v dobrodelne namene in vojski. Novi cesar Karel je kot svoje prvo dejanje objavil manifest, naslovljen: Cesar Karl svojim narodom. V njem najprej v izbranih besedah izraža žalost ob nenadni smrti rajnega cesarja potem pa se obrača na vse narode cesarstva z zaupanjem v njih zvestobo in z obljubo, da bo vsem pravičen in ljubezniv vladar. Kolikor je znano, je bil res priljubljen in zdaj, ko to pišem, je že nekaj let minilo, ko je avstrijska Cerkev dosegla beatifikacijo njihovega zadnjega cesarja Karla.

Pred pogrebom

Takoj po smrti so cesarja balzamirali in naredili odlitek cesarjevega obraza v mavcu po takrat znanem postopku. Nato so ga oblekli v njegovo maršalsko uniformo in položili v zametno krsto na oder, ki so ga postavili v sobi kjer je umrl. Dvorni akademski slikar ga je naslikal in fotografiral cesarja in prostor smrti. V Schönbrunn, kjer je umrl, je bil še naslednje dni. Pokojnika je najprej ob prisotnosti sorodnikov blagoslovila dvorna duhovščina. Krsto so 25. novembra zaprli.

Pogreb

27. novembra ob 10 uri zvečer so krsto prenesli v črn mrtvaški voz, ki ga je peljalo 8 vrancev. Ob spremstvu dveh duhovnikov in več pomembnih oseb so krsto prepeljali v Avguštinsko dvorno cerkev. Za prenašanje krste so skrbeli dvorni slugi. Po blagoslovu trupla so se vsi odstranili in cerkev zaprli. Kljub pozni nočni uri so bile ceste polne ljudi. Drugo jutro ob 8. uri so cerkev odprli in po blagoslovu so ljudje imeli dostop do mrliškega odra do 6. ure zvečer. Ob pokojniku so bile razvrščene avstrijska cesarska krona, ogrska kraljeva krona, nadvojvodski klobuk, znaki reda zlatega runa, veliki križi drugih redov, sablja, maršalska palica ter klobuk in rokavice na zlati baržunasti blazini.

V sredo 29. novembra so cerkev spet odprli za občinstvo od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer. V četrtek 30. novembra je bil dostop za občinstvo od 8. ure zjutraj do 12. ure opoldne. Vse tri dni so bile maše zadušnice pri vseh oltarjih, dve uri dopoldne in eno uro popoldne so po vseh cerkvah zvonili. Ljudi se je trlo in le manjši del je uspel priti v cerkev in videti ali celo pokropiti cesarjevo krsto. Policija je kasneje objavila, da se je gnetlo na ulicah pogreba približno milijon ljudi. Policija in vojska sta sprejeli več varnostnih ukrepov za glavni del pogreba. Vse hiše ob ulicah pogreba so morale imeti zaprta vsa okna in vrata na cestni strani. Nihče ni smel ne noter ne ven in nihče ni smel biti na balkonih. Lastniki hiš so dobili posebna dovoljenja, kar je povzročilo dolge vrste pred uradi, ki so ta dovoljenja izdajali. Povsod so bile obešene velike črne zastave. Trgovci so morali izložbe razsvetliti, v njih pa so bili na črnih pregrinjalah kipi ali slike pokojnega cesarja. Poskrbljeno je bilo tudi za prvo pomoč. Na obeh straneh ceste je bil kordon vojske in policije, da ne bi ljudje vdrli v pogrebni sprevod.

V četrtek so pokojnega prepeljali v cerkev sv. Štefana, ki je bila vsa v črnini. Najeli so tudi tri plezalce, ki so obesili črno zastavo na vrh zvonika. Slovesen pogrebni sprevod je šel čez notranji in zunanji Burgplatz, čez Burgring, Opernring, Ringstrasse, Franz Josef Kai, skozi Rotenturmstrasse h cerkvi sv. Štefana. Tam so se že prej zbrali cesarska gospoda, posebni poslaniki, diplomatski zbor, ministrstva, generaliteta, duhovščina in še druga zastopstva. Duhovščino je vodil nadškof kardinal dr. Piffel. Tu je bila osrednja pogrebna slovesnost z molitvami in blagoslovom pokojnika. V sprednjem delu cerkve je bila množica vencev, dosti jih je ostalo zunaj. Zanimiv je bil venec bolgarskega delegata, ki je bil iz redkih rož, vzgojenih na njegovem vrtu. Venec nemškega cesarja Viljema je bil iz samih belih orhidej. Venec novega cesarja Karla pa je bil samo iz lovorja z rumeno črnim trakom s cesarskim grbom.

Po končani slovesnosti so krsto prenesli spet na mrliški voz in jo odpeljali do kapucinske cerkve, v kateri je grobnica pokojnikov Habsburško-Lotarinške rodbine. Pred krsto je šla duhovščina, za njo pa cesar Karl I, višji komorni obrednik s palico, dva komornika in drugo spremstvo. Pred kapucinsko cerkvijo so pogreb pričakali duhovniki kapucini in prevzeli krsto. V cerkvi so krsto blagoslovili, nato pa prenesli v grobnico. Tja so šli samo cesar Karel, višji obrednik in oba komornika. Vrata v nov oddelek grobnice so bila zaklenjena. Višji obrednik je s palico udaril po vratih. Oglasil se je pater gvardijan: »Kdo je tu?« »Njegovo veličanstvo presvitli cesar Franc Jožef.« Gvardijan se oglasi: »Ne poznam ga.« V drugo reče višji obrednik: »Cesar avstrijski in apostolski kralj ogrski.« Gvardijan spet odgovori: »Ne poznam ga.« V tretje potrka obrednik na vrata rekoč: »Grešen človek naš brat Franc Jožef.« Zdaj pater gvardijan odklene vrata. Krsto lahko prenesejo na določeno mesto. Duhovnik jo še enkrat blagoslovi, nato višji obrednik izroči ključce krste patru gvardijanu, ki tako postane varuh pokojnega cesarja. S tem je pokop končan, cesar in spremstvo odidejo iz grobnice.

Odmevi na cesarjevo smrt

Uradnih udeležencev pogreba je bilo ogromno. V prvi vrsti večina sorodnikov habsburško-Lotarinške rodbine, pa tudi vrsta drugih plemiških družin. Nam bolj znani so bili omenjeni Devinski grofje. Nato zastopniki vseh državnih, diplomatskih, vojaških služb in duhovščine. Zastopstvo pridružene kraljevine Ogrske. Zastopstvo zavezniške države Nemčije. Zastopstva drugih držav, ki so bile naklonjene Avstriji, kot Bolgarija, Španija. Vatikan je zastopal dunajski nuncij. Tudi Turčija je poslala delegata. Vence in delegate so poslale deželne in druge upravne enote, politične stranke, šolske, humanitarne, kulturne in podobne organizacije, uprave večjih mest in še kdo. Povsod so bile komemoracije, žalne seje, in seveda črne maše. Ljubljanski knezoškof Anton Bonaventura Jeglič je imel tri slovesne maše v stolnici in vsak duhovnik škofije je moral darovati eno črno mašo za dušni blagor pokojnega cesarja. Vozili so posebni vlaki na Dunaj. V sam pogrebni sprevod so šli samo visoko plemstvo in funkcionarji s spremstvom gardistov. Vozili so se v šestvprežnih kočijah ali jahali na konjih vrancih. Med ljudmi, ki so spremljali pogreb na cestah, je bilo videti tudi različne narodne noše. Vsa

država je bila v črtni, samoumevno so bile odpovedane vsa kršne veselice in podobni družabni dogodki. Cesar Karel je določil čas žalovanja na cesarskem dvoru 6 mesecev, od tega prva dva meseca globoko, nato manj globoko. Po deželi je bilo žalovanje krajše.

Drugače pa so se odzivala države t.im. Antante, ki so bile vojne nasprotnice Avstrije. Časopisje v Italiji, Franciji, Angliji, ZDA in drugih državah te skupine je omenjalo smrt cesarja Franca Jožefa nespoštljivo, tudi žaljivo. Še veselili so se v pričakovanju, da bo smrt dolgoletnega monarha zrahljala moč države. Lahko rečemo, da je cesar Franc Jožef po 68 letih vladanja umrl prej, preden se je njegova država razsula. To je doletelo njegovega naslednika mladega Karla I, še tudi kronanega ogrskega kralja Karla IV. Čas je po koncu Velike vojne temeljito spremenil Evropo. ■

Vir

Povzeto po časopisnih člankih dnevnika Slovenec od 12. novembra do 1. decembra 1916.

Cesarjev rodovnik

Peter Hawlina

Plemstvo ima rodovnike popolno dokumentirane. Zakaj bi se torej navadni smrtniki ukvarjali z nečem, za kar so skrbeli in še skrbijo drugi? »Navadni ljudje« imamo dovolj dela z našimi rodovniki. Plemiški bi nam bili zanimivi, če bi se izkazalo, da smo z njimi sorodstveno povezani. Včasih nam to tudi kdo navrže – češ – raziskuješ, ker bi rad našel povezavo s plemstvom. Takim odgovorim, da se plemstvo svojega stanu zaveda in ga ne išče. Plebejci pa ga bodo iskali zama.

Govorim o srednjem in višjem plemstvu, ne za zasluge pridobljenih častnih naslovih.

Ukvarjanje s plemstvom je v Sloveniji še bolj zanemarjeno kot pri drugih narodih. Najbolj zato, ker je med plemstvom

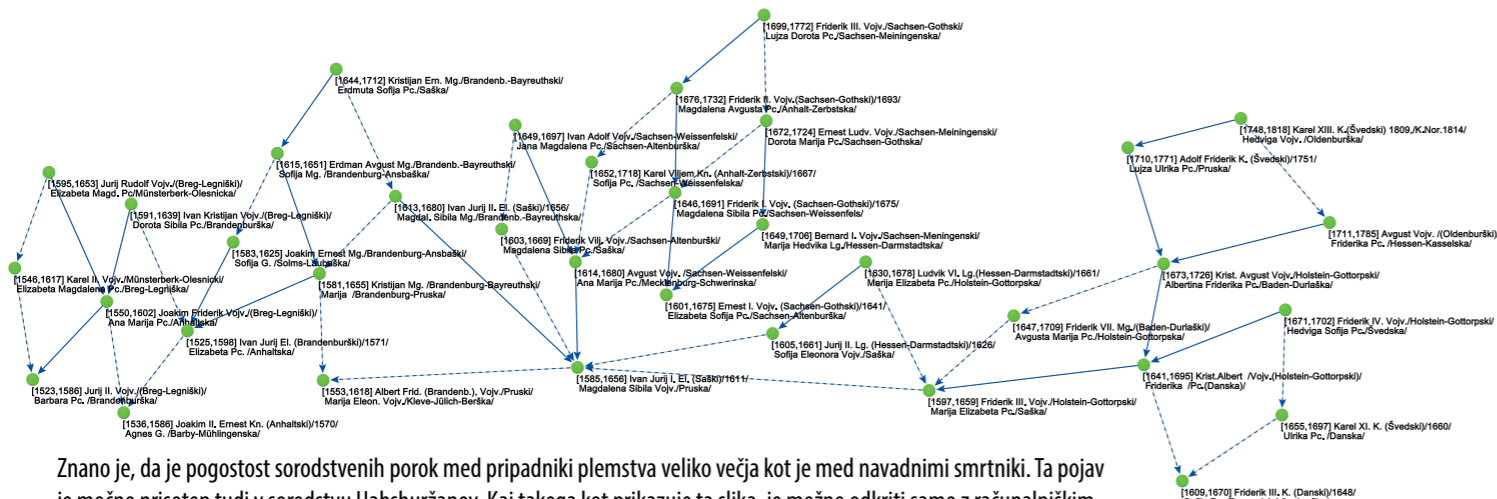
v Sloveniji težko govoriti o slovenskem plemstvu. Tega se je znanstveno lotil dr. Miha Preinfalk in svoje raziskave predstavljal v številnih knjigah. Prav ob stoletnici smrti Franca Jožefa pa je bil on med tistimi, ki se je lotil tudi Habsburžanov, ki sicer ne spadajo med plemstvo na Slovenskem. Predavanje Mihe Preinfalka in obravnave drugih si lahko poiščemo na spletu.

Plemiški rodovniki so torej bili, so in bodo dokumentirani in vsakomur dostopni v mnogih objavah, najlaže na spletu. Je torej ponavljanje že narejenega samo izguba časa? Vsekakor! Kljub temu pa datoteka, katero lahko prepisemo in obdelujemo z dodatnimi programskimi funkcijami, odkriva mnogo več. In zanimanje našega kolega Nenada Novakovića omogoča prav to. On je že pred več kot dvajsetimi leti začel mamutsko delo, ki je zaradi svoje narave še bolj zapleteno od navadnega rodovnika. V svoji zbirki je popisal blizu 60.000 oseb. Vse so programske obvladljive po vseh kriterijih, katere uporablja tudi zahtevnejši rodoslovec.

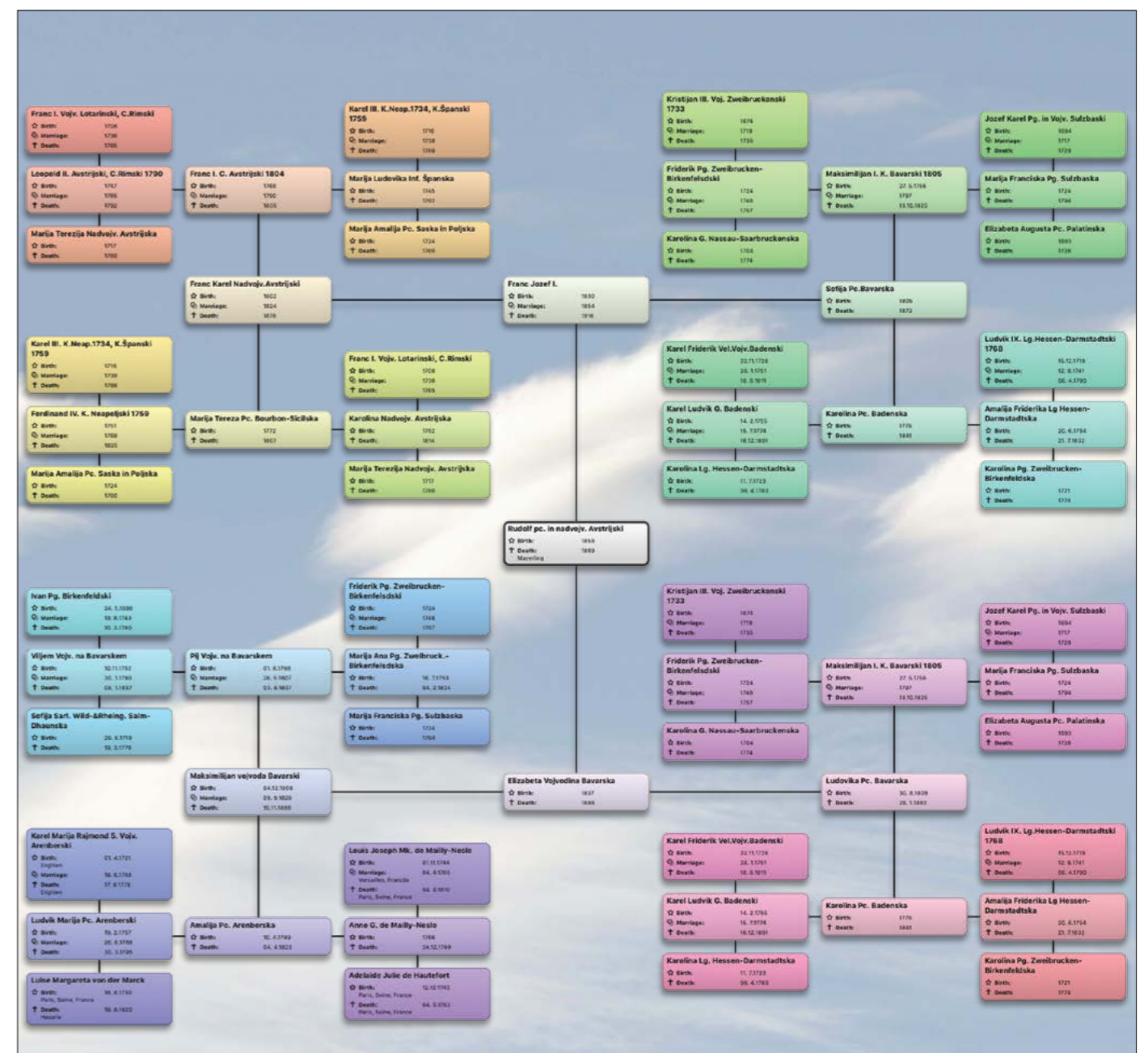
Ker je v tem prispevku osrednja oseba naš zadnji cesar, nas najprej zanima koliko oseb je z njim sorodstveno povezanih. Če bi pojem sorodstva razširili brez omejitev, bi lahko njegovo sorodstveno povezavo prikazali s 48.630 osebami. Če sorodstvo omejimo na vse prednike in njihove potomce dobimo datoteko, ki šteje 39.536 oseb. Če iz te zbirke izluščimo samo njegove prednike, dobimo 2.749 oseb. In če nas zanima samo število vseh skrajnih prednikov, je teh 1.504. Ker pa so ravno med plemstvom precej pogostejše poroke med sorodniki, se nekateri od teh prednikov pojavljajo večkrat. Če izločimo take ponovitve istega prednika, dobimo 1.261 različnih prednikov.

Toliko jih je do zdaj vpisal kolega Novaković. Ta pa zagotavlja, da bi jih, če bi imel čas, lahko dodal še veliko več.

Že teh je toliko, da bi lahko samo z naštevanjem napolnili knjige. Tega ne bomo poskušali. Samo za ilustracijo in občutek o obsegu narejenega predstavljamo na pregleden način deset generacij njegovih prednikov (slika je posebej). Vidimo, da se škrbine pojavijo šele v deseti generaciji. Z vsako naslednjo generacijo bi bilo več škrbin. Po nekaterih vejah pa

Znano je, da je pogostost sorodstvenih porok med pripadniki plemstva veliko večja kot je med navadnimi smrtniki. Ta pojav je močno prisoten tudi v sorodstvu Habsburžanov. Kaj takega kot prikazuje ta slika, je možno odkriti samo z računalniškim programom. Prikazano je verižno nizanje porok bratrancev s sestričnami. Na to edinstveno konstelacijo je opozoril dr. Andrej Mrvar, ki se je z datoteko Nenada Novakovića poigral s programom PAJEK. Slika prikazuje sestavljene rombe. Vsak romb predstavlja poroko med bratrancev in sestrično.

Rodovnik prednikov se po pravilu v vsaki generaciji cepi na dva starša. Ta cepitev se teoretično ponavlja v neskončnost. To podvajanje je lepo vidno tudi na slovnici. Tu pa so na poseben način prikazani pet generacij prednikov izhodiščne osebe. Ta oseba je prestolonaslednik Rudolf, ki je leta 1889 napravil samomor. Oče Jožef in mati Elizabeta sta bila po materah bratranec in sestrična. To je na sliki kljub drobnemu tisku razvidno na levem krilu »metulja«. Zgornji in spodnji del desnega krila sta različna samo po osrednjih osebah – sestrah.

se rodovnik nadaljuje do osemdesete generacije, ki se konča (ali začne) pri mitološkem perzijskem Achaemenesu. Tega pa drugi rodovniki povezujejo z grškimi mitološkimi junaki in bogovi.

Bi s tem samo nakazali razsežnost rodovnikov plave krvi. Franc Jožefovi predniki so bili ozemeljsko prisotni najbolj v Evropi, precej pa tudi v Aziji. S področja Slovenije morda ni bilo nobenega. So pa bili med predniki pred več kot desetimi generacijami tudi pripadniki srbskega plemena Brankovičev.

Vse to navajam ilustrativno. Pri tako obsežnih in prepletenih rodovnikih še z rodoslovnimi programi naletimo na omejitve.

Zelo zanimive in nepričakovane prikaze dobimo s programom Pajek. Prikazi so tako veliki, da jih ni smiselno objavljati na A4 formatu. Omenili smo pogostost porok med sorodniki. Ena takih koncentracij je izrez na levi sliki.

Še veliko bolj temeljito kot njegovi predniki pa so dokumentirani potomci. V zakonu jih je imel tri. Izven zakona pa poročajo o eni hčerki. Govorice širijo še več možnosti za izvenzakonske potomce. Tako so prepričani današnji v Sloveniji živeči potomci leta 1856 na Koroškem rojene Marije Santner. Teh pa je v zadnjih treh generacijah vsaj 40. ■

Joe Sutter, 21. 3. 1921 – 30. 8. 2016

Peter Hawlina

Verjetno vsem znani »oče Boeinga 747« je letos umrl v starosti 95 let. Če bi koga kaj bolj zanimalo njegovo življenje in delo, bo dovolj našel na spletnih objavah. Tam je največkrat omenjen kot ameriški inženir. Le redko je dodan njegov slovenski izvor. Slovenskega izvora pa niso izpustili v svojih objavah slovenski mediji. Njegovo narodnostno poreklo in sorodstvo smo na njegovo željo po skromnih začetnih podatkih izdatno razširili v našem društvu.

Ko je zvedel za rojstni kraj svojega očeta, je z družino nekajkrat obiskal Slovenijo in se rad družil s »sorodniki«, ki so mu priredili tudi nepozabno družinsko srečanje Suhadolcev na domačiji na Suhem dolu, ker še pomnijo, staro hišno ime »Pr' Suhadouc«.

O svoji materi je podal podobno pomanjkljive podatke. Njen priimek naj bi bil Pleshek, rojstni kraj pa Germany. Ko se je kasneje odkril njen avstrijski izvor, je postal sum na slovenski izvor bolj izrazit in smo njene ameriške potomce povabili, da poskusijo najti še kak dodaten podatek, ki bi zožil raziskovalno področje.

To tu predstavljamo tudi kot izziv kolegom, da vključijo svoje detektivske sposobnosti pri reševanju zastavljene uganke.

Rosa Pleshek * ___..1882, Austria, = (1) ~ 1905, v ___.,
Ocepek, * ~ 1880, ____, + ___..19 ____, ____, = (2)
21.10.1914, v Seattle, Franc Suhadolc Sutter, * 27.11.1879,
Dobrova 58, (Starša Franc Suhadolc in Jera Dolničar) +
22.07.1945, Seattle, WA. Rosa + ___..10.1958, Seattle, WA.

Otrok z ___ Ocepek:

i ___ Turčin * ~ 1910, ____, + ___..19 ____,
___.

Otroci s Franc Suhadolc Sutter:

ii Francis * 25.06.1914.
iii Vincent * ___..1917.
iv Louis * 18.03.1919.
v Joseph * 21.03.1921.
vi Robert Sutter * ___..1923

Po očetu je bil torej Suhadolc. Ta rod je dokaj dobro dokumentiran. Po vseh svojih prednikih in njihovih potomcih je Joe v sorodstvenem odnosu s 4637 popisanimi osebami. Od tega je 511 Suhadolcev. Vseh drugih priimkov je 843. Vsi ti so sorodstveno povezani: Accetto, Achlin, Adams, Ahčin, Ahlin, Ajlec, Aleksander, Aljančič, Ambrose, Ambrož, Ambrožič, Andernjak, Andrejak, Andrijak, Anžič, Arbanas, Arčon, Armič, Artac, Artač, Avšič, Ažman, Babnik, Bach, Banovec, Baraga, Barthol, Bašelj, Belec, Belič, Beltramo, Benko, Berce, Berčan, Bergant, Bergoč, Bernik, Bertonec, Beseničar, Bezenšek, Bešter, Bien, Birtič, Bitenc, Bizjak, Bizjan, Blatnik, Blaž, Bocquillon, Bohinc, Bohm, Bohorč, Bokavšek, Boldin, Bollman, Bollom, Bonča, Bourell, Bourgeois, Bowers, Božič, Brand, Brassan, Braun, Brenčič, Brewer, Brezar, Bricelj, Briggs, Brodar, Brodnik, Brooks, Brus, Budimljic,

Bučevc, Buh, Bukovec, Burič, Burica, Burjak, Burwell, Butik, Butsch, Cankar, Ceklin, Cerk, Chamblin, Childress, Ciber, Cilar, Ciuha, Cjuha, Claessens, Coricelli, Craig, Cugelj, Cukale, Dakskobler, Davis, De Maar, Debelak, Debeljak, Defrang, Dejak, Deyoung, Dinghauser, Dobnikar, Dobravc, Dobravec, Dodočič, Dolenc, Dolence, Dolenc, Dolinar, Dolničar, Dornik, Dovjak, Drglin, Drinovec, Dugandič, Čamernik, Čarman, Eckert, Čeh, Čepon, Čermelj, Černak, Černe, Češnovar, Elsner, Erbežnik, Črček, Erjavc, Erklavec, Erklavec, Erman, Eržen, Esposito, Čuden, Fabjan, Fajt, Feguš, Feister, Fekonja, Ferjan, Fersch, Filipič, Fink, Fišinger, Fišter, Flick, Flus, Fojkar, Fox, Frangeš, Franz, French, Frumen, Fryrear, Furlan, Gaberšek, Gaberšnik, Gäbler, Gabrovšek, Gačnik, Gajgar, Gajič, Gajšek, Gale, Gantar, Garbajs, Garlock, Gazibara, Germanik, Gingras, Glavič, Golob, Gorjup, Gornik, Gorše, Goršič, Gosar, Gospodarič, Grabeljšek, Grabner, Gradišek, Grapar, Grauer, Grebenšek, Greeley, Gregorač, Gregorc, Gregorič, Gregorin, Gregorka, Grgič, Grizold, Grobolšek, Groznik, Gruden, Gungl, Gustinčič, Halberstadt, Hawlina, Henigman, Hlavka, Hlebš, Hodnik, Hočevar, Hoffman, Hoffmann, Honigmann, Horvat, Hovnik, Hrepevnik, Hribar, Hribernik, Hribšek, Hudnik, Humer, Hvala, Irt, Ivančič, Jakomin, Jakopec, Jakopin, Janežič, Janko, Jankovec, Jankovič, Janša, Jarc, Jelovšek, Jelušič, Jemo, Jenček, Jenko, Jerala, Jeras, Jereb, Jerina, Jesenovec, Jevšnik, Ježek, Ješelnik, Jovan, Jošt, Juratovec, Jurman, Juvančič, Kaiser, Kajzar, Kajzer, Kallan, Kambič, Kamin, Kampjut, Kanc, Kariš, Karlovšek, Kastelic, Kavčič, Kenk, Kerčan, Kermavner, Kern, Keršmanec, Keršmanec, Keyes, Kežič, Kirinčič, Klemen, Klemenc, Klobučar, Knific, Kocman, Koder, Kogoj, Kogovšek, Kokalj,

Kolenc, Koman, Komat, Koncan, Končan, Kopač, Koprivc, Koprivec, Korbar, Koren, Korenčan, Korenin, Koritnik, Kos, Kosanec, Kosi, Kotnik, Kousek, Kovač, Kovačič, Kovič, Kozamernik, Kozin, Kozjek, Koželj, Košenina, Košir, Kožuh, Krajnik, Kralj, Kranjčič, Krečič, Krefl, Kregar, Krese, Kreže, Krhljanko, Krmel, Krmelj, Krowl, Krpač, Krže, Kržič, Kršinar, Kuclar, Kucler, Kuhar, Kukovec, Kunaver, Kunc, Kunej, Kurent, Kurtz, Kuznacic, Kušar, Kušter, Kuštrin, Ladinik, Ladstätter, Ladstatter, Lamovc, Lamovec, Lampe, Lamprecht, Lampret, Lamzina, Landt, Lanišek, Lazar, Lazarevič, Laznik, Lee, Lenarčič, Lenart, Lenaršič, Lenček, Lesar, Lesničar, Lhereux, Likar, Lipnikar, Logar, Lordanič, Lorenčič, Lotrič, Lovrenčič, Lupšina, Lužar, Lušina, Maček, Magister, Mahovič, Mainolfe, Majer, Malavašič, Malovrh, Marin, Marinko, Markelj, Markovič, Markošek, Marn, Marolt, Marovt, Martin, Martinjak, Maryot, Maryott, Matijašič, Mavrič, Mavsar, Mayer, Meden, Medic, Medved, Mehle, Mejak, Mekinc, Mencej, Merhar, Merklein, Merten, Mesec, Mežan, Mihevc, Mikluž, Mikula, Mikulsky, Mikuž, Milakov, Milavec, Milavec, Miletič, Mlakar, Mlinar, Modic, Mole, Mravlja, Mravlje, Mrovlje, Mrzlikar, Muc, Mueller, Muhič, Muhvič, Mulich, Mušič, Nagode, Narat, Nasca, Nieminen, Nograšek, Novak, Nyland, Nylund, O'neal, Oblak, Ocepek, Ogrin, Okoren, Olaj, Oman, Omovšek, Opsahl, Oražen, Osojnik, Ostanek, Ott, Ovčak, Oven, Ošaben, Pajsar, Pance, Pangerc, Pantel, Paparič, Pavlinec, Pearce, Pečan, Pečarič, Pečaver, Pečenik, Pečnik, Pečnikar, Peklaj, Peklenek, Peklenik, Peklenk, Penca, Pencelj, Pene, Perčič, Perhavic, Perhavec, Pernek, Perovšek, Perpar, Peruzzi, Peršin, Pestotnik, Petrič, Petrovc, Petrovič, Pevec, Pezdir, Pikalo, Pikec, Pikel, Pina, Pinna, Pipp, Piskar, Pivk, Pišljar, Planinšek, Plantan, Plavc, Plečnik, Pleshek, Plesko, Plestenjak, Plevnik, Pleško, Plut, Podhostnik, Podlogar, Podobnik, Podobnikar, Podolnikar, Počkaj, Pogačnik, Pohleven, Poklukar, Pollak, Popit, Popotnik, Popovič, Por, Potočnik, Potrebuješ, Pour, Povše, Poznič, Pošenel, Poženel, Praprotnik, Prebil, Predojevič, Prek, Premk, Premoze, Prendes, Prestenjok, Preston, Prevers, Prevo, Prešiček, Prijanovič,

Primic, Prodan, Prosen, Prudič, Puccio, Pujzdar, Purkart, Pular, Pustovrh, Putrow, Pšeničnik, Rahne, Rajgelj, Ravstohar, Razboršek, Ražem, Rašljic, Read, Rebernik, Rebolj, Reindl, Remec, Remic, Remzgar, Remšak, Remžgar, Remškar, Repar, Repe, Resman, Resnik, Rihar, Rizvič, Robida, Rogelj, Rojc, Rojnik, Romgens, Rosera, Rotar, Rovšek, Roy, Rozman, Rožnik, Rsher, Rupar, Rupnik, Rus, Ruskin, Ruzicka, Sabo, Sadar, Sajevec, Samec, Sancin, Saraf, Saronja, Sartori, Scholten, Schwabenlender, Scriber, Sedej, Sečnik, Selan, Seliškar, Semrajc, Setničar, Setnikar, Sever, Seymour, Sešek, Shamorian, Shaw, Simonič, Simoniti, Sitar, Skalar, Skodlar, Skok, Skopec, Skrbinšek, Skubic, Skušek, Skvarča, Sladich, Slana, Slavic, Slivnik, Slovša, Smrekar, Smrtnik, Smuk, Sojer, Spencer, Spreitzer, Srebrnjak, Srečnik, Stanič, Stankewicz, Stanovnik, Stanton, Stare, Sterle, Stermšnik, Stipkovich, Stockland, Stražisar, Stres, Strle, Strniša, Strohal, Stroinski, Strupeh, Suchy, Suhadolc, Suhadolnik, Sutter, Svete, Svetlič, Svetličič, Svetlin, Šafrančič, Šalamun, Šantej, Šebenik, Šepetavc, Šerjak, Ščuka, Šifrar, Šijanec, Šimc, Šimnic, Šinkovec, Širok, Šivec, Škapin, Škarabot, Škerjanc, Škodlar, Škof, Škorjanc, Škrbec, Škrbina, Škrlec, Šorn, Šplajt, Šteblaj, Štefančič, Štempihar, Štih, Štirn, Štrekel, Štrekelj, Štremfelj, Štrukelj, Štrus, Štupar, Šubic, Šumi, Šuša, Šušel, Šuštar, Šuštaršič, Švab, Švagelj, Tambini, Tancek, Tarabella, Tarman, Tavčar, Terpinc, Terselic, Terselič, Teržan, Tišler, Tomac, Tomažič, Tomažin, Tomc, Tome, Tomšič, Topolšek, Toreli, Toure, Trampuž, Trebše, Trček, Treven, Trlep, Trnovc, Trnovec, Trobec, Trogar, Trojar, Trontelj, Trošt, Trunkel, Turčin, Turičnik, Turk, Turšič, Tušar, Tušar-Suhadolc, Ulčar, Uran, Urban, Urbančič, Urek, Urh, Urukalo, Uršič, Vail, Valant, Vampelj, Vampelj, Van Driest, Varl, Vavtar, Vaš, Vecerin, Vede, Vedral, Večerin, Velagič, Veldwijk, Velkavrh, Velkovrh, Verbič, Verčič, Vesel, Veža, Vidic, Vidmajer, Vidmar, Vidrih, Viher, Virant, Vižintin, Vlah, Vlepič, Vodopivec, Vodušek, Volčina, Volk, Vovk, Vrbec, Vrečar, Vrhovec, Vrhovec, Vučenovič, Vukadinovič, Vukorep, Wahley, Walter, Weaver, Wedic, Weiner, Weinkopf, Weltzh, Weslesmajer, West, White, Witt, Young,

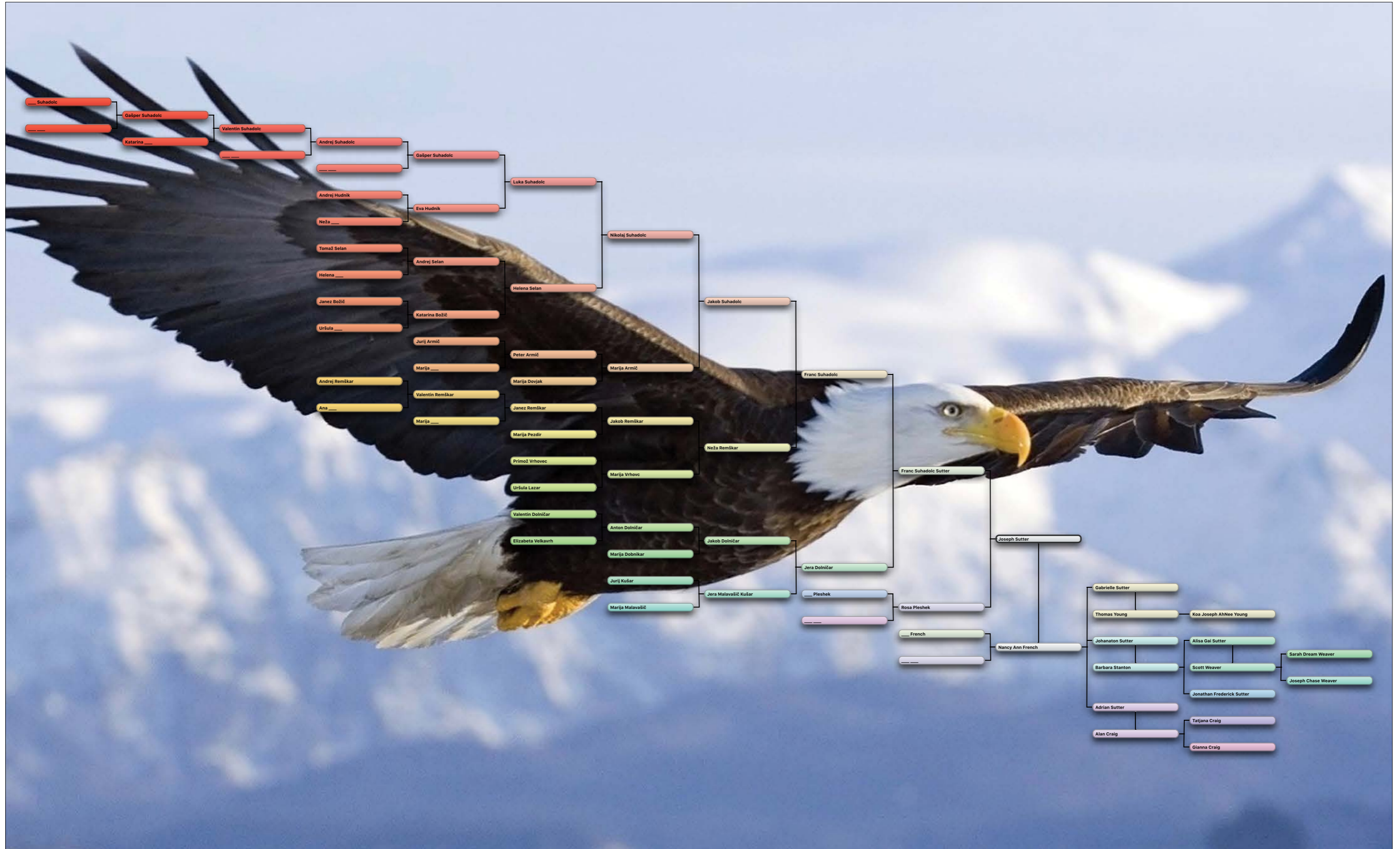

Zadnikar, Zadravec, Zafran, Zako-
tnik, Zakovšek, Zalar, Zalaznik, Za-
letel, Založnik, Zanoškar, Zarka, Za-
tler, Zavašnik, Zavolovšek, Završnik,
Zdešar, Zibelnik, Ziherl, Zlatnar, Zor,
Zorc, Zoubek, Zrimšek, Zrna, Zupan,
Zupanc, Zupančič, Zurc, Zvonc, Ža-
kelj, Žarkovič, Železnik, Žerovnik,
Žertuš, Židan, Židlicky, Žirovnik, Ži-
žek, Žmavc, Žnidaršič, Žvokelj.

Ta preštevanja in naštevanja ome-
njam zato, da bralec vidi koliko več
možnosti imamo z uporabo rodoslov-
nega programa. To in marsikaj druge-
ga omogoča Program Brother's Kee-
per. Ne pa tudi vsi drugi.

Slikovno predstavitev prednikov
Joseph Sutterja smo vključili med
družinske vzorčne rodovnike. Ta sli-
kovni rodovnik je bil narejen s progra-
mom Mac Family Tree. ■

Joe Sutter, družinsko drevo

Rodoslovje je tudi turizem

Matej Ocvirk

Z novimi turističnimi trendi, sodobnimi oblikami turizma in predvsem z zanimanjem za raziskovanje lastnih korenin dobiva tudi rodoslovje turistično podlago in se vključuje na turistično tržišče.

Rodoslovni turizem

Raziskovalci turistične panoge in turistični delavci uvrščajo rodoslovni ali rodbinski turizem med dediščinske ali kulturne oblike turizma, ki postaja vse pomembnejša oblika turistične ponudbe in priljubljena med turističnimi obiskovalci. Obiskovanje grobov, pokopališč in vojnih spominskih obeležij raziskovalci uvrščajo med temačne, mračne ali morbidne oblike turizma, ki je za mnoge skrivnostna, posebna in tudi etično sporna oblika turizma. Težko je rodoslovni in pokopališki turizem uvrstiti v eno od oblik turistične panoge, saj gre za preplet različnih oblik turizma in sodobno turistično panogo. Zagotovo je rodoslovni turizem oblika kulturnega in temačnega turizma, je pa tudi aktivna in izobraževalna oblika turizma, ki omogoča raziskovanje, prinaša dodatno izobraževanje in pomeni aktivno preživljanje prostega časa in prinaša nova spoznanja ter nov pogled na svet in okolico. Rodoslovni turizem je tesno povezan tudi z obiskovanjem pokopališč, grobov in spomenikov, kjer so pokopani družinski člani in drugo sorodstvo. Nagrobniki in družinske grobnice so tudi pomemben vir rodoslovnih podatkov in dopolnjujejo zbirko družinskega drevesa pri iskanju svojih prednikov in korenin.

Z iskanjem prednikov in obiskom krajev ali držav, od koder so prišli posamezni ljudje, se je začel razvijati tudi rodoslovni turizem. Tako rodoslovje dobiva in ponuja tudi tržno nišo v turizmu. Turizem motiviran z rodoslovjem povečuje zanimanje za poreklo posameznikov, ustvarjanje stikov s sorodniki in družinsko zgodovino. Rodoslovje in raziskovanje svojih korenin (ang. roots tourism) kot turistična oblika se je začela v ZDA, kjer se je rodoslovje najbolj razmahnilo in je postalo pomembna gospodarska panoga. Američani so tudi vodilna velesila na področju rodoslovja, razvoju rodoslovnih programih in trženju rodoslovnih turističnih priložnosti. V Ameriki obstajajo turistične in rodoslovne agencije, ki ponujajo rodoslovni turizem kot dobro razvito turistično panogo z vso pripadajočo infrastrukturo.

Rodoslovni turizem je precej razširjen in privlačen med ameriškimi Slovenci, ki iščejo svoje prednike, korenine in sorodnike v Sloveniji. Gre za potomce tretje in četrte generacije Slovencev, ki so se v ZDA izselili že v času Avstro-Ogrske monarhije s konca 19. in začetka 20. stoletja iz različnih regij Slovenije. Rodoslovje s slovensko-ameriško rodoslovno konferenco in obiskom ameriških Slovencev matične države dobiva tudi turistično dimenzijo in ponuja novo tržno nišo v turistični ponudbi.

V zadnjem obdobju tudi slovenske turistične agencije vse bolj vključujejo v svoje turistične destinacije tudi obisk pokopališč in grobov vseh vrst, od vojaških, starih zaščitenih pokopališč do grobnic pomembnih osebnosti. Ob 100. obletnici 1. svetovne vojne so postala priljubljena turistična destinacija grobišča, vojni spomeniki in druga vojna obeležja v spomin

Slika: Vojaško pokopališče 1. svetovne vojne pri Bovcu

na soško fronto ob slovensko-italijanski meji, ki jih obišče tudi precej tujih turistov.

Organiziranje rodoslovnega potovanja

Namen rodoslovnih potovanj je raziskovanje in obiskovanje krajev ali držav, kjer posamezniki ali skupine iščejo svoje prednike, sorodnike in kraje, kjer so živeli. Rodoslovno turistično potovanje lahko organiziramo sami brez turistične agencije ali kakega drugega turističnega posrednika. Lahko ga organiziramo posamezno ali skupinsko, lahko sami, ali pa v krogu družine in prijateljev obiščemo kraje, kjer so živeli naši predniki, poiščemo sorodnike in izdelamo družinsko drevo tudi s pomočjo drugih. Lep primer skupinskega rodoslovnega potovanja v krogu družine je izpeljal Peter Hawlina, ko so ob 100. obletnici 1. svetovne vojne obiskali kraje in pokopališča prednikov v pokrajini Galiciji na današnjem Poljskem, ki so se borili in službovali na fronti 1. svetovne vojne, kjer so se avstro-ogrski vojaki bojevali proti ruskim.

Namesto zaključka

Rodoslovni turizem je ena od oblik turističnega potovanja in raziskovanja, ki ga lahko sami, tudi relativno poceni organiziramo in si ga sami zastavimo. Rodbinski turizem je lahko zanimiva, pestra in raziskovalna turistična oblika, tudi polna dogodivščin, neodkritih družinskih zgodb in pomeni nekakšno družinsko potovanje skozi čas z novimi spoznanji in odkritji, ki ga lahko tudi sami organiziramo individualno ali skupinsko v okviru svojih družinskih članov ali prijateljev. Lahko sami izdelamo družinsko drevo, obiščemo kraje in pokopališča, kjer so živeli in so pokopani naši bližnji ali daljni sorodniki, poiščemo nepoznane sorodnike in jih spoznamo ter sestavimo nove družinske zgodbe. ■

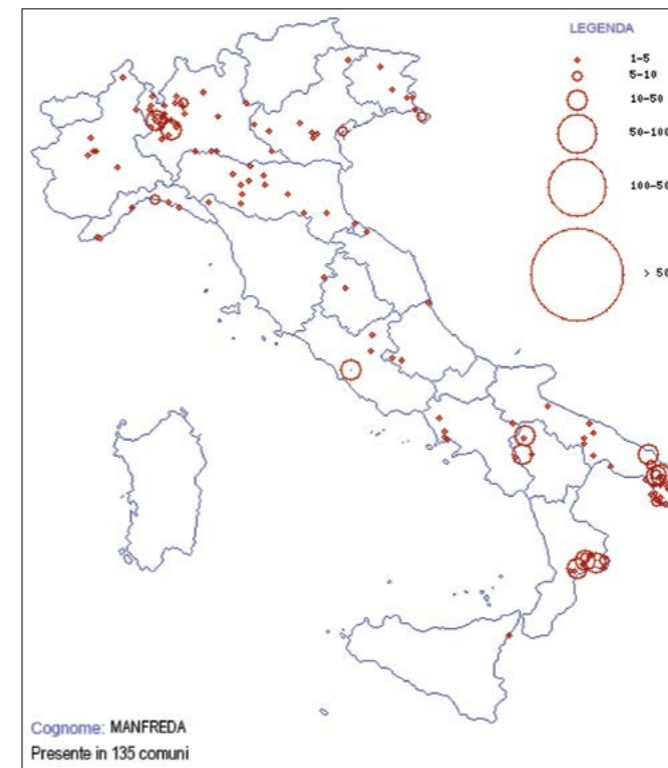
Viri in literatura

- Hawlina, Peter, 2012. Rodoslovje. Vzpon in zaton. Slovenija: revija za Slovence zunaj Republike Slovenije, str. 25. URL: http://www.uszs.gov.si/fileadmin/uszs.gov/pageuploads/februar_marec.pdf (Citirano 21.11. 2016).
- Hawlina, Peter, 2014. Mit Galicije. Drevesa, št.1, str. 49-50.
- Koren, T., 2015. Pot miru od Alp do Jadrana. Vodnik po soški fronti. Kobarid, Fundacija Pot miru v Posočju, str. 9-12.
- Kovačič, S. P., 2016. Po sledih svojih prednikov. Gorenjski glas, 23.9. 2016.
- Kužnik, Lea, 2015. Typology of dark tourism herigate with It s implications on Slovenian future dark tourism products. Research in social change, 3.9. 2015, str. 320-322.
- Vugrinec, Boris, 2011. Pokopališča kot del turistične ponudbe. Bonbon, 11.10. 2011, št. 286.

Izvor in razširjenost priimka Manfreda

Marjeta Manfreda Vakar

Manfreda je italijanski priimek, nastal iz antičnega germanskega osebnega imena Manfredo. V langobardskih dokumentih iz 8. stoletja (739) so omenjene oblike: Magnifredus in Magnifredulu, Magnifret, Magnifrido ali Magnifrid. Ob koncu 9. stoletja v obdobju Frankov so bila ta imena že latinizirana: Maginfredus, Mainfredus, Manfredus in Manfridus. To antično ime so na območje severne Italije zanesli Langobardi, Franki pa so ga kasneje razširili po Italiji. Vsebuje besedo *magin* s pomenom moč, zmogljivost. V originalnih zapisih bi ime lahko pomenilo *moč (zmogljivost) in mir* ali pa *mir (zagotovljen, zavarovan) z močjo*. V starejših zapisih ni podatkov o tem, da bi bilo ime sestavljeno iz besed: *mann* (moški, človek) in *frithu* (mir, prijateljstvo). Manfreda je ženska oblika imena osebe germanskega izvora. Spada v skupek priimkov: Manfredi (najbolj pogosta oblika z različicami, ki jo (jih) je največ v Lombardiji, Emiliji Romani, njihove okrajšane različice pa so najbolj pogoste v Venetu, Lombardiji, Romanji in v pokrajini Marche), Manfredo, Manfredini, Manfre (slednji je razširjen na Siciliji), Manfra in Manfriello in njune različice so pogoste v Neaplju, Manfran, Manfrai, Manfroi, Manfrotto, Manfrin, Manfrini. Manfrida je najpogostejši v Kalabriji, Manfreda pa v Apuliji, Lombardiji, Kalabriji in Bazilikati. Vse te oblike imajo skupen izvor v priimku, ki naj bi bil najprej omenjen v Padovi. Obstaja tudi zapis v stari kroniki iz Modene, blizu Bologne, o moškem, ki ga v letu 1174 omenjajo kot Manfredi Pizi, pri čemer Don Gaetano

Slika 1: Razširjenost priimka Manfreda v Italiji

<http://www.gens.info/italia/it>

Lusverti, razlagalec kronike iz leta 1796, trdi, da je Manfredi že priimek, Pizi pa osebno ime. Če omenim še dve poznani osebi s tem priimkom: Guido Manfredi je bil župan v Basanu (severno od Padove) 1299, Eustachio Manfredi, rojen 1674 v Bologni, pa matematik, astronom in pesnik. Po njem in njegovih dveh bratih Gabrielu in Eraclitu so poimenovali tudi asteroid 13225 Manfredi. Njegova duhovna poezija v knjigi *Poesie sacre di Eustachio Manfredi bolognese* (1840) je uživala veliko popularnost. Iz področja Padove so se potomci nosilcev tega priimka razširili v Bologno, Firence, Cremono, Emilijo Romano, Taranto, Tržič, Benetke, Verono, na Sicilijo, v naslednjih stoletjih pa po vsej Italiji.

Danes je v Italiji približno 335 družin s tem priimkom: <http://www.cognomix.it/mappe-dei-cognomi-italiani/MAN-FREDA> v 135. občinah:

V Sloveniji se 333 oseb piše Manfreda, 7 pa Manfredo (ena oseba je iz Zagorja). Največ oseb s priimkom Manfreda živi na Goriškem.

Statistična regija	Število	Delež (%)	Rang
Pomurska	-	-	-
Podravska	21		2.515
Koroška	-	-	-
Savinjska	15		3.001
Zasavska	z	z	z
Posavska	-	-	-
Jugovzhodna Slovenija	-	-	-
Osrednjeslovenska	48		2.175
Gorenjska	z	z	z
Primorsko-notranjska	10		904
Goriška	210		79
Obalno-kraška	13		1.548

z - statistično zaupno

- ni pojava

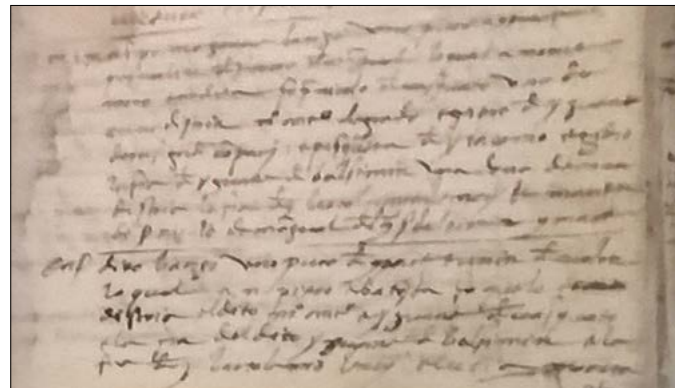
Slika 2: Razširjenost priimka Manfreda v Sloveniji

Vir: <https://www.stat.si/ImenaRojstva/sl/FirstNames/SearchFirstNames?Ime=&Priimek=manfreda>

Glede na rodbinske podatke sklepam, da se je priimek Manfreda po Sloveniji in tudi v Avstrijo razširil s Tolminskega. V telefonskem imeniku Slovenije ga je največ v Tolminu, Idriji pri Bači, Idrijskem pri Kobaridu in med Mostom na Soči, prek planote do Deskel. V grobem sledi liniji od Šempetra pri Novi Gorici do Kobarida, z odcepom proti Tolminu - vključno z Zatočnim in okoliškimi vasmi ter Poljubinjem - in Idriji pri Bači ter z Mosta na Soči čez Tolminski in Kanalski Lom ter Kal nad Kanalom do Deskel.

V Poljubinj se je priimek vsaj deloma (morda pa tudi v celoti) razširil s Poljubinskih Raven št. 60, po domače *pri Maklavu*. Na tej domačiji se je 7. maja 1786 rodil moj prapranono Ivan Manfreda. Poročil se je z Uršulo Bizjak, roj.

6. 10. 1789 v Gaberjah (blizu Tolmina) št. 10 (danes 17), po domače *pri Humarju*. Ivanova starša sta bila Štefan Manfreda, rojen 24. 3. 1749 (oče Nikolaj Manfreda, mama Uršula) in Uršula Kavčič.

Slika 3: Izrez iz krstne knjige. Vir: Škofjski arhiv, Koper

Ivan Manfreda je zagotovo imel vsaj brata Hermagorija, roj. 8. 7. 1792 in sestro Marijo, roj. 12. 8. 1789. Potomci veje rodbine Manfreda s Poljubinskih Raven so izven Tolminske zagotovo v Cerknici, Celju, Mariboru, Ljubljani, Kranju in Novi Gorici. Ali imajo vsi moški s tem priimkom v Sloveniji istega daljnega prednika, ne vem, saj poskus, da bi pridobila DNK vzorce moških s tem priimkom s širšega območja Kobarida, Tolmina in Mosta na Soči, žal ni uspel. Najstarejšo pisno omembo priimka na Tolminskem do sedaj sem našla v urbarju 25 (ASPG, Gorica) za leto 1579, kjer je omenjen Michal Manfreda s Kneže. V urbarju 32a (ASPG, Gorica) je za leto 1591 omenjen Machor ali Mochor Manfreda z Loma.

Blizu Loma je tudi zaselek Manfredi, o katerem je domačin Matjaž Žbogar povedal:

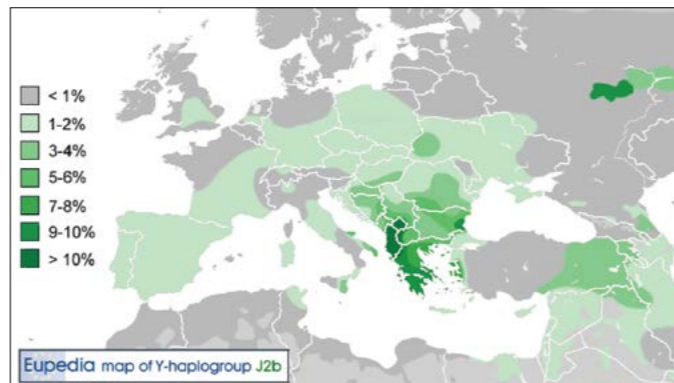
»V Manfredih je 8 hiš. Šest jih je obstajalo že v 18. stoletju, dve pa so zgradili v 19. stoletju. Od prvih šestih hiš sta še dve novejšega datuma, saj praktično nimata zemlje. Ostale štiri so imele približno enakomerno porazdeljeno zemljo, zato je težko reči, katero od njih so postavili prvo. Najbrž Martinovo (št. 29) ali Lovrčevo (št. 28). V Manfredih se Manfreda nihče več ne piše že najmanj 250 let, pred tem pa sem v Manfredih našel samo dve Mariji Manfreda. Ena je bila pri Lovrču, ena pa pri Dorniku (št. 30). Če bi že moral ugibati, so se Manfreda najbrž pisali pri Lovrču in to naj bi bila tudi hiša, po kateri je zaselek dobil ime. Ampak to je le ugibanje. Manfreda je bil sicer pogost priimek pri več starejših rodbinah v bližini: v Kanalskem Lomu pri Potokarju (št. 24) in Krištanču (št. 38) in v Tolminskem Lomu na Širokem (št. 41) ter pri Klohih (Postaja 27). Obrzjal se je samo pri Krištanču.«

V urbarju 55 (ASPG, Gorica) sta za leto 1654 omenjena Jakob in Urban Manfreda iz kraja z nerazločljivim imenom (Sreisl, Sreifl), je pa zagotovo v bližini Loma, Modrejc in Bače pri Modreju. V urbarju 36 (ASPG, Gorica), za obdobje 1600 - 1645, je omenjen Tomaž Manfreda, ki naj bi enkrat med 1600 in 1630 najel kos zemlje na Ločah v Zatoľminu. V urbarju 49 za Tolmin iz let 1633 - 1636 (ASPG) ima Tomaž Manfreda v letu 1633 v Zatoľminu vpisano novino, v istem urbarju pa je v Idrskem pri Kobaridu že omenjen Blaž Manfreda. V urbarjih za Idrsko pri Kobaridu iz let 1598, 1623,

1624 Manfreda niso omenjeni, prav tako ne v urbarju za Tolminsko iz leta 1523 (Mikrofilm, Arhiv RS). Urbar (StLA, SHK, škatla 117, zvezek 4, št. 2) iz leta 1550, je v graškemu arhivu v Avstriji in ga še nisem pregledala.

Predvidevam, da se je priimek Manfreda na Tolminskem najprej pojavil na Kneži, se prenesel na Lom in se potem od tam razširil po Tolminskem. Na Kneži in v vsej Baški Grapi, se ni »zakoreninil«, saj ga v kasnejših zapisih ni najti. Zanimivo bi bilo izvedeti, s kje s sedanjega območja Italije je morebitni skupni prednik prišel in kdaj. Glede na podatke iz urbarjev predvidevam, da enkrat med letoma 1524 - 1579. Morda je prihod povezan z izgradnjo ceste Gorica - Tolmin (1565 - 1587), z naseljevanjem Italijanov na goriško podeželje v drugi polovici 16. stoletja, pripadnikom kakšne osvajalne ali obrambne (pred Turki) vojske ali ... V obdobju do 1556 leta je na območju Habsburške monarhije vladal cesar Karel V. Do tega leta je bilo tudi Neapeljsko kraljestvo del iste monarhije. Tudi Apulija in južni del Italije, kjer je danes največ priimka Manfreda, je bilo del Neapeljskega kraljestva.

Obstaja »legenda«, ki mi jo je povedala znanka s tem priimkom, da je v preteklosti iz Furlanije prišlo 8 bratov Manfreda, ki so se najprej naselili v okolici Mosta na Soči in se potem razširili po Tolminskem. Kaj od tega je res, ne vemo. Zanimivo, morda pa tudi pomenljivo, je to, da je v Italiji največ genetske skupine, ki se deduje po direktni moški liniji, ki jo nosi moj oče, Jože Manfreda, J2b2-M241, tam, kjer je tudi največ ljudi s tem priimkom, v južni Italiji.

Slika 4: Razširjenost moške genetske skupine J2b v Evropi

Vir: http://www.eupedia.com/europe/Haplogroup_J2_Y-DNA.shtml#J2b

Slika 5: Zemljevid J2b2-M241 (YHRD). Vzorec je majhen, rezultati nudijo le nek približen uvid.

Genetske skupine J2b do sedaj niso našli ne v neolitski, ne bakrenodobni pa tudi ne v bronastodobni DNA v Evropi. Tudi je niso našli v neolitski in bakrenodobni DNA z območja Rodovitnega polmeseca. J2b danes skorajda ni v zahodni in centralni Anatoliji, je pa v vzhodni Anatoliji in v zahodnem Iranu pa tudi na območju Volge in Urala. V Evropi jo je sicer največ v Albaniji, Črni Gori, na Kosovu in v SZ Grčiji. Najstarejšo J2b do sedaj so našli v neolitskem najdišču Tepe Abdul Hosein v zahodnem Iranu. Stara je okrog 10 tisoč let. To je močan dokaz za to, da je izvor J2b verjetneje v gorovju Zagros ali na Kavkazu kot pa na območju Rodovitnega polmeseca. J2 skupine niso našli tudi v indoevropskih kulturah iz časa bakrene in bronaste dobe, izjema je en J2a1b vzorec iz Madžarske s konca bronaste dobe (1150 let pred n.št. približno). Glede na to predvidevajo, da je ena izmed dveh podskupin J2b, torej J2b2-M241, prečkala Kavkaz iz zahodnega Irana, verjetno v času neolitika ali bakrene dobe. J2b2 naj bi potem dosegla območje Volge in Urala, kjer jo je v zgodnji bronasti dobi absorbirala dominantna R1a-Z93. Z Indo Ariji je dosegla Centralno in Južno Azijo pred približno 4300 do 3500 leti. Druge veje J2b in J2b2 so lahko prišle na Balkan s plemeni, ki so tja pogosto vpadala iz območja evrazijskih step, od bronaste dobe vse do srednjega veka. ■

Varstvo osebnih podatkov

Peter Hawlina

Varovanje osebnih podatkov je dokaj splošno uveljavljena praksa. Nisem ugotavljal, kako je s tem v širnem svetu. Od kdaj to področje urejajo zakoni in koliko se ti zakoni med seboj razlikujejo. Vsekakor se s tem sreča tudi vsak rodolovec. Vsakdo lahko temeljito prouči zakon in postopke. Ali pa ve vsaj to, da so osnovni osebni podatki podvrženi posebni skrbi in mora pri objavah upoštevati časovno komponento. Če ne ve vsega, ve, da je za zadnjih sto let objavljanje polnih rodoslovnih podatkov lahko označeno za prekršek.

Pri tem se lahko sprašuje, kako to, da na spletu mrgoli objav objav osebnih podatkov in še nikoli ni slišal, da bi bil za tako objavo kdo sodno preganjan ali vsaj obravnavan. Ne samo osebnih podatkov. Tu so cele zgodbe s slikami in še zlasti pogosta so poročila o spodrseljajih, škandalih in kriminalu. Ne vem, če sem dovolj primerjal. Vseeno se mi zdi, da bomo zlasti zlahka našli podatke o osebah, ki so se dvignile iz povprečja. Ne vem, zakaj so podatki o anonimnih Milanih Kučanih, Borutih Pahorjih, Mirotihi Cerarjih, Janezihi Janšah, Francetihi Rodetihi, Alojzijihi Uranihi in mnogih drugih potrebni varovanja, njihovi znani soimenjaki, pa so predstavljeni z veliko več kot osebnimi podatki. Še najraje bi o njih vedeli kaj takega kot bi o Clintonu vedela povedati Monika Levinški. Znani so samomori zaradi resničnega neetičnega dejanja ali tudi kot posledica podtaknjenih neresničnih govoric. Tudi brez dejanskega samomora je oklevetana oseba umorjena.

Še ena primerjava se mi sili v ospredje. Po meni znanih podatkih političnih vrhov zadnjih desetletij ne bomo našli v

referenčnih rodovnikih rodoslovnega društva. V javnosti so več kot temeljito razkazani, rodovnikov pa nimajo. Izjeme potrjujejo.

Hočem povedati, da živimo v času in kraju, kjer varovanje osebnih podatkov ni dosledno in vsestransko upoštevano. Je to podobno črnograditeljstvu. Slednje je v mojih očeh najhujši kriminal, ki v Jugoslaviji nikoli ni bil preganjan. Znamenito rušenje v Godešiču pred kakimi petdesetimi leti je namesto prepričljivega opozorila doživelo splošno javno obsodbo. Zakon je poslej zares bil samo še na papirju.

Rodoslovci smo se v samem začetku našega delovanja vedali te sestavine našega dela. O tem smo se pogovarjali na srečanjih in pisali v časopisu Drevesa. Še zdaj lahko vsakdo prebere takratne objave. To so predvsem *Zakon o varovanju osebnih podatkov*, *Če ne boš nehal, te bom tožil* in *Kdo se najraje skriva*. Me te bi lahko uvrstili tudi *Kodeks rodoslovca*. Vsi ti prispevki so stari okrog dvajset let. Veljajo, kot so veljali takrat.

Ta uvod sem napisal samo zaradi razočaranja nad odgovorom na povsem preprosto vprašanje, na katero sem pričakoval enako preprost odgovor. Naslovil sem ga na matično službo ustrezne upravne enote.

Dušan Popović, ded moje snahe naj bi se 6. 1. 1951 v Kranju poročil z Marijo Grohar. Zanj imam podatek, da naj bi bil rojen 18.1.1907 v Pečigradu (Cazin).

Njegova starša naj bi bila Jurij Popović in Marija Carević.

Lahko preverite in sporočite kraj rojstva Dušana Popovića? (v Czinu ga ne najdejo).

Čez en teden sem dobil obsežen odgovor. Dovolj je tale stavek: *Uporabnik sme zaprositi za posredovanje osebnih podatkov le, če ima za pridobitev podatkov ustrezno zakonsko podlago ali pisno pooblastilo, upravna enota pa sme podatke iz evidence posredovati le, če uporabnik izkaže zakonsko podlago ali na podlagi pisne zahteve oz. privolitve upravičenca, na katerega se podatki nanašajo.*

Kot bi ne vedel tega, kar mi pripoveduje uradna oseba. Nič takega nisem spraševal, kar bi bilo pod varstvom zakona. Dovolj bi bilo, če bi mi po mailu sporočila kraj rojstva osebe, ki se je rodila pred skoraj 110 leti. Minilo me je, da bi imel še kaj opravka z birokracijo. Raziskovanje sem ustavil.

Podobno je bilo pred leti, ko sem sestavljal rodovnik Sunite Williams. Spet je šlo za precej več kot sto let stare zadeve, katere pa so vseeno še imeli na matičnem uradu. Tudi takrat sem zadevo v tej smeri končal. Vem, da taka moja reakcija meni nič ne koristi, birokrata pa morda samo razveseli.

Sunito sem namesto v Žužemberk napolnil v Leše pri Tržiču. ■

Generacije v rodoslovju

mag. Janez Toplišek

Povzetek

Avtor analizira pojem generacije v rodoslovju in na drugih področjih. Na podlagi podatkov iz slovenskih rodovnikov ugotavlja, katero število let naj bi uporabili, kadar izračunavamo rojstno leto očeta ali matere. Moške in ženske generacije namreč niso enako dolge. Rodoslovne genetske analize sporočajo število generacij, pred katerimi sta imeli dve osebi skupnega prednika. Za izračun zgodovinskega časa je pomembno uporabiti pravilno število let za razpon ene generacije.

Kohorta ali generacija?

Če rodoslovec raziskuje prednike, ki so živeli v času, ko je Napoleon osvajal naše kraje, v demografskem smislu obravnava **kohorto**, tj. skupino prebivalcev, ki se ji je v nekem trenutku oz. obdobju dogajalo nekaj podobnega (to imenujejo tudi *socialna generacija*)¹. Skupna lastnost oseb, ki spadajo v isto kohorto, je lahko rojstvo v določenem obdobju, preživeta ista vojna in podobno. Zlasti anglosaške demografije uporabljajo pojma kohorta in generacija nedosledno in celo kot sinonima. Znan primer je baby boom kohorta / generacija².

V demografiji izraz **generacija** označuje precej omejeno vrsto kohorte: to so vsi tisti, ki so bili rojeni v istem letu.

Wikipedija v različnih jezikih ponuja različne opredelitve generacije, pri čemer se prepletata pojma glagola oz. glagolnika generirati / generiranje (roditi, ploditi, izvirati, reproducirati, ustvariti) in samostalnik generacija (v našem kohortnem pomenu). Omejili se bomo na samostalnik generacija. Francosko: skupina oseb, ki spada v isto starostno kategorijo. Angleško: določena raven v družinskem drevesu; nov niz potomcev. Ta opredelitev je blizu rodoslovju.

SSKJ navaja za generacijo: navadno s prilastkom ljudje približno iste starosti, ki živijo v istem času in imajo podobne interese ali nazore, rod. Ta opredelitev je blizu pojmu kohorte, ni pa jasno, zakaj bi morala imeti generacija »podobne interese ali nazore«. Če bi to držalo, imamo na Slovenskem že vsaj od 19. stoletja dalje podvojene vzporedne generacije.

V Slovarju tujk (CZ, 2002; nlat. generatio iz lat. genus, rod) so za potrebe tega zapisa pomembni opisi generacije: 1. Potomci, producirani v enem življenjskem ciklu (biol.); 2. povprečen časovni interval med rojstvom staršev in njihovih otrok; 3. rod, pokolenje; pripadniki enega rodu; posamezniki, ki so bili rojeni ali živijo v istem času; 4. življenjska doba rodu.

Knjige o genealogiji se po naravi stvari precej ukvarjajo z generacijami, vendar v redko kateri najdemo definicijo tega

pojma. V francoskem rodoslovnem priročniku (2004) je generacija opredeljena kot »vsako zaporedno koleno potomstva«³.

Vsem navedenim definicijam je skupno, da se navezujejo na rojstvo (starost) in časovno obdobje (interval).

Najpogostejši **sinonimi** za generacijo so zlasti: kohorta, rod, pokolenje, starostna skupina, skupina istorodnih, primerljivih (ang. *peer group*), življenjsko obdobje, potomstvo ipd.

Izraz generacija srečamo še **na mnogih drugih področjih**: v sociologiji, tehniki, umetnosti, filozofiji, na področju socialnih ved in celo v javnih financah. Vsebina pojma generacija je v teh primerih lahko zelo raznolika in praviloma nima nič skupnega z generacijo v rodoslovju. *Generacijski pristop* uporablja demografska longitudinalna analiza (tudi vzdolžna ali kohortna analiza). To pomeni, da proučuje različne pojave, kot sta npr. smrtnost in rodost, na primeru posamezne ali več skupin generacij. Na področju javnih financ je *generacijski račun* metoda za merjenje generacijske obremenitve fiskalne politike in njene vzdržnosti na dolgi rok. Sedanja demografska gibanja v razvitih državah kažejo, da bodo zaradi odlašanja z javnofinančnimi reformami nesorazmerno obremenjene prihodnje generacije (»dolгови prejšnje generacije«) (Sambt, 2004). Na področju tehnike: *razvojnja stopnja neke naprave* (nova generacija magnetoskopov). V biologiji - *filiálna generacija*: vsaka od generacij potomcev roditeljske generacije. Znanе so povezave, kot npr. bitniška generacija, predvojna generacija, pozabljená generacija, medgeneracijska pravičnost, medgeneracijska pogodba, menjava generacij ...

Generacija na področju rodoslovja

V pogovornem jeziku pravimo, da pod isto streho živijo štiri generacije, da je nekdo izseljenec tretje generacije ipd. Rodoslovec opiše, da je v njegovi zbirki že 11 generacij. Med vsako od teh generacij je vmes eno rojstvo.

Nemška Wikipedija⁴ natančno opiše pojem generacije v rodoslovju. »Generacija je skupina oseb, ki je na podlagi porekla (rodu) v dvigajoči ali padajoči liniji in v enaki oddaljenosti povezana z drugo skupino.«

Včasih uporabljamo generacijo kot »stopnjo zgodovinske oddaljenosti«, ki navidezno približa daljne dogodke. Npr. praded kardinala Franca Rodeta (1934) Simon se je rodil leta 1812, torej v času Ilirskih provinc. Za marsikoga je torej čas Napoleona le tri generacije daleč. Vidimo, da izraz generacija služi tudi za **zgoščevanje zgodovinske oddaljenosti**. Če so predniki v rodu doživeli visoko starost, se je zgodovinski spomin na daljne dogodke med generacijami prenašal kar ustno; oddaljena zgodovina je v takšnem primeru lahko »oddaljena le dva ali tri pogovore« (»two conversations away«; Zerubavel 2012, 22).

³ »Chacun des degrés successifs d'une filiation«.

⁴ <https://de.wikipedia.org/wiki/Generation>

Starostni razpon znotraj enega starševskega rodu

Gledano nazaj proti prednikom imamo posamezno generacijo staršev, starih staršev, prastaršev, prapraršev itd. Torej gre za skupino oseb, ki je od časovno višjega ali nižjega rodu oddaljena za eno rojstvo (starševski rodovi; nem. Elterfolge). Skupno število oseb ene takšne generacije se v preteklost povečuje z dvakratnikom. V deseti generaciji je že 1024 oseb! Primerjali smo sedem različnih tabel prednikov, ki imajo znane letnice rojstva vsaj do generacije prastarih staršev:

Tabela 1

	Št. oseb	Razpon skrajnih letnic rojstva v generaciji (7 družin, v letih)						
		1	2	3	4	5	6	7
starši	2	1	1	3	3	5	9	12
stari starši	4	4	14	11	12	3	15	36
prastari starši	8	18	18	28	19	8	30	33
praprstari starši	16	-	-	-	-	32	51	48

Pričakovali smo starostno bolj homogene generacije, vendar podatki kažejo drugače. Samo družina št. 5 je v prvih treh generacijah starostno razmeroma homogena. Pri vseh pa je izrazito naraščanje razpona letnic, kar je verjetno povezano s povečevanjem števila oseb v preteklih generacijah. S tem se tudi poveča možnost skrajnejših letnic rojstva. Kljub podvajanju števila oseb v vsaki naslednji generaciji pa povečanje razpona letnic ne more iti v nedogled, saj je med vsako generacijo konstanten razmak enega rojstva. Žal ni dosegljivih podatkov kakšna so starostna razmerja npr. v 10. rodu (1024 oseb v isti generaciji).

Po demografskih ugotovitvah sta rodova staršev in njunega potomstva v današnjih razvitih deželah približno 30 let narazen. Temu bi lahko rekli približen **razmik med dvema generacijama**. Za rodoslovje ta podatek ni najbolj uporaben, saj ne velja za vse čase, za vse dežele, niti za vse družine enako. Podatki posameznega rodoslovca pa segajo skozi 250 in več let. V praktičnem rodoslovju je treba nemalokrat iz rojstnega datuma otroka »izračunati« rojstno leto staršev. Ta letnica je praviloma drugačna za očeta in za mater. Izkušen rodoslovec dobi občutek za to, kakšen je medgeneracijski razmik, vendar kljub temu nemalokrat doživi presenečenje, ko najde pravi podatek za rojstvo staršev.

Nemška Wikipedija⁵ povzema po svetovno znanem sociološkem teoretiku generacije Karlu Mannheimu opis razmika med dvema generacijama. Gre za razliko med povprečno starostjo vseh otrok do očeta ali matere, izraženo v letih. Glede na razliko med povprečno poročno starostjo moža in žene, je generacijski razmik do očeta praviloma večji kot do matere. Zaradi tega se v ženski liniji na 10 generacij nabere ena generacija več kot pri moški liniji. To je za rodoslovno računanje zelo pomembna ugotovitev.

Pred letom 1800 je bil povprečen razmik med generacijami še nad 30 let. Za Nemčijo v letu 1875 so izračunali povprečno **trajanje generacije** 36,5, za Francijo pa 34,5 let. Ta

⁵ <https://de.wikipedia.org/wiki/Generation>.

podatek so izračunali s pomočjo seštevka srednje poročne starosti moških in polovice srednje rodnosti v zakonu. Okrog sredine 20. stoletja se je znižal povprečen generacijski razmak za nekaj let, saj so veliko otrok rodile matere, stare pod 25 let, ki pa kasneje skoraj niso imele več otrok. Nekoč so imele matere številne otroke še med 30. in 40. letom starosti. V zadnjih dveh desetletjih se je v Nemčiji ta trend ponovno obrnil in razmik med generacijami spet narašča. V francoskem viru smo naleteli na oceno, da je *vsako stoletje dolgo tri generacije*. Vidimo, da se za izračun trajanja generacije lahko uporabijo različni pristopi, ki dajo tudi različne rezultate.

Moške in ženske generacije

Iz rodovnikov potomcev smo zbrali dejanske podatke, ki naj bi pomagali ugotoviti, kako je z razponom med generacijami v Sloveniji. Rodovniki so sicer za družine iz različnih krajev, vendar je vprašanje, če so dovolj reprezentativni za vse slovenske pokrajine.

Moške generacije. Tabela 2.

Dolžina povprečne generacije v praktičnem rodoslovju ni posebno pomemben podatek. Večje je število otrok, višje je to število. Pri nas je videti povprečna generacija podobna povprečnemu razmaku let med očetom in sinom. Je to ključje ali je kakšna povezava?

Število let do prvega otroka pa je uporabno. Če moramo iz rojstne letnice prvega otroka **izračunati rojstno leto očeta**, vzamemo 28 let razlike; če gre za več otrok, je treba to število povečevati proti 30 oz. 35. V vsakem primeru lahko računamo na razpon med 28 in 35. Avtor je v preteklosti pri svojih takšnih kalkulacijah intuitivno uporabljal 25-28 let.

Rodnost v povezavi z moškimi je tudi v demografiji razmeroma slabo raziskana, zato o tem ni dosti podatkov. V Teksasu so za leto 2000 ugotovili kot povprečno starost očeta pri rojstvu otroka 29,2 let; starosti očetov pa so bile med 13 in 80 leti. (Dudley 2010, str.67).

Ženske generacije. Tabela 3.

V zadnjih 250 letih so žene imele v primerjavi z možem povprečno 3 leta prej prvega otroka (toliko so bile torej v povprečju mlajše od moža). Razlika med moškimi generacijami (oče - sin, 34,6) in ženskimi (mati - hči, 31,3) je tudi okrog tri leta. To potrjuje navedbo literature, da je treba pri desetih ženskih generacijah eno prišteti (3 x 10 = 30).

Za izračun rojstne letnice matere je primerno uporabiti 25 - 30 let razlike.

V Teksasu so za leto 2000 ugotovili kot povprečno starost matere pri rojstvu otroka 26,1 let; starosti mater pa so bile med 11 in 53 leti. (Dudley 2010, str. 43). V nekdanjih avstrijskih deželah, ki so segale na ozemlje zdajšnje Slovenije (1896 - 1900) je bila povprečna starost žensk ob rojstvu njihovih otrok 30,7 let, pri čemer je bila najnižja na Koroškem (29,8) in najvišja na Kranjskem (31,7). Ta povprečna starost in celotna rodost sta povezani: povprečna starost žensk ob rojstvu otrok je višja tam, kjer je višja rodost (Širčelj 2006: 66, 134).

¹ Demografska pojma kohorte in generacije sta povzeta po viru: Malačič, 2006: 41 idr. V ZDA in zahodnih državah je bila ta generacija rojena približno med 1947 in 1967. Ta kohorta se je zaradi izstopajoče številčnosti srečala s prenatrpanimi šolami in imela težave z zaposlovanjem, saj država nanjo ni bila pripravljena. Po njenem upokojevanju so jo morale »prevzeti« manj številčne generacije (Dudley 2010, str. 8, 290 idr.).

Tabela 2: Moške generacije

Upoštewane so samo zveze z enim zakoncem. * Razlika med roj. letnicama prvega otroka in očeta; ** razlika med povpr. roj. letnico otrok in roj. očeta; *** izbrani neprekinjeni rodovi oče - sin... (v oklepaju je število upoštevanih rodov)

Roj. letnica očeta	Število otrok	Št. let do prvega otroka*	Povprečna generacija**	Povprečen roj. razmak oče - sin***	Kraj
1663	8	25	31,9	38,7 (8)	Rodica
1688	6	25	31,0	33,2 (7)	Vrhnik
1709	8	39	49,0	43,5 (5) 36,7 (8)	Šentjur - Štajerska
1760	10	25	34,8	36,0 (7) 30,5 (7)	Rudnica
1769	7	29	35,6	34,0 (6) 36,4 (6) 35,2 (7) 33,6 (8)	Koprivnica
1785	6	29	36,2	-	Rudnica
1791	6	28	34,0	-	Kamnik
1804	5	26	32,0	35,2 (5)	Zdole
1814	8	26	35,9	-	Rudnica
1819	1	28	28,0	28,0 (1)	Otočec
1820	5	28	33,6	-	Zdole
1832	2	31	34,0	35,0 (2)	Laško
1839	8	42	49,3	33,0 (6) 36,8 (6) 39,0 (5)	Kamnik
1845	9	34	40,4	34,8 (7) 40,0 (6)	Zabukovje - Brestanica
1857	8	32	38,4	-	Poljčane
1862	12	26	36,8	-	Rudnica
1871	4	25	30,3	32,0 (2)	Kamnik
1881	7	33	37,8	-	ZDA (s Kozjanskega)
1898	9	26	33,2	-	Koprivnica
1907	8	28	37,1	-	Kozjansko
1913	2	28	28,5	30,3 (4)	Brežice
1924	3	33	35,7	34,0 (3)	Poljčane
Povprečje	-	28,3 ¹	34,3 ²	34,6 ³	-

¹ Izločena dva neznačilna skrajna podatka (42 in 39); ² Izločena dva neznačilna skrajna podatka (49 in 49,3); ³ Izločen neznačilen skrajni podatek (43,5).

Tabela 3: Ženske generacije

* Razlika med roj. letnico prvega otroka in matere; ** izbrani neprekinjeni rodovi mati - hči (v oklepaju je število upoštevanih rodov).

Roj. letnica matere	Število otrok	Št. let do prvega otroka*	Povprečen roj. razmik hči - mati**	Kraj
1769	7	29	31,0 (2)	Koprivnica
1804	5	26	26,3 (5)	Zdole
1818	8	25	28,5 (3)	Zdole
1857	6	28	31,5 (3) 33,3 (4)	Anovec
1879	4	23	26,8 (5)	Podsreda
1923	3	25	26,3 (4)	Poljčane
1878	11	23	26,3 (5)	Kamnik
1849	9	30	32,5 (3) 29,0 (4)	Zabukovje - Brestanica
1838	7	20	30,0 (5)	Šentjur - Kozjansko
1783	7	22	27,7 (4)	Vrhnik
Povprečje	-	25,1	31,3	-

Razmik med dvema generacijama pri genetskih analizah

V literaturi omenjajo razmik med generacijama od 15 do 25 let. Za rodoslovje je to precej neuporaben podatek. Če želimo ugotoviti razmik med generacijami, moramo upoštevati konkretne podatke za obdobje, za deželo in predvsem za konkreten rodovnik (družino). Poglejmo dva konkretna primera rodoslovne genetske analize⁶, pri katerih se je pokazala kot pomembna dolžina razmika med generacijami.

Y-DNK analiza

Avtor je že imel to analizo po očetovski liniji. Za soimejnaka z istim priimkom in na podlagi indicev, da gre za sorodnika, smo zanj naročili enako analizo (26 markerjev, kar velja za spodnjo priporočljivo mejo analiziranega obsega). Kolikor je znano, je bil to prvi primer analize za dve primerjani osebi v Sloveniji, pri čemer ni bilo vnaprej dokumentirane rodoslovne povezave. Rezultata obeh analiz sta se le na enem mestu razhajala za eno vrednost. V takšnem primeru pravijo, da je **skupni moški prednik** obeh primerjanih oseb živel pred 7 - 12 generacijami⁷.

Govorimo o **skupnem genetskem predniku**, ki pa v nekaterih primerih ne bo nujno tudi tisti, ki je dokumentiran na rodovniku! Za primerjavo morata biti na voljo vsaj dve primerljivi analizi. Analizi lahko naročimo sami (domnevamo sorodstveno povezavo med dvema osebama); v drugem primeru pa se primerljiva oseba naključno pojavi v internetno dostopni zbirki analiziranih genetskih podatkov.

Število generacij do skupnega moškega prednika pomnožimo s povprečno dolžino moške generacije (sin - oče). Dobimo število let, pred katerimi je živel skupni moški prednik. V Sloveniji si lahko pomagamo z dvema empirično ugotovljenima povprečjema iz tabele »Moške generacije«. Očetov razmik do prvega otroka ni manjši od 28 let, a ker sin ni nujno prvi otrok, je to število prej višje (npr. 30). Kot zgoraj mejo lahko vzamemo ugotovljeni povprečni razmik oče - sin, ki je pri nas 34,6 let. Iz primerov dejanskih rodovnikov v Sloveniji za zadnjih 300 let torej izhaja, da je najprimerneje **za trajanje moške generacije vzeti 30 do 35 let**. Vsakdo lahko na podlagi opažanj v svojem rodovniku oceni, če je treba ta povprečja v svojem primeru nekoliko prilagoditi.

Ena vodilnih družb, ki opravlja rodoslovne genetske analize (FamilyTree DNK), uporablja kot razmik med dvema generacijama pri izračunu skupnega prednika 25 let. To je manj, kot smo empirično ugotovili za moške generacije v Sloveniji (30 - 35). Videti je, da 25 let uporabljajo pri izračunih moških in ženskih generacij, kar zagotovo ni primerno, saj so ženske generacije povprečno krajše od moških. Verjetno je odgovor treba iskati v poslovnih razlogih. Vsakdo si želi, da bi bil ugotovljeni skupni prednik čim bliže, tj. znotraj »genealoškega časa« (genealogical time frame; čas, ko je še mogoče z dokumentacijo

⁶ Zaradi vsebinske omejitve tega prispevka, ne obravnavamo vseh rodoslovnih vidikov teh analiz.

⁷ Čas do najbližjega skupnega prednika (TMRCA - Time to the most recent common ancestor) je vedno izražen v razponu generacij, saj gre za verjetnostno porazdelitev. Bolj natančna je genetska analiza, bolj je natančen razpon generacij.

ugotoviti rodoslovne podatke). Za Škotsko pred letom 1800 navajajo kot ustrezen povprečni razmik med generacijama 31 let (ne ločijo med moškimi in ženskimi generacijami)⁸.

mtDNK analiza

To analizo je sicer naročil moški, vendar se rezultat analize nanaša le na žensko (materinsko) linijo. Naročena je bila analiza »full sequence mtDNK«, ki je v tem trenutku najpopolnejša analiza te vrste. Tudi od globine / natančnosti analize je odvisna uporabnost rezultata! Pri družbi, ki je opravila analizo, objavljajo podatke o drugih naročnikih, katerih izvidi se ujemanje je izraženo z razliko v številu mutacij (genetic distance), za vsako takšno razliko pa obstaja izračunano število generacij, pred katerimi naj bi živel skupna prednica. Ker je v našem primeru eden od številnih ujemkov navajal genetsko distanco ena (1), smo odčitali, da je skupna ženska prednica obeh analiziranih oseb živel pred 11 (50% verjetnost) do 25 generacijami (90% verjetnost). Ker smo želeli časovno približati čas skupne prednice, smo uporabili razmik med generacijami 20 let, kar pomeni, da naj bi »skupna mati« živel med letoma 1795 in 1515. Osebi, ki sta naročili svoji analizi, živita v Sloveniji (zadnje znano poreklo: Štajerska) in v Nemčiji (poreklo: Baden-Württemberg). Ker so ženske linije praviloma slabo raziskane (zaradi priimka, ki se je prenašal po moških linijah), obe analizirani osebi nimata dovolj dokumentiranih podatkov za ženske linije. To je resno opozorilo, da se je treba rodoslovno bolj posvetiti vsaj tisti ženski liniji, ki jo lahko razkrije analiza mtDNK.

Toda, ali smo v gornjem primeru uporabili realen razmik med ženskimi generacijami? Vsak daljši razmik med generacijami seveda obdobje življenja skupne prednice odmakne. Tabela »Ženske generacije« kaže, da je treba pri nas pri izračunu **oddaljenosti skupne ženske prednice** upoštevati razpon med 25 in 30 let za eno žensko generacijo. Tudi tukaj je videti čas 25 let za ženske generacije, ki ga uporablja FamilyTree DNK, prekratek.

Sklep za rodoslovce

V slovenskem »rodoslovnem času« so moški imeli prvega otroka povprečno pri 28, ženske pa pri 25 letih.

Pri analizi Y-DNK je treba pri nas upoštevati razmik med moškimi generacijami 30 - 35 let.

Pri mtDNK analizi moramo za izračun časa do skupne prednice upoštevati generacijski razpon 25-30 let.

Rodoslovec lahko na podlagi opažanj v svojem rodovniku oceni, če je treba ta povprečja v svojem primeru nekoliko prilagoditi. ■

Viri

- Dudley L. idr., Population and society: an introduction to demography, New York, Cambridge University Press, 2010).
- Malačič J., Demografija, 6. izdaja, Ljubljana 2006.
- Sambt J., Generacijski računi za Slovenijo, Ekonomska fakulteta v Ljubljani, mag. delo, 2004.
- Šircej M., Rodnost v Sloveniji od 18. do 21. stoletja; Statistični urad Republike Slovenije, 2006.
- Zerubavel E., Ancestors & Relatives; Genealogy, Identity & Community; Oxford university press, New York, 2012.

⁸ <http://dna-project.clan-donald-usa.org/DNA3.htm>

Komentar na Topliškov prispevek o generacijah v rodoslovju

Peter Hawlina

Janez!

Nisem se trudil, da bi ob branju tvojega prispevka poglobljeno razmišljal.

Brez tega branja vem, da sva midva koledarsko generacija 41. Vsak od naju ima dokumentiranih nekaj generacij prednikov. To štetje generacij nima nič opraviti s koledarsko generacijo. Sem za eno generacijo oddaljen od staršev, dve od starih staršev ... Moji otroci so eno generacijo oddaljeni od mene, njihovi za dve ...

Je to treba komu razlagati?

Če širše dokumentirane prednike po koledarskih generacijah primerjamo med seboj, se pri vsaki naslednji generaciji podvoji število prednikov. Predniki v vsaki taki rodoslovni generaciji so po pravilu v bolj ali manj bližnjih koledarskih generacijah. Razlika v letnicah rojstva med njimi pa so lahko prisotne že v prvi generaciji staršev. Moji otroci imajo oba starša iz iste koledarske generacije 1941. Njihovi dedi/babice pa 1913, 1914, 1914 in 1916. Torej blizu skupaj tudi po koledarski generaciji.

Jaz s svojimi sorojenci pripadam isti generaciji, pa smo razporejeni v koledarskih generacijah od 1940 do 1958.

Moj brat Marko je bil rojen 1958 in je leta 2013 dobil tretjo hčerko Pavlo. Ona je eno rodoslovno generacijo oddaljena od njega in 55 koledarskih. Pavla je s svojima dvema letoma eno generacijo pred svojimi nečaki, ko bi lahko bila že njihova hčerka, saj je najstarejša nečakinja stara že 25 let. Bratova hči bi torej lahko bila moja pravnukinja.

Omenil sem primer iz ožjega sorodstva. Mnogo več bi se našlo v 450.000 družinah iz naše referenčne datoteke. Vsakdo ima v verigah prednikov v vsaki (rodoslovni) generaciji bolj ali manj različne predstavnike koledarskih generacij. Pri Pavli je že v prvi generaciji razlika med najstarejš(im) in najmlajš(o) 19 let. V naslednji generaciji in naslednjih se število giblje takole: 34, 44, 70, 44, 49, 66, 70 ... To je spet samo pogled v zgodovino ene same izbrane osebe.

Pri tvojih izvajanjih ne razberem s kako velikim vzorcem dobivaš rezultate. Povprečno starost ob poroki nam ni treba računati, saj imaš tega na pretek po mnogih raziskavah. Lahko pa tudi povprečje iz lastne evidence primerjaš s splošnimi. Jaz imam v svoji datoteki (130.000 porok) največ porok v starosti 25 in 26 let. V vsej referenčni datoteki pa 26 let. Pa naše referenčne datoteke niso splošno veljavno dejstvo. Zato pa imamo vsakovrstne statistike. Kaj lahko na tem področju odkrije ljubiteljski rodoslovec? In kaj tak odkritelj lahko sporoči kolegom rodoslovcem?

Uvajaš še kategorijo generacijskega razmika v genetskih raziskavah. Ta naj bi bila 15 do 25 let. Ne spominjam se, da sem to že kje prebral. Vseeno pa bi to bilo možna razlaga za moje iskanje odgovora na to, da mi sistem pri FTDNA najde osebe, ki naj bi bile z menoj (ali z ženo Ireno) imele skupnega prednika v drugi, tretji, četrti ... generaciji. Med temi sem se pobilže spoprijel samo z eno od teh oseb in do zdaj v peti generaciji njegovih in mojih prednikov še ni iste osebe. Do zdaj sem našel samo en enak priimek, Župančič. Ne pa tudi istega Župančiča. Ta priimek je premalo unikaten, da bi ga lahko uvrščal v »genetski marker«.

Ne dvomim v pravilnost rezultata analize. Če je tudi računanje bližine skupnega prednika točna, je edini odgovor napaka v rodovniku. Morda se bom loteval še kakšnega podobnega primera, vendar brez dodatnih rodoslovnih raziskav. Če bom med »serviranim sorodnikom« našel v njegovem rodovniku skupnega prednika, se bova spoznala kot dejanska biološka sorodnika in si verjetno izmenično dopolnila rodovnike. Kot sem to storil z Arandom Hawlino in Josephom Sutterjem.

Sem prav razumel? Govoriš o koledarski, rodoslovni in genetski generaciji. Omenjaš tudi kohorto, pa jo kmalu odriješ. Koledarska ne rabi razlage, rodoslovna je znana, genetska pa naj bi bila krajša od rodoslovne. Je to to? ■

Priporočila za rodoslovno delo

Peter Hawlina

Prva priporočila so bila leta 1994 objavljena v tretji številki našega rodoslovnega glasila, ki se je v začetku imenovalo *Bilten rodoslovnega krožka*. Slovensko rodoslovno društvo (SRD) je bilo uradno ustanovljeno leta 1995. V tej številki smo ponatisnili tudi prispevek Majde Kocmur, katerega lahko štejem za prvi pripomoček slovenskemu rodovnikarju.

Takratna priporočila še vedno ustrezajo, kasneje smo objavljali dopolnila. Vsebujejo jih vsi štirje slovenski priročniki. Prvi je bil Moj rodovnik Vasje Butine, drugi moj Rodoslovni priročnik, ki je bil v spletno objavljen že prej in je še vedno edini spletno objavljeni priročnik v slovenskem jeziku. Tretji je bila knjiga Rodoslovje Janeza Topliška. Še pred vsem tem je svoj priročnik v angleškem jeziku izdala Branka Lapajne in daleč najobsežnejša rodoslovna literatura je časopis Drevesa, ki je delno tudi spletno dostopen. Danes se pojavljajo še dodatne spletne objave, katere posamezniki ustvarjajo s sodobnimi pripomočki.

Kljub vsemu temu se še vedno najdejo posamezniki, ki na društvo naslavljajo najrazličnejša vprašanja, na katera bi že manj izkušeni spletni iskalci našli odgovor s pomočjo sodobnih iskalnih orodij, med temi je verjetno najbolj uporabljan GOOGLE.

Priporočila za delo bi lahko bila zelo obsežna in podrobna. Vsak izkušen rodoslovec bi morda kaj dodal po lastnih izkušnjah. Do enotnih priporočil tako ne bi prišli. Zato je dovolj, da so znana tista priporočila, katera so se uveljavila kot svetovna praksa. Tega pa spet ni, saj se določene razlike pojavljajo ne le med kontinenti temveč tudi znotraj njih in celo tudi znotraj posameznih držav in vsebujejo nacionalne in verske posebnosti. Zato naj bi bila svetovna priporočila taka, ki bi povzemala samo tisto najbolj prisotno v vseh okoljih.

Osnovni element vsakega rodovnika je oseba. Ta v rodovniku nikoli ni osamljena. Vedno je povezana z neko drugo osebo. To je zakonec ali partner s katerim ima potomca ali pa nastopa kot prednik ali potomec že vpisane osebe. To je osnova. To so gradniki v zgradbi, kateri rečemo rodovnik. Vsak gradnik, torej vsaka oseba pa je poleg sorodstvene povezanosti, horizontalne ali vertikalne, določena še s sebi lastnimi atributi. Osnovni atributi so ime, priimek, spol, ter datumi in kraji za tri najvažnejše dogodke: rojstvo, poroka in smrt.

Preden začnemo vpisovati te osebe, se splača na svoj računalnik naložiti rodoslovni program. Teh je veliko na izbiro. Vsi so dobri, vedno je med njimi najboljši. Podobno je na trgu avtomobilov. Med mnogimi programi bo Slovenec najbrž dal veliko prednost programu, ki je preveden v slovenski jezik in podpira znake slovenske abecede. Takih je manj kot prstov na eni roki. Med temi sta najbolj razširjena *Brother's Keeper* (BK) in *MyHeritage* (FTB). Dodali bi lahko še manj uporabljani *GRAMPS*. Delo z rodoslovnim programom je po skoraj vseh značilnostih daleč pred klasičnim sestavljanjem rodovnikov. Šele z razširjenostjo računalnikov je nastopilo obdobje sodobnega rodoslovja. In tu zdaj govorimo samo o tem.

Začni torej z vpisovanjem oseb v računalniški program!!!! Težko je izmeriti razširjenost določenega programa v Sloveniji. Samo ocenjujemo lahko, da je med člani SRD največ takih, ki uporabljajo BK. Tega priporočam tudi jaz in se nanj naslanjam v svojih izvajanjih. Morda je FTB že presegel število uporabnikov BK. Jaz sem med tistimi ki dajem veliko prednost programu BK in celo opozarjam pred zapeljivostjo FTB.

Če smo torej naložili program, začnemo vpisovati osebe. Začnemo lahko brez vsake priprave in brez vseh navodil ali priporočil. Sproti bomo spoznavali zakonitosti programa in se jim začeli vse bolj prilagajati. Spoznavali bomo smiselnost discipliniranega in urejenega vpisovanja in po nekaj deset vpisanih oseb, bomo začutili potrebo po spoznavanju splošnih priporočil. To so tista, ki so omenjena na začetku tega pisanja. Teh tu ne bomo ponavljali. Če vemo, da so omenjena priporočila večinska praksa, nam bo jasno, da je poznavanje in upoštevanje standardov predpogoj za sporazumevanje in izmenjavo rezultatov rodoslovnih raziskav med kolegi. In ravno izmenjava je pravi smisel in največja korist rodoslovnih raziskav. Kdor raziskuje sam zase, ne raziskuje za nikogar. Zreli rodoslovec ve, da je smiselno rodoslovno delo samo tisto, ki služi vsem in večnosti.

Kdor je pri svojem delu prišel do tega spoznanja, bo najprej zagotovil zavarovanje rezultatov svojega dela z izdelavo varnostnih kopij. Takoj za tem pa pride spoznanje, da trajen obstoj najbolj zagotavlja objava na spletu. Ta je lahko na lastni spletni strani na znanem strežniku ali pa se objava zaupa velikim ali največjim svetovnim zbirkam. To niso več bazeni, tudi ne morja. Še ocean bi komaj še lahko bila primerljiva prispevka.

Za začetek pa bo domačemu rodoslovcu bolj kot ocean koristil domači bazen. SRD zbira rodovnike članov in nečlanov in njihove datoteke združuje v kumulativno celoto. To celoto pa programsko indeksira in objavlja po abecednem redu razvrščen spisek rodoslovno obdelanih oseb¹ in porok². Dodajanje svoje datoteke v društveno kumulativo je, če nič drugega, vsaj rezervna shramba. Je pa veliko več. Z objavo v indeksu je omogočeno enostavno predstavljanje rezultatov dela posameznika in s tem odkrivanje medsebojnih stikov in prekrivanj. Prav ta zbirka je tudi najbolj natančno merilo »društvenega proizvoda«. Pred leti smo našo »moč« ugotavljali s pomočjo ankete. To smo opustili. Saj so resnični rodovniki samo tisti, ki so odprti.

Kdor je spoznal vrednost odprtosti, se ni zadovoljil s pošiljanjem svojega v društveno zbirko. Svoje podatke je preličil v enega od velikih ali največjih morij. Pregleda nad tem pa v SRD nimamo in ne vemo, koliko smo prisotni v svetovnih morjih. ■

¹ <http://www.genealogy.si/srdindex/A01.html>

² <http://www.genealogy.si/marriages/A01.html>

Register izseljencev

Janez Toplišek

Hugenoti

Povsem po naključju sem v eni izmed starejših števil nemškega časopisa *Computer Genealogie* (2015/4, str. 8-11) prebral prispevek o hugenotih, verskih beguncih iz Francije. To so bili goreči privrženci reformirane (zlasti kalvinske) cerkve, ki so jih v pretežno katoliški Franciji 16. in 17. stoletja tako preganjali, da jim ni preostalo drugega kot izselitev. Ime hugenot razlagajo na več načinov, ostaja pa dejstvo, da je bilo prvotno mišljeno kot posmehljiv, zaničujoč izraz za privrženca protestantizma v Franciji. Več kot 200.000 jih je moralo zapustiti Francijo, od tega se jih je okrog 44.000 naselilo v nemških deželah (nem. izraz *Hugenotten*). Ker ta prispevek nima namena podrobneje opisovati zgodovino hugenotov, priporočamo v branje spletne opise v Wikipediji in druge vire, ki jih najdemo s ključno besedo »hugenot«.

Hugenotski križ (vir: Wikipedia)

Tudi iz slovenskih dežel je zaradi protireformacije moralo oditi nekaj sto družin, ki so bile predvsem iz višjih slojev. Podrobnejših raziskav o njihovi kasnejši usodi nismo zasledili.

Hugenotske skupnosti v Nemčiji, ZDA, Quebecu, Južni Afriki, Avstraliji in drugod so skrbele za ohranjanje svoje istovetnosti. V Nemčiji so že leta 1890 ustanovili nemško hugenotsko društvo »Deutsche Hugenotten-Verein«. Njihovo delovanje lahko spremljamo tudi na spletnem naslovu www.hugenotten.de. Posebej zanimiva je njihova rodoslovno-raziskovalna dejavnost. Leta 2002 so ustanovili poseben krožek, katerega namen je bil zgraditi register vseh hugenotov v Nemčiji (*Hugenottische Datenbank*). Na voljo so imeli skrbno hranjene cerkvene knjige, »ženitne zapisnike« (*Heiratsversprechen, Promesses de Mariages*), sezname kolonij,

ladijskih prevozov, sezname podpornikov. V hugenotskem centru v kraju Bad Karlshafen imajo številne digitalne kopije cerkvenih knjig.

Vodja hugenotskega rodoslovnega krožka dr. Dierk Loyal nam je posredoval nekaj dodatnih informacij. Vse podatke vnašajo v (nizozemski) rodoslovni program Pro-Gen. Člani društva opravljajo svoje delo brezplačno. Posamezne dele knjig si razdelijo in vzporedno prepisujejo podatke o osebah. Tehnični urednik zbirke (banke podatkov) enkrat letno vnesse prejete izpise v osrednjo evidenco. Posamezni sodelavci so zadolženi za kasnejše korekture in dopolnitve. Prostovoljec lahko izpisuje podatke tudi v kak drug rodoslovni program in svoje delo dostavi v obliki GEDCOM. Po dvanajstih letih prepisovanja imajo v zbirki okrog 350.000 družinskih priimkov.

Naši izseljenci¹

In kakšna naj bi bila povezava med hugenoti in slovenskimi izseljenci? Med branjem nemškega članka sem se spomnil, da sem že pred nekaj leti skiciral format računalniške zbirke, ki sem jo imenoval »Register izseljencev«. Še danes se zdi ideja izvedljiva, predvsem pa potrebna. Rodoslovni vidiki slovenskega izseljenstva so v uradnem raziskovanju precej v ozadju, saj je zlasti do osamosvojitve Slovenije raziskovalce zanimalo predvsem društveno, socialno, politično življenje naših izseljencev. Pa še to le v tolikšni meri, kolikor je koristila interesom revolucionarne oblasti na Slovenskem po drugi svetovni vojni.

Baza podatkov o hugenotih je lep zgled za izvedljivost slovenske »baze« izseljencev. Osnova za to prepričanje je v dejstvu, da je število izseljenih oseb *dokončno*. Ne glede na to, ali sprejmemo kot končno leto izselitve 1914, 1920, 1941, 1950 ali katero koli drugo leto, je maksimalno število oseb, ki bi jih registracija zajela, dokončno. Torej ne bi šlo za delo brez konca. S tem seveda ne trdimo, da bi lahko poiskali in evidentirali prav vse izseljence, saj je marsikateri izginil brez zabeležene sledi (to dejstvo še zmanjša pričakovano število obdelanih oseb).

Kolikšno je bilo *dokončno število naših izseljencev* v preteklosti, ne ve nihče. Tudi v drugih evropskih državah imajo le približne ocene o številu svojih izseljencev. Za čas do 1914 velja ocena o približno 300.000 izseljenih z današnjih slovenskih ozemelj (*Živko Šifrer, 1974*). Od prve svet. vojne do leta 1950 se je verjetno izselilo še vsaj 200.000 oseb. Skupaj gre torej za število okrog pol milijona. To je obseg, ki ga je možno računalniško obdelati tudi v poceni in manj ambiciozni izvedbi.

Pred leti sem register izseljencev oblikoval kot tabelo. Že takrat se je pokazala množica spremenljivk in zapletov,

¹ Avtor se zahvaljuje prof. Alekseju Kalcu za nasvete pri iskanju virov o številu slovenskih izseljencev.

ki bi jih bilo treba vnaprej razčistiti. Naštejmo samo nekaj značilnih:

- katere izseljence zajeti,
- različice istega priimka,
- izselitvena država oz. dežela,
- različne generacije izseljencev; koliko generacij zajeti; generacije pred izselitvijo,
- večkratne izselitve,
- menjavanje poklicev,
- menjavanje prebivališča v tujini,
- poroke, ločitve; zakonski stan ob izselitvi,
- narodnost zakonca,
- kako obravnavati podatke živečih oseb,
- avtomatizirano ali ročno dopolnjevanje registra,
- številne možne opombe, viri ipd.

Osnovna tehnična dilema pri registru izseljencev je računalniška aplikacija. Vnaprej *programirana tabelarna baza* bi lahko zajela številne raziskovalne interese, poizvedbe bi bilo mogoče sprogramirati vnaprej. Polja bi bila omejena in ne bi dopuščala neenotnega vnašanja podatkov. Zaradi stroškov programiranja, postavitve na spleto in vzdrževanja infrastrukture takšne rešitve ne bi moglo izpeljati društvo, ki nima dohodkov za takšen namen. Slaba stran tabelarne baze je tudi to, da zbirka ne bi dopuščala rodovniškega prikaza (predniki-potomci), kar bi zmanjšalo interes posameznikov za sodelovanje pri registru.

Zelo vabljiva rešitev se zdi vnašanje oseb v *rodoslovni program* (tako, kot delajo pri nemških hugenotih). Ta namreč omogoča tudi prenašanje podatkov v tabelo, kar omogoča nadaljnje obdelave ali spletne prikaze. Predvsem pa po želji omogoča izpis rodovniških prikazov, kar pomeni, da lahko prikaz zajame tudi izseljenčev del sorodstva, ki je ostal v domovini. Polja za opombe ob posameznih rubrikah so dovolj obsežna, da se vanje vpišejo neformatirana dejstva, ki dopolnjujejo profil izseljenca. Potreben bi bil tehnični urednik registra, vnaprej razmejene pravice in obveznosti sodelujočih ter uporabnikov. Izvedba bi bila možna v okviru rodoslovnega društva.

Katere vire bi uporabili za register izseljencev? Najdragocenejši bi bili obstoječi sezname izseljencev z osnovnimi podatki in napotki, kako do virov zanje (vključno s podatki o rodoslovcu, ki neko družino raziskuje). Žal nismo mogli izvedeti, če takšni sezname že obstajajo na Inštitutu za slovensko izseljenstvo. Dragocene podatke za več generacij »svojih izseljencev« imajo posamezni rodoslovci. Pregledati bi bilo treba zbirko, ki jo je inštitut leta 2006 predal v hrambo Arhivu RS (skupaj 111 fasciklov; za zbirko obstaja poseben popis - vodnik). Vprašanje je, kako uporabne so imigracijske evidence v ZDA in drugih državah. Nekaj podatkov je v izseljenkem časopisju in drugih tiskanih edicijah. Da ne omenjamo matičnih knjig »slovenskih« župnij v tujini. Prepričani smo, da bi številne podatke posredovali tudi potomci prvih izseljencev. ■

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije - 42. poglavje

Peter Hawlina

Sprašujem se, komu pišem v teh nadaljevanjih. Je sploh kdo kdaj prebral eno samo poglavje? Jaz sem jih samo napisal, natisnjene pa nikoli prebral in ne vem več, česa vsega sem se pri tem dotikal. Vsekakor pa se zavedam, da je prav to tisto početje, ki predstavlja dodano vrednost našemu primarnemu namenu - dokumentiranju lastnega porekla in sorodstva.

Vsakič tudi ponavljam, da društvo nikomur nič ne dolguje in nič ne predpisuje. Ima pa svoja priporočila za delo in ima postopke za posredovanje rezultatov svojih raziskav kolegom in vsem drugim. Ta priporočila in postopki so se tako množično uveljavili, da o njih ni potrebno razpravljati. Odveč je o tem ponovno razpravljati, nikoli pa ni odveč opominjati tiste, ki priporočil in postopkov ne poznajo. To opominjanje je poskus nudenja pomoči tistim, ki bi želeli izstopiti iz svoje samote in se podati v večnost veselja.

Priporočila in postopki so bili pogosto predmet razgovorov na društvenih srečanjih, pisali smo v *Drevesih* in vse važnejše in tudi manj važne je objavljeno na naši spletni strani. Tudi začetnik bo hitro našel vse potrebno, če bo kot iskalni atribut uporabil ključne besede kot so kakovost, kodeks, priporočila, standardi.

Ti postopki torej niso predpis društva ali celo kaprica predsednika društva. So večinska praksa. To sta dokaj v smislu povedanega pred tremi leti vsak po svoje komentiral kolega Toplišek in Blokar. Spodaj sta njuni sporočili, kateri smo lahko brali vsi, ki prejemo e-pošto po naslovnem spisku RODOSLOVCI. Reakcije ni bilo.

Nič novega nista iznesla. Toplišku lahko ugovarjam samo v njegovi trditvi, da je le malo tistih, ki bi vnaprej in brezpogojno odstopili svoje podatke društvu. Takih, ki so do zdaj odstopili rezultate svojega dela je že več kot 220. O vseh teh je imel samo eden posebne zahteve o varovanju.

Kolegu Blokarku pa pojasnujem, da za maskiranje varovanja potrebnih podatkov poskrbimo v postopku pred objavo. Med seboj pa si izmenjujemo **neokleščene rodovnike**. Še bolj pa bi ugovarjal njegovemu namigu, če sem ga prav razumel, da bi lahko referenčno gradivo še bolj drobili. Jaz bi bil za nasprotno rešitev. Rabili bi iskalnik, ki bi za iskani argument ponudil zadetke v vseh naših referenčnih datotekah. Take rešitve so že dolgo uresničene v orjaških bazenih podjetij kot so Ancestry, Family Search, Geneanet, Svoje gradivo bi SRD lahko posredovalo tem velikanom in si s tem prihranili ne samo vzdrževanje referenčnega indeksa, dodali bi lahko še mnoge druge referenčne sestavine. Za večino teh nimamo niti lastnega pregleda. Zato njegovega napotka Kogar zanima, bo že poiskal ne bo prav lahko uporabiti.

Prilogi:

Zapuščinske zbirke

Janez Toplišek janez@toplisek.net via list.arnes.si 3/7/13
to Rodoslovci

Kolegi rodoslovci!

Oglašam se s predlogom vsebine za točko RAZNO na občnem zboru. Gre za vprašanje, ki bi ga lahko obravnavali tudi na katerem koli rednem srečanju, vendar je na zboru članov praviloma več sodelujočih.

Skrajšano bi problem imenoval „zapuščinske zbirke“. Pred meseci smo se verjetno prvič v društvu srečali z vprašanjem, komu bo pokojni rodoslovec zapustil svojo razmeroma veliko zbirko rodoslovnih podatkov (nekaj deset tisoč oseb + drugi rodoslovno relevantni podatki).

Razgovori z vdovo po mojih podatkih niso obrodili rešitve, ki bi bila ugodna za SRD. Čeprav bi se bilo mogoče iz tega primera kaj naučiti, pa gre predvsem za vprašanje, kako naj ravnamo v prihodnje. Med nami je že precej članov SRD, ki imajo velike zbirke - nekateri tudi z desetisoči izvornih oseb, ki jih ni v drugih zbirkah (tudi cele župnije). Samo stvar razmeroma kratkega časa je, da bomo spet spremljali odhod kakšnega člana in se spraševali, kaj bo z njegovo zbirko. Kolikor poznam stanje stvari, ima le malokdo neposrednega „naslednika“, ki bo prevzel njegovo delo in s tem tudi računalniško zbirko. Po mojem je le malo takih, ki bodo vnaprej in brezpogojno podatke odstopili društvu.

Zato bi bilo dobro, če bi vsak član premislil, kako bi ravnal on in bi morda s pomočjo različnih zamisli skušali oblikovati neko društveno politiko (grozna beseda, a kako naj drugače rečemo!), da bi čim več velikih zbirk na koncu le končalo v širšem interesu rodoslovja.

Ne vem, če nam bo uspel kak učinkovit predlog/dogovor, toda bomo vsaj vnaprej vedeli, če je kaj izvedljivo.

lp Janez Toplišek

Matjaz Blokar - privat matjaz.blokar@amis.net via list.arnes.si 3/9/13

to Janez, Rodoslovci

Spoštovani kolegice in kolegi,

Oglašam se z diskusijo in stališčem na temo zapuščine zbirk, ker na zboru žal osebno ne bom mogel sodelovati, pa tudi lažje mi je precizno oblikovati misli, kadar pišem.

Zaključek spodnjega predloga g. Topliška me je nagovoril, ko pravi „... v širšem interesu rodoslovja.“. Kaj pa je širši interes rodoslovja? Meni se zdi to vprašanje veliko bolj pomembno, kot vprašanje zapuščine zbirk, zato tu diskutiram o tem.

Moje videnje širšega interesa rodoslovja pomeni npr. tole:

- Ohranjanje arhivskih virov, njihova digitalizacija in dostopnost na internetu ne glede na to, kje se fizično hranijo.
- Jasna pravila in dosledno izvajanje zakonodaje glede dostopnosti do podatkov iz javnih evidenc. Državni organi ne dajejo podatkov, pa čeprav ni zakonskih ovir. To vprašanje bo z leti vse bolj pomembno, saj državne informacijske baze podatkov ostajajo nedosegljive.
- Prenašanje in izmenjava znanja in izkušenj o rodoslovju med rodoslovci in izobraževanje širše javnosti.
- Izobraževanje rodoslovcov o načinih in tehnoloških možnostih objave rodoslovnih podatkov na internetu (potem se bo pa vsak sam odločil, kaj in kako želi objaviti).

- Spodbude rodoslovcem in čim bolj enotna navodila oziroma priporočene oblike za objavo izsledkov rodoslovnih raziskav, ki so v javnem interesu. Gre za obdelane podatke, iz katerih je izločena značilnost zasebnosti. Sem spadata zagotovo referenčni indeks oseb in leksikon priimkov, pa tudi npr. že pred časom izdelani prepis Mohorjevega koledarja (ne vem, če je javno dostopen). Sem spadajo tudi prepisi rojstnih knjig v tabelarični obliki (npr. Excel), ki jih delamo posamezni rodoslovci in kar je zagotovo prepotrebni korak za tistega rodoslovca, ki pristopi k temeljiti raziskavi posamezne fare, preden začne s samim povezovanjem oseb v rodoslovni bazi.

- Promocija rodoslovja kot pomožne vede drugim panogam, npr. zgodovini, etnologiji, itd. (v tem smislu raziskava rodovnikov zgodovinskih osebnosti in še veliko drugega).

- Oblikovanje dobrih praks za obvladovanje kakovosti rodoslovnih podatkov. Prispevek k tej temi so zagotovo že večkrat objavljena „društvena pravila“, vendar to še zdaleč ni dovolj. Govora o problematiki kakovosti podatkov v rodoslovnih zbirkah skoraj ni, vemo pa, da so nepravilno prebrani stari zapisi imen in krajev ter slučajne pomote in površnosti raziskovalcev, pa tudi neizkušenost in neznanje, praviloma za kakovost podatkov usodne. Problematika podvojenih oseb v rodoslovnih zbirkah je samostojno poglavje, vendar del kakovosti. Koristnost objave podatkov brez navedbe izvornega vira (ni dovolj samo objava imena osebe, ki je podatke prispevala) je zato zelo dvomljiva. Pomote so tudi v samih arhivskih virih a jih je s temeljito analizo včasih mogoče odkriti, kdaj pa kdaj pa tudi razrešiti.

Prav tega zadnjega se premalo zavedamo. Mislim, da pridobivanje rodoslovnih datotek kot zapuščine posameznega raziskovalca ni v javnem interesu. Če naj bi šlo za javni interes, bi po pridobitvi tako zbirko morali takoj javno objaviti ali pa jo vsaj razdeliti vsem članom društva. Ali bi želeli to? Ne.

Vsaka zasebna zbirka vsebuje vrsto osebnih podatkov, ki dostikrat objektivno onemogočajo javno objavo. Poleg tega pri rodoslovju ni (ne sme biti) cilj kopičenje podatkov, pač pa predvsem kakovost. V javnem interesu pa seveda so izkušnje in izsledki posameznika, ki lahko pomagajo drugim, ko gre do po njihovi raziskovalni poti. Oblikovanje dobrih praks za kakovost podatkov in oblikovanje priporočil za objavo v javnem interesu so naloge društva. Vendar to vsekakor ni GEDCOM datoteka, pač pa njena obdelava in razosebljenje, kar je prav, da vsak rodoslovec opravi sam, preden svojo zbirko prepusti (ali pa tudi ne prepusti) drugim, najbolje sproti tekom svojih dolgoletnih raziskav.

V tem smislu pozdravljam referenčni indeks in leksikon priimkov. Dodatno pa na tem mestu predlagam razmislek o možnosti za spremembo (ali dopolnitev) načina zbiranja podatkov za referenčni indeks. Obstajati bi morala tudi možnost, da bi vsak, kdor to želi, lahko prispeval svoj indeks, ne da bi javnosti ali nekaterim posameznikom izpostavil svojo GEDCOM datoteko. Tako bi se gotovo več članov odločilo prispevati svoje podatke. Ali je res potrebno, da obstaja enoten indeks? Zakaj ne bi dopustili objave indeksov posameznikov ločeno in nepovezano z drugimi. Pomembno je, da so na skupnem internetnem naslovu. Kogar zanima, bo že poiskal.

Lep pozdrav vsem,

Matjaz Blokar

Popis prebivalstva

Peter Hawlina

V septembru 2016 je izšla zajetna knjiga z naslovom Gorenjske družine v 18. stoletju. Osnovne parametre o knjigi podaja vabilo na predstavitev:

Spoštovani,

vabimo vas k prednaročilu knjige
GORENJSKE DRUŽINE V 18. STOLETJU,

ki jo prva slovenska založba Celjska Mohorjeva družba (1851) pripravlja v sozaložništvu z Inštitutom Karantanija in s Slovensko matico. Pri knjigi sodelujejo: **Tone Krampač, dr. Lovro Šturm, dr. Stane Granda, dr. Primož Simoniti in dr. Matjaž Bizjak.**

Izjemna knjiga zgodovinskega pomena!

Obseg: 744 strani

Format: A 4, trda vezava

Izid: septembra 2016

Redna maloprodajna cena: 38 evrov

V PREDNAROČILU: 28 evrov

(znesek že vsebuje DDV)

Prednaročniška cena velja za naročila in prejeta plačila do 31. avgusta 2016.

Leta 1754 je cesarica Marija Terezija odredila štetje in popis prebivalstva za celotno avstrijsko cesarstvo. Nadškofjski arhiv v Ljubljani hrani tudi te izvorne dokumente, 74 rokopisnih zapisov prvega popisa prebivalstva na današnjem slovenskem ozemlju, t. i. *Kapiteljski arhiv*. Izvirniki so za uporabnike težko razumljivi, rokopisi so večinoma slabo berljivi in mnogi zapisani v gotici.

Pričujoča knjiga kot prva svoje vrste vsebuje transkripte sistemskih popisov takratnega prebivalstva za 24 gorenjskih župnij: Bled, Bohinj, Doyje, Gorje, Jesenice, Kamna Gorica, Koroška Bela, Kranj, Kranj - Šmartin, Kranjska Gora, Križe, Kropana, Ljubljana Šentvid, Mošnje, Naklo, Ovshe, Podbrezje, Preddvor, Radovljica, Smednik, Sora, Šmartno pod Šmarno goro, Vodice in Zasip, ki segajo od Kranjske Gore do Šentvida nad Ljubljano. Devet od teh jih je v latinščini in 15 v nemščini.

Več let trajajoče naporno in zahtevno delo s prepisom izvornih listinskih zapisov je vzorno in dosledno po izvornemu zapisu, tudi z nespremenjenimi občasnimi pisnimi pomotami takratnih popisovalcev, opravil izkušeni poznavalec rokopisnih arhivskih gradiv arhivar **Tone Krampač**. Njegovo delo je dopolnil zgodovinar **Matjaž Bizjak**, ki je za krajevna imena iz takratnega zapisa določil sedanja poimenovanja krajevnih imen in jih vnesel v besedilo prepisa. Na enak način je v besedilu zapisa določil tudi zapise tedanjih gospostev. Gospostva je prikazal tudi v posebnem poglavju na koncu zapisov. Zgodovinar **Stane Granda** je o popisu prebivalstva leta 1754 kot prelomnem dogodku naše zgodovine pripravil zelo zanimivo poglobljeno uvodno predstavitev. Na koncu so knjigi dodani sezname in kazalo slovenskih krajevnih imen, razvrščeni najprej po župnijah, nato po abecedi za celotno knjigo ter krajši priročni slovarček najpogostejših latinskih in nemških izrazov, ki bralcu olajša razumevanje besedila.

Zagotovite si svoj izvod po ugodnejši, prednaročniški ceni!

Naročila sprejemamo na:

☞ Celjska Mohorjeva družba, Prešernova ulica 23, 3000 Celje

☞ Telefon: 03 490 14 20

☞ E-pošta: knjigarna-ce@celjska-mohorjeva.si

☞ <http://www.mohorjeva.org/vec-avtorjev/gorenjske-druzine-v-18-stoletju>

Prijetno branje vam želimo!

Izčrpen uvod je pripravil dr. Granda. Takole začne:

Popis prebivalstva leta 1754

kot prelomen dogodek naše zgodovine

STANE GRANDA

Tiste dni je izšel ukaz cesarja Avgusta, naj se popiše ves svet. To popisovanje je bilo prvo v času, ko je bil Kvirinij cesarski namestnik v Siriji. In vsi so se hodili popisovati, vsak v svoj rodni kraj. Tudi Jožef je šel iz Galileje, iz mesta Nazareta, v Judejo, v Davidovo mesto, ki se imenuje Betlehem, ker je bil iz Davidove hiše in rodbine, da bi se popisal z Marijo, svojo zaročenko, ki je bila noseča.

Znameniti svetopisemski odlomek nam sporoča, da je popis prebivalstva vpleten v dogodke, ki predstavljajo začetke naše ere, štetja po Kristusu oziroma našega šteta. Posredno nam sporoča tudi o visoki ravni rimske državne uprave, saj so države in državnice na ozemlju nekdanjega Rima potrebovale več stoletij, da so bile zmožne kaj takega ponoviti.

Popis prebivalstva 1754. leta je, kljub nekaterim pomanjkljivostim, eden prelomnih dogodkov naše zgodovine in kot tak ne more biti povezan z drugim kot izjemno pomembno vladarsko osebnostjo kot je bila Marija Terezija (1740-1780).

Zgodovinopisje naroda, ki je bil s strani oblasti formalno priznan šele 1848. leta, dejansko ga je priznala vsaj že leta 1570,[1] ko je poskrbela za objavo slovenskega preвода zakona o uvedbi vinskega davka,[2] je dobesedno obsedeno z ugotavljanjem tistih dejstev, ki pomagajo pojasniti od kdaj, kje in koliko Slovencev oziroma prebivalcev je živelo na našem ozemlju. Izrabljene so bile številne možnosti, od posrednih, ko nas omenjajo neslovenski in toponomastike,[3] do srednjeveških cerkvenih in posvetnih dokumentov, zlasti urbarjev ter novoveških cerkvenih matrik.

Zanimivo branje se od te trinajste strani nadaljuje vse do devetintridesete.

Marsikaj zanimivega bi zagotovo vedel povedati prepisovalec.

Gre za veliko delo, ki dragoceno arhivsko gradivo približa tudi tistim, ki slabše obvladamo branje starih pisav.

Podobnega podviga v ožjem obsegu se je lotil že nekaj let prej kolega Jurij Šilc, ki je svoje rezultate objavljaval v časopisu Drevesa. Primerjajmo lahko njegovo objavo za župnijo Šmartno decembra 2001. Kot sodelavko predstavlja Lisoletje Artel. Leta 2003 je v Drevesih objavil prepis popisa za župnijo Vodice, leta 2004 prepis za župnijo Smladnik in leta 2013 prepis za župnijo Sora.

V prvih dveh prepisih (Vodice, Smladnik) je Šilc zelo zvest izvirniku. V oklepajih dodaja namesto starinsko zapisovanega priimka še današnjo prevladujočo obliko. Po primerjavi z zapisi v matičnih knjigah bralcu olajša branje priimkov. Npr. *Sarne*. Prepozna ga kot *Černe*. Zapise *Zediunigk*, *Zidiunig*, *Zidiunegkh* razloži z današnjim *Cedilnik*. Kasneje posodobi tudi osebna imena. Izvirni zapis *Hänsche Streklbauer* posodobi v *kmet Janez Štrekelj*. To je danes tudi večinska praksa med kolegi v rodoslovnem društvu in sestavni del društvenih priporočil. Večina slovenskih rodoslovcev uporablja prevladujočo današnjo obliko zapisa imena in priimka. Isto velja za imena krajev, poklicev in vseh ostalih zapisov, ki so v izvirnih zapisih pogosto zelo različni in zapisovani v časovni maniri, močno podvrženi uradnemu jeziku, ki je bil največkrat latinski in kasneje nemški. Da se ne spuščam še v žensko obliko priimka, ki je zanimivo poglavje zase.

Navedel bom samo en primer iz lastne prakse. Pred leti sem raziskoval rodovnik blejske družine Bijol. Ker sem pri tem naletel na več različnih zapisov priimka, sem si jih izpisal in zraven še letnice takih vpisov: Bijou 1681, Wijou 1689,

Wiou 1691, Wiau 1695, Biau 1722, Wioll 1724, Wiol 1724, Bioll 1726, Bijoll 1737, Biou, 1760, Byol 1762 in Biol 1774. Krampač pa je v popisu našel še štirinajsto obliko zapisa istega priimka – Biiou. Je to rekordno število različnih zapisov istega priimka? (prva omemba Bijou bi v francoščini pomenila dragulj. (To je zagotovo privlačno za mnoge, ki v svojem priimku iščejo podobnost z besedami v tujem, najraje francoskem jeziku.)

Štetja in popisi prebivalcev v ožjem obsegu so bila izvedena že pred tem popisom, ki je pokrival celotno takratno cesarstvo. Take dotike s štetjem in popisom zasledimo včasih tudi v matičnih knjigah. Zapisovalec ponekod ob koncu leta doda vsoto krstov, porok in smrti. Omenil pa bom še popis, ki je bil izvršen na področju uprave Zadra in pripadajočih otokov leta 1527. Od teh otokov mi je bolj poznan otok Silba. Za to župnijo sem prepisal rodoslovne podatke iz vseh župnijskih matičnih knjig vse do zapisov v glagolici. Tega popisa nisem videl v izvirniku. Sem pa z zanimanjem pregledal objavo Domagoja Maduniča. Ta popis je 227 let starejši od avstrijskega. Osebe so razvrščene v pet kategorij - stari, moški, ženske, dečki in deklice. Za vsako družino je z imenom in priimkom vpisan samo gospodar. Za rodoslovje je skoraj povsem neuporaben. Očitno je bil narejen za grobi vpogled v strukturo prebivalstva in podaja vsote po omenjenih kategorijah za vse takratne komune. Teh vsot pri terezijanskem popisu nisem zasledil razen za tiste župnije, kjer jih je ob popisu vpisal popisovalec in še to samo skupno vsoto. Tak primer je župnija Sora.

Izvirno gradivo v popisnih polah je za rodoslovca težko berljivo in že zato manj uporabno. Tiskana transkripcija je sicer vsakomur berljiva. Ostane pa težava s prepoznavanjem imen in priimkov.

Če komu tudi branje tiskanega transkripta povzroča težave, si vsaj za župnijo Sora lahko pomaga s Šilčevo objavo v Drevesih. Primerjajmo naključno izbrane družine.

Krampač ima na spodnji polovici strani 646 tole:

nachfolgende in dissen dorff Spodna Seniza (Spodnja Seničica) seind alle der fürstlichen herrschafft Görtschach (gospotvo Goričane) nterworffen

Märtin Chrishtan bauer 32. Anna dessen weib 32. Sebastian sohn 12. Mina tochter 16. Magdalena tochter 5.

Georg Zharman bauer 30. Marina sein weib 30. Anna tochter 17. Marina tochter 15. Joseph sohn 9. Georg sohn 5. Urban sohn 4. Gertraud schwester 60.

Joseph Koshenina bauer 30. Mina dessen weib 25. Joseph sohn 4. Primus sohn 2. Gertraud tochter 1. Marina die mueter 60. Urban brueder 25. Georg brueder 19. Elisabeth die magd 15. Gertraud halterin 8.

Joseph Goller bauer 60. Eva dessen weib 60. Georg sohn 26. Michael sohn 24. Jacob sohn 20. Ursula tochter 18. Mina halterin 10. Matthias Pukler inwohner 50. Helena sein weib 45. Georg dessen sohn 15.

Isti del v Šivčevi objavi:

Spodnja Senica (*Spodna Seniza*)

Skupaj 96 duš

Podložniki župnišča v Sori

- Kmet Jože Štrekelj 31, žena Mina 17 in hčer Jera 1, Minina mati Ana 40, sestra Marjana 8 in brat Martin 5, hlapec Urban 35.

- Ovdovela kajžarica Maruša Kristan 40, otroci Andrej 15, Mina 12, Jera 8 in Mica 5.

Podložniki freisinskega škofijskega gospostva Škofja Loka

- Kmet Martin Kristan 32, žena Ana 32, otroci Mina 16, Boštjan 12 in Magdalena 5.
- Kmet Jurij Čarman 30, žena Marina 30, otroci Ana 17, Marina 15, Jože 9, Jurij 5 in Urban 4, Martinova sestra Jera 60.
- Kmet **Jože** Košenina 30, žena **Mina** 25, otroci Jože 4, **Primož** 2 in **Jera** 1, Jožetova mati **Marija** 60, brata **Urban** 25 in **Jurij** 19, dekla Špela 15 in pastirica Jera 8.
- Kmet Jože Golob 60, žena Eva 60, otroci Jurij 26, Miha 24, Jakob 20 in Urša 18, pastirica Mina 10.
- Gostači: Matija Pukler 50, žena Helena 45 in sin Jurij 15.
- Kmet Jakob Košenina 30, žena Jera 25, otroci Primož 5, Štefan 4 in Helena 1, Jakobov brat Anton 32. Gostači: Matija Zupanc 40, žena Eva 40 in sin Jakob 9.

V rodovniku, ki je nastal po zapiskih v matičnih knjigah imamo dokaj podobno stanje:

1. Tomaž Košenina * ~ 1673, Spodnja Senica 6, = 25.11.1708, v ____, **Marija** Polenc, * ~ 1688, Zgornja Senica, + 11.05.1756, ____. Tomaž + ____, ____, ____.

Otroci:

2. i **Jožef** * 19.03.1709.
 - ii Elizabeta Košenina * 22.10.1711, ____, + 10.11.1736, ____.
 - iii **Urban** Košenina * 12.05.1716, ____, + 19.02.1767, ____.
 - iv Uršula Košenina * 07.10.1718, ____, + 28.07.1744, ____.
 - v Egidij Košenina * 01.09.1721, ____, + ____, ____, ____.
 - vi **Jurij** Košenina * 11.04.1724, ____, + ____, ____, ____.
 - vii Lovrenc Košenina * 31.07.1728, ____, + ____, ____, ____.

Druga generacija

2. **Jožef Košenina** * 19.03.1709, ____, = 13.02.1746, v ____, **Marija** Bizant, * ~ 1725, Spodnja Senica, + 30.06.1795, ____. Jožef + 21.02.1767, ____.

Otroci:

- i **Jožef** Košenina * ~ 1748, ____, = ~ 1780, v ____, ____, ____, * ~ 1755, ____, + ____, ____, ____.
- ii **Primož** Košenina * 26.05.1750, Spodnja Senica 6, = 31.01.1785, v ____, Jera Kos, * ~ 1764, Spodnja Senica 2, + 28.03.1794, Spodnja Senica 8. Primož + ____, ____, Spodnja Senica 8.
- iii Jera Košenina * 27.02.1753, ____, + 20.08.1836, ____.
- iv Andrej Košenina * 23.11.1755, ____, + 04.04.1779, ____.

- v Egidij Košenina * 01.09.1758, ____, + ____, ____, ____.
- vi Anton Košenina * 04.06.1761, ____, + ____, ____, ____.
- vii Jurij Košenina * 08.04.1764, ____, + ____, ____, ____.

Na tem konkretnem primeru vidimo, da imamo opravka s tremi oblikami zapisov o družinah.

- Izvirnik v arhivu
- Precejšen del izvirnega gradiva je prepisan in natisnjen v knjigi
- Del tega pa je bil že pred izidom knjige objavljen v časopisu Drevesa. Spet manjši del tega je bil posodobljen v današnji jezik in pisavo.

Vsak od teh zapisov ima svoje dobre in slabe strani.

Daleč najbolj zamudno in zahtevno je delo z izvirnikom. Bistveno lažje in dostopnejše je delo s tiskanim prepisom. Še bolj dostopne so v časopisu Drevesa objavljene obdelave za nekatere župnije. Slednja objava je še neprimerno dostopnejša na spletu.

Bolj ali manj pa se iste osebe pojavljajo v osebnih rodoslovnih datotekah. Mnoge od teh so združene v kumulativni datoteki rodoslovnega društva in z indeksom po imenih in porokah objavljene na spletu. S tem je omogočena izmenjava med tvorci teh rodovnikov. Mnogi od teh tvorcev pa rezultate svojega dela objavljajo na lastnih spletnih straneh ali pa jih pošiljajo v objavo mednarodnim spletnim orjakom. In samo spletna objava rodovnikov je tista današnja oblika, ki največ koristi tvorcu, sorodniku in celo sleherniku. To je tisto o čemer kot skrajni domet govorimo v seriji prispevkov z naslovom Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije. Tudi če bo vsebina Krampačevega prepisa nekoč preseljena na splet, bo to šele tisto, kar je s tem izvirnim gradivom sploh mogoče narediti. Zelo težko bi verjetno bilo iskanje po neki besedi - imenu, priimku, kraju. Le majhen del zapisov je enak današnjim. Kot npr. Mlakar, Stare, Oblak, Hribar, Logar, Piber, Torkar, Gogala.... Takih je morda nekaj odstotkov, manj kot 5. Nekaj več je takih, ki so prepoznavni vsakomur. Buria je Burja, Narrobe in Narobbe sta Narobe, Godez je Godec, ... Vseeno je potrebno za prepoznavanje precej izkušenj. Kakih pet odstotkov pa je takih, kakršnih danes ne poznamo in so zato rodoslovno neuporabni. Lahko sicer iščemo zapise istih oseb v matičnih knjigah. To pa bi bilo spet zamudno. Še posebej zaradi očitno površnih in približnih navedb starosti.

Marsikateri popis prebivalstva bi bilo ceneje prenesti na splet. Različni slovenski arhivi hranijo precej izvirnih popisnih pol. Da ne primerjam spet Slovenije z ZDA, kjer so na spletu objavljeni popisi do leta 1940. Objavljene so popisne pole in obdelane tako, da je možno iskati po določenem atributu. Če bi nekoč bil terezijanski popis na spletu, bi bil uporaben samo v enako indeksirani obliki kot omenjeni ameriški popis. Za kaj takega pa ne vidim možnosti. Se motim?

In če koga zanima, kaj vse se dogaja po svetu, dobi dokaj dober vpogled na aktualnem povzetku Genealogy in Time magazina, kjer je tudi pregled po državah. Slovenije tam ne najdemo. Prisotna pa je vseeno dokaj skrita objava našega referenčnega indeksa. ■

Rodovniki znanih Slovencev

Peter Hawlina

Člani rodoslovnega društva se prvenstveno posvečamo dokumentiranju lastnega sorodstva. Iz različnih razlogov in pobud se lotevamo tudi rodovnikov družin, ki z lastno (še) niso povezane. V take raziskave se pogosto uvrščajo rodovniki oseb, ki se po svojem delovanju in rezultatih uvrščajo med zaslužne, znane, slavne, tudi razvpite ali celo znane negativce. Med slednjimi je morda najbolj znan Metod Trobec. Vsakdo pa bi po lastni presoji izbral in posameznike razvrščal po kategorijah.

Takih oseb se je v zbirkah članov SRD nabralo na stotine. Mnogi med njimi so dosegljivi tudi po spletu. Spisek bi bil predolg za objavo in bi mnoge zagotovo nehoti zapustili.

Kadar po spominu naštevamo znane Slovence, se znajdemo v zagati. Kdo so to? Še večja je zagata pri Slovenkah. Kot tako smo vključili Sunito Williams, ki je Slovenka (samo) po materi. Še ena, še bolj razglašena, pa je zdaj Melanija Knavs. Za obe smo dokumentirali rodovnik za nekaj generacij. Rodovnik Barrona Williama Trumpa je ponujen na ogled na razstavi rodovnikov v Svetovnem slovenskem kongresu na Cankarjevi 1/IV.

Če bi kdo med 1,5 milijona rodoslovno obdelanih oseb iskal svojega znameniteža, bi to najhitreje ugotovil na spletni objavi *referenčnega indeksa*. Če tam najde iskano osebo, bo tudi zvedel, kdo je tisti, ki je to osebo vključil v rodoslovno raziskano. In če je ta raziskovalec svoje rezultate objavil tudi v rodoslovnih povezavah, se v takih objavah najde ne le iskani posameznik. Najde se vse tiste osebe, ki so z njim rodoslovno povezane. To največkrat niso le starši, kar je najpogosteje objavljeno pri predstavljanju oseb v biografskih leksikonih.

Tako bi bilo npr. za Franceta Prešerna (1800) mogoče slediti njegovim sorodnikom po vejah prednikov in njihovih potomcev. Saj vemo, da med pesnikovi tremi otroki ni bilo potomcev v naslednji generaciji. Tako bi za Franceta Prešerna po zadnjem stanju raziskanosti lahko pregledovali več kot 2300 oseb. Za Ivana Cankarja (*1876) je to število samo 464. Glavni razlog za manjše število je zagotovo razlika v številu generacij. Podobno je z Jožetom Plečnikom (*1872), ki ima vpisanih samo 366 oseb. Slednja sta bila rojena tri generacije za Prešernom.

Zato pa ima še tri generacije mlajši Metod Trobec skoraj 11.000 »sorodnikov«.

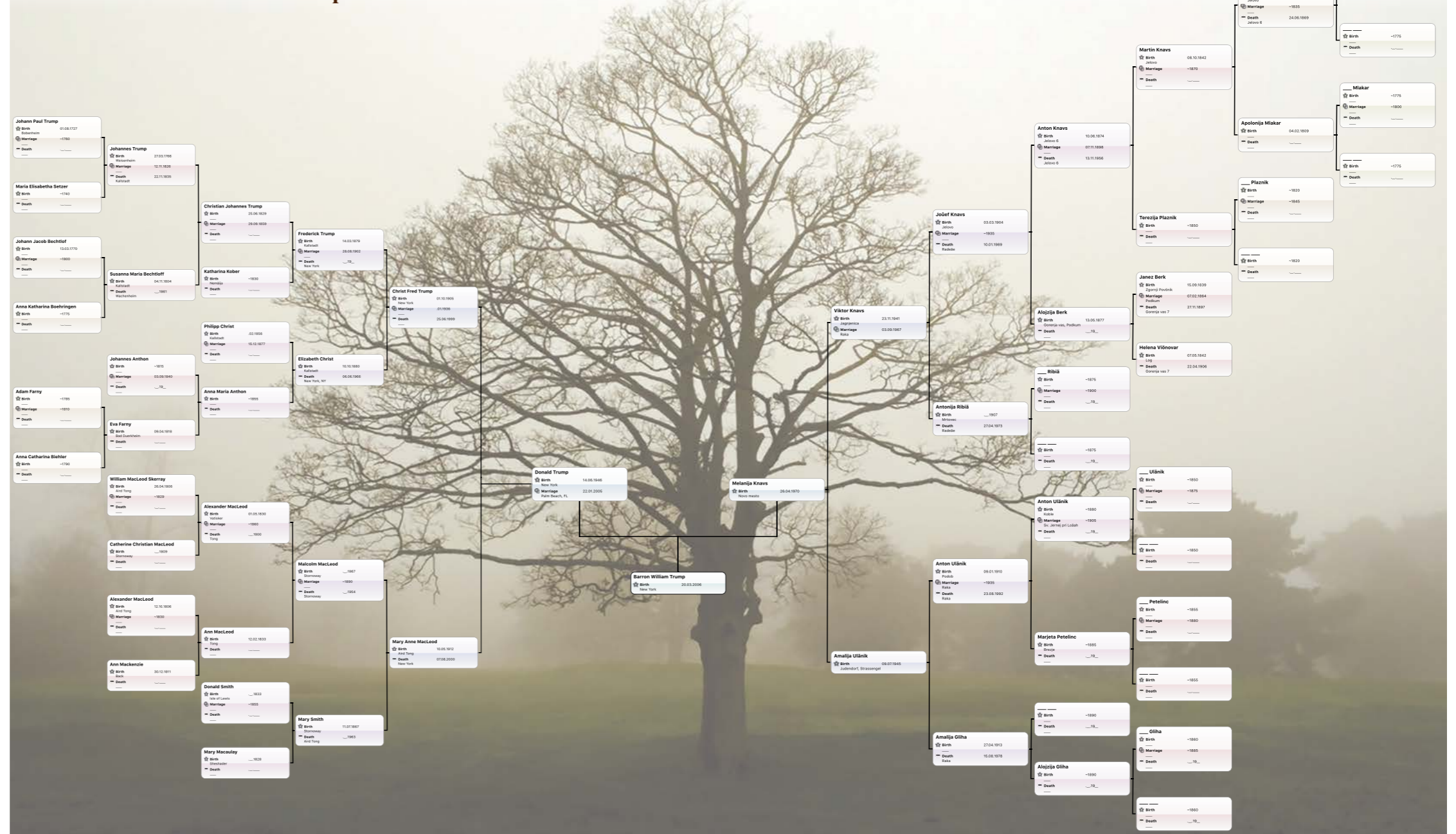
Število raziskanih oseb pri slednjem ni niti najmanj povezano z njegovo popularnostjo, Gre zgolj za to, da je krajevna raziskanost za Metoda precej temeljitejša. Če bi bili Cankarjevi predniki raziskani globlje in širše, bi se zagotovo prej ali slej povezal s Trobecovi. Saj je eden od Metodovih skrajnih prednikov Andrej Cankar, ki je nedokazan, vendar zagotovo sorodnik skrajnega pisateljevega prednika. Tudi ta je bil Andrej, sodobnik Metodovega prednika Andreja.

Ta preštevanja so omejena na dokumentiranost posameznega raziskovalca. V datoteki kakšnega kolega bi bili

rezultati takega preštevanja drugačni. Vse je odvisno samo od bolj ali manj vsestranske, globoke in široke raziskanosti. Sicer pa imamo vsi enako število prednikov in sorodnikov. Razlike med nami so samo v dokumentiranosti naših rodovnikov.

Če se vrnemo k slavnim, bom danes, na dan volilne zmage Donalda Trumpa, izbral njegovo ženo Melanijo Knavs in njunega sina Barrona. Barronov rodovnik je bil septembra ob četrti rodoslovni konferenci razstavljen v Svetovnem slovenskem kongresu.

Rodovnik Barrona Williama Trumpa

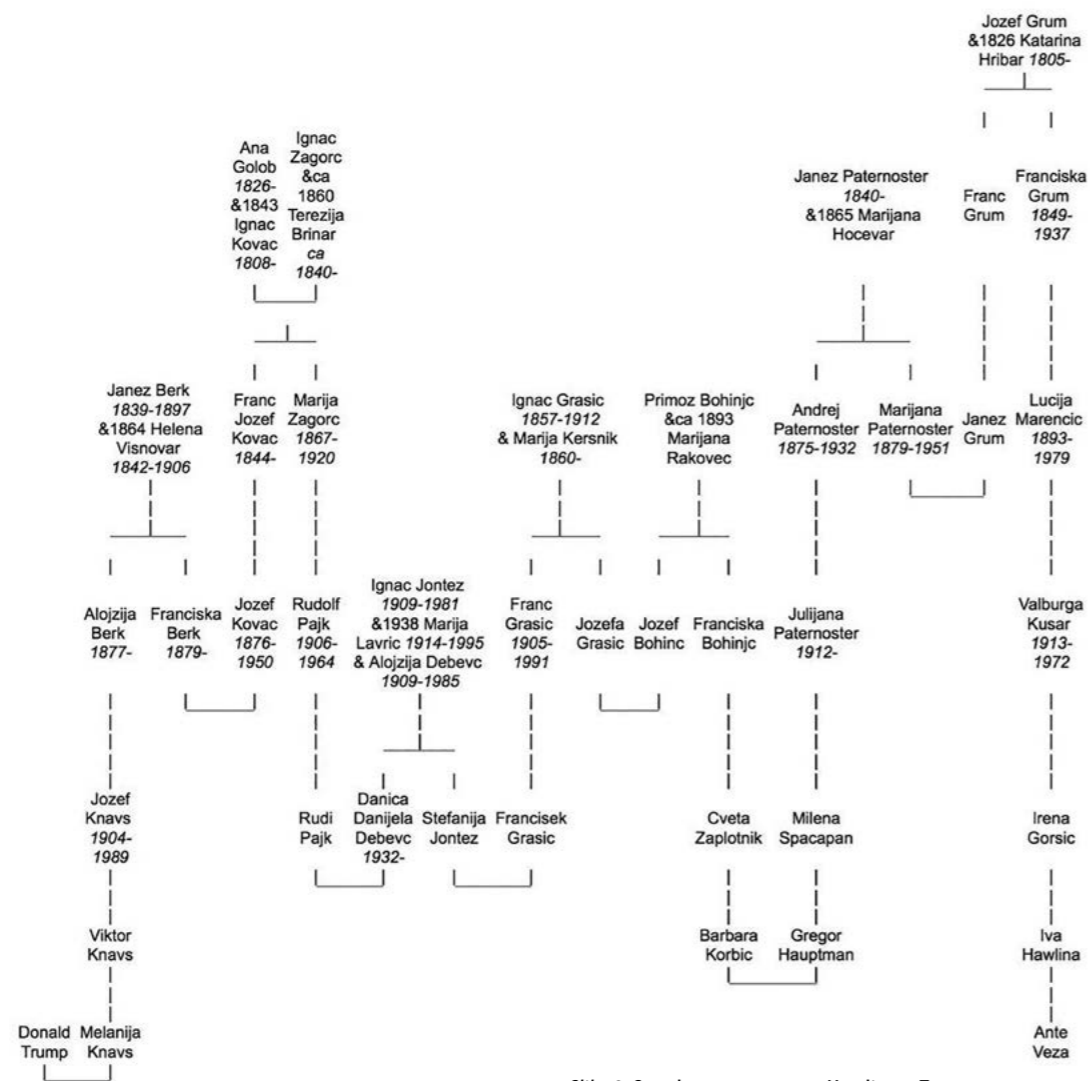
Slika 1: Metuljast prikaz prednikov Barrona Trumpa

Melanijin in Donaldov rodovnik sem začel dokumentirati pred nekaj meseci. Do zdaj sem vpisal 21 prednikov in okrog 90 »sorodnikov«. Med temi pa sta se našla dva, ki njeno sorodstvo povezujeta z eno ali več drugih rodbin in s tem njeno sorodstvo pridružita oblaku v katerem je okrog 350.000 oseb. Program lahko za vsako od teh oseb prikaže pot po kateri po sorodstvenih povezavah sledimo od izvirne do ciljne osebe.

Poglejmo: če za izhodiščno osebo izberem svojega vnuka, za ciljno pa zdajšnjega predsednika ZDA, dobim najprej povezovalno pot na Sliki 2: Ta pokaže pot, ki prek sorodstvenih povezav pripelje od mojega izven ožjega sorodstva neznanega enoletnega vnuka do trenutno vsem znanega Američana.

Uporabil sem sorodstveno mrežo, katero lahko obvlada samo računalniški program. Cela datoteka je odprto dostopna na naslovu geneanet.org. Poleg te povezovalne poti, se najdejo še mnoge druge. Premnoge. Hitro se natisiti s prvimi.

Povezovalne poti so sicer v resnici sorodstvene zveze. Pojem sorodstva pa se mora hitro umakniti kriteriju krvnega sorodstva. Dve osebi sta v krvnem sorodstvu, če lahko dokazeta skupnega prednika. Pa še to krvno sorodstvo ima v praksi svoje meje. Saj se v praksi bratranec in sestrična še štejeta za sorodnika, za katera je potrebno pridobiti spregled omejevanja porok med sorodniki. Za bolj oddaljene sorodnike pa oznaka sorodnik še hitreje izginja.

Slika 2: Sorodstvena povezava Hawlina – Trump

Tako mož in žena nista več sorodnika, če je med njima sorodstvena oddaljenost več kot pet ali šest kolen. Lahko pa program pokaže sorodstveno povezanost tudi za neomejeno število kolen. V dovolj dolgi oddaljenosti bi pa pri

dovolj globoki in široki raziskanosti in dokumentiranosti bili prej ali slej zares vsi »sorodniki«. Pa ne bi bilo potrebno sorodstva vleči do Adama in Eve. ■

Rodovnik Broz/Javeršek

Do svoje smrti je bil najbolj znan Poloslovenec Josip Broz – Tito. Njegov rodovnik sem najprej videl v Kumrovcu. Temu muzeju se zdaj reče Muzej »Staro selo«. V eni od mnogih hiš sem na steni videl tudi kar lepo razraščeni rodovnik Brozov in Javerškov. Priimek Javeršek se zdaj pretežno zapisuje Javoršek. Pozabil sem ime avtorja, ki je rodovnik izdelal po očetu Brozu, po materi Mariji sta ga dr. Ema Umek in njen kolega Kos. Obe veji, očetova in materina, sta dokumentirani skoraj samo po moški liniji.

Slovenski del sem skušal razširiti in dodal sem nekatere potomce. Tako je zdaj v »Titovem sorodstvu« nekaj nad 300 oseb.

Upal sem, da se bo katera od teh tristoletnih oseb povezala s katero drugo od že raziskanih družin v okolici Podsrede. Tudi kolege sem nagovarjal, da bi poskusili najti tako razširitev. Do zdaj ni bilo odziva. Dopusčam možnost, da tako povezavo, ki bi pomenila sorodstvo ta ali oni raje zamolči.

Ta objava je še eno povabilo, da poskusimo vsaj slovenski del naprej raziskovati. Za primerjavo so tu samo priimki iz tega sorodstva. Njihove povezave so razvidne na spletni objavi geneanet.org.

Ajdovnik, Baht, Banšak, Bath, Bedenichar, Bedeničar, Begk, Bek, Belousova, Bernianich, Blažičko, Božiček, Brosz, Broz, Budisavljevič, Donchich, Dugonivec, Fanc, Ferjanič, Fliss, Gabron, Gajec, Geršak, Grilec, Grilecz, Haas, Heresinszki, Horvat, Javeršek, Jelinek, Jug, Kolar, König, Kostajnshek, Kostanjšek, Kraly, Krayczar, Kreyczar, Krivec, Kudernica, Kujundžič, Kunej, Kušer, Lonchar, Mahmet, Mahmeth, Maljuna, Martinchich, Matussa, Medvedec, Medvedecz, Mihalek, Mihalinek, Miholinchich, Oslaković, Osvath, Pahor, Pechnik, Pečnik, Penesich, Plesko, Poczedich, Popović, Posavec, Postrežin, Požek, Raguljev, Reiterič, Resnik, Rožanc, Shindler, Sohar, Sostarich, Sterlek, Szinkovich, Trajbar, Veger, Verson, Vlahovich, Vodar in Žikelic.

Iskanje samega sebe

Peter Hawlina

Četrte rodoslovne konference se je udeležilo 53 potomcev slovenskih izseljencev. Večina je bila v Sloveniji od 15. do 25. septembra, nekateri so ostali še kak teden po tem. Prišli so si ogledat kraje od koder so pred sto in več leti za vedno odšli sami ali z ženami in otroki njihovi dedi ali pradedi. Ne samo ogledat domovino prednikov. Prišli so odkrivat svoje poreklo, raziskovat in dokumentirat svoj rodovnik in po možnosti spoznati »sorodnike«.

Nekateri med njimi so želeli pri tem pomoč, spremstvo, prevoz in prevajalca. Za to so poskrbeli člani Slovenskega rodoslovnega društva.

Že pred slovesom je bilo slišati več izrazov zadovoljstva. Menda so skoraj vsi več kot izpolnili svoja pričakovanja. O konferenci je bilo nekaj poročil v medijih. Tako poročilo je na SIOL-u (<http://siol.net/novice/slovinci-v-tujini/prisli-iz-zda-da-bi-v-sloveniji-raziskovali-svoje-korenine-426168>) objavila Urška Makovec. Dodala je še **Prišli iz ZDA, da bi ...** (<http://www.24ur.com/novice/slovenija/od-vasi-do-vasi-da-bi-nasli-svoje-prednike.html>).

Ameriški kolegi so skoraj vso zadnjo številko časopisa **Linden Tree** posvetili kongresu.

Predsednik največje sekcije SGSI je na **FaceBook strani** objavil več albumov fotografij:

Meeting and Exhibition at Slovenian Genealogy Congress (<https://www.facebook.com/media/set/?set=oa.119007762439797&type=3>)

Searching the Archbishops Archives (<https://www.facebook.com/media/set/?set=oa.1190085861063822&type=3>)

Visits to Lipica and Goriška Brda (<https://www.facebook.com/media/set/?set=oa.1190101561062252&type=3>)

Tribute Dinner (<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10210580594289532&set=oa.1190168147722260&type=3&theater>)

Vsak od udeležencev bi lahko podal svoje poročilo. Nekaj pa lahko povemo tisti, ki smo udeležence vsaj občasno spremljali. V nadaljevanju lahko preberete naslednja poročila:

Vlasta Knapič Mlinarca – potomka slovenskih izseljencev

Matej Ocvirk Štajersko-dolenjska naveza

Oton Zagorc Kako majhen je svet

Peter Hawlina Bonanza

in na spletu *Tino Mamič: Američanka našla prednike* (<http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-slovenska-kronika/174427709>)

Mlinarca – potomka slovenskih izseljencev

Vlasta Knapič

Margaret Addicott iz Kalifornije je bila v okviru 4. rodoslovne konference septembra 2016 v Sloveniji tretjič. Tokrat jo je tako kot leta 2001, ko je prišla prvič, spremljal soproj John. Ker že 15 let vztrajno išče slovenske prednike svojega dedka in babice po mamini strani in doslej uspeha pri babici ni bilo, se je predsednica SGSI Rose Marie Jisa zanj posebej potrudila. Že sredi maja je poslala poizvedbo na Slovensko rodoslovno društvo, kje bi bilo mogoče najti rojstne in poročne zapise za Margaretino babico Antonijo rojeno Horjak na Razborju pod Lisco in leta 1895 poročeno z Jožefom Mlinarjem; v ameriških dokumentih je imela zapisan rojstni datum 13.06.1876. V minulih raziskavah so imeli člani ameriškega rodoslovnega društva SGSI največ težav zaradi nepoznavanja lokalne cerkvene in administrativne ureditve pri nas, tako da iz skopih podatkov, ki so jih imeli o poreklu prednikov, niso zadeli župnije, kjer naj bi zapise v matičnih knjigah sploh iskali.

Tako je najprej zelo koristno pregledati zgodovinski imenik krajev na proučevanem območju, iz katerega se lahko rodoslovec seznanj s kraji in oblikami njihovih zapisov v slovenskem in nemškem jeziku. Imenik v Tabeli 1 je pisan v značilnem avstrijskem leksikografskem stilu, ki enostavno

in učinkovito uporabi enoličen zapis krajev, ki so: ločeni s podpičji, med jezikovnimi sopomenkami je vedno pomišljaj (če ta seveda obstaja), naselja določenega kraja so zagrajena v oklepaju in kakšni značilni predeli naselij ali zaselki še podrejeno označeni s pomišljajem. Brez težav razberemo, v katerih krajih so bile šole, sedeži župnije, pošta, postaja ipd. Zelo priročno je uporabiti tudi spletni dostop do dvojezičnega popisa krajev v Avstro-Ogrski iz leta 1900, kot so bili objavljeni v več zvezkih habsburškega cesarstva v letih 1903 do 1908 (János Bogárdi, 2012: <http://www.austriahungary.info/en/gazetteer1900>) in pa vizualizirati stare vojaške karte na odlično pripravljenem sodobnem zemljevidu avstrijskega državnega arhiva (Arcanum <http://mapire.eu/en/>).

Tabela 1: Imenik krajev na proučevanem območju (Krajevni repertorij Habsburške monarhije za Štajersko, 1880)

Občina Loka (Laak) s pripadajočimi kraji leta 1880:

Breg; Čelovnik; Sct. Georgen - Sv. Jurij; Laak - Loka Pf Sch P*;

Lokautz - Lokavec; Okroglitz; Sct. Peter - Sv. Peter (-Brische, Alt, Mailand);

Radesch; Ratschitz - Račica; Razbor (-Rudt) Pf Sch;

Schaunapetsch; Großscheuern - Veliko Širje (Dolenje,

Lukouz, Strasche, Breslom) Pf Sch; Scheuerndorf -

Širjska vas; Steinbrück - Zidan Most (Hühnerdorf) Sch P

Esb*; Suchadoll;

Žerovnica

Občina Jurkloster (Gairach) s pripadajočimi kraji leta 1880:

Velike Gorelce - Groß Gorelčan (Gross Gorelčan (-Karničich), Lipendol, Mišidol);
Male Grahovše - Klein Grahousche (Klein Grahousche - Malo Grahuš, Leskovc);
Mrzlo Polje - Kaltenfeld (Dešno, Kaltenfeld-Mrzlo Polje (-Poršenca, Počerenje, Sapuš, Podpečje), Loke);
Lahov Graben (Dreifaltigkeit-Heilige, Lahovgraben (-Lejnovc, Wislane, Grahotje, Alte Saege), Leisberg, Opihovc, Trsovc);
Lažiše - Laschische (Jesenik, Laschische (-Graben, Strasche, Laše));
Laška vas - Laschkaves (Kunjart, Laschkaves (-Globoko, Rasbor));
Sv. Lenart (Vrh nad Laškim) - St. Leonhard (Gora, Sct. Leonhard - Sv. Lenart (-Poveršje, Naverh, Podverh, Male Grahovše, V Gurce) Sch, Podgorica, Žigon);
Marinves (Marijina vas) - Marindorf (Marindorf - Marinves (-Geiracher, Glashuette, V moleh, Nivce, Podgošji), Polana, Prevale, Salog, Slavslaves);
Mišji dol - Mischidol (Mischidol (-Gairach, Unter-Wollusch, Kalische), Wollush);
Paneče - Panetsche (Kremen, Panetsche (-Pleiš, Verdov, Sapleš, Ravno), Porebor);
Podpečje - Podpetschje (Maierhof, Peč, Podpetschje (-Tschernedole, Gutschaves, Podkamen));
Polana - Pollane (Hanina, Pollane (-Predul, Leisberg), Pole, Sele);
Prapretno (Derstven, Poreber, Prapretno (-Rudenik, Doll, Nivce);

* Pf - župnija; Sch - šola; P - pošta; Esb - železniška postaja;

Priprava podatkov

Ker je Razbor na rodoslovno-raziskovalnem območju prafare Laško, s katerim se že nekaj časa ukvarjam, sem se odzvala SGSI in ponudila pomoč. V poročni knjigi, ki jo hranijo še na matičnem uradu v Sevnici, sem našla zapis o

Tabela 4: Seznam kmetijskih posestnikov s priimkom Horjak v K. O. Paneče in K. O. Lokavec (Franciscejski kataster, 1825); naslova Polana 28 ni na seznamu posestnikov.

Priimek	Ime	Stan	Kraj	Hš	N. viš.	Koordinate
Horiagg	Jacob	-	Heilige Dreifaltigkeit*	18	847 m	XY (15,314055 / 46,093622)
Horiagg	Martin	Kmet	Wislane	18	847 m	XY (15,310270 / 46,088166)
Horiagg	Primus	Kmet	Pollana	49	751 m	XY (15,314055 / 46,093622)
Horiagg	Georg	Kmet	Lachovgraben	6	427 m	XY (15,31027 / 46,088166)
Horiagg	Blasius	Kmet	Kremen	4	606 m	XY (15,291587 / 46,087791)
Horiagg	Kasper	Kmet	Lachovgraben	7	476 m	XY (15,318743 / 46,081362)
Horiagg	Micahel	Kmet	Berd (Pantsche)	4	291 m	XY (15,319475 / 46,082723)
Horiagg	Thomas	Kmet	Panetsche	21	474 m	XY (15,318757 / 46,081375)
Horiak	Michael	Kmet	Lokautz	0	474 m	XY (15,318757 / 46,081375)
Horiak Klenouscheg	Valentin Jacob	Preužitkar, kmet	Lokautz	13	426 m	XY (15,254943 / 46,094955)

*Sv. Trojica, Lahov Graben (Dreifaltigkeit-Heilige, Lahovgraben (-Lejnovc, Wislane, Grahotje, Alte Saege), Leisberg, Opihovc, Trsovc);

Tabela 3: Transkripcija vpisa poroke Margaretinih starih staršev z dne 10. feb. 1896: Antonije Horjak in Jožefa Mlinarja (Poročna knjiga župnije Loka pri Zidanem Mostu; hrani: Matični urad Sevnica)

ŽENIN	NEVESTA
Josef Mlinar, kmet, zakonski sin še živega Martina Mlinarja, kmeta in mežnarja (Messner) v Širju 6, sedaj preužitkar in mežnar na gornjem naslovu*, in njegove že pokojne žene Marie roj. Globovšek. Rojen (v skladu s krstnim listom župnije Marija Širje) v Širski vasi 6, 14. 3. 1871. Živi na svojem posestvu v Širski vasi 6.	Antonia Horjak, zakonska hči Valentina Horjaka, kmeta na Polani 28, župnija Razbor (pod Lisco), sedaj preužitkar v Lokavcu 13, in njegove žene Josefe roj. Veber. Rojena (v skladu s krstnim listom župnije Razbor) v Polani 28, 12. junija 1876. Živi pri svojih starših v Lokavcu 13, župnija Loka, že 19 let.

*vpis kraja bivanja: Širska vas (Scheuerndorf)

poroki in s tem kraje, kjer sta prebivala Antonija Horjak in Jožef Mlinar ter njuni starši. Kar po elektronski pošti sem zaprosila Nadškofijski arhiv Maribor (NŠA-MB), če mi lahko pomagajo najti zapis rojstva Antonije Horjak v župniji Razbor in s tem popravijo svoje zmotno poročilo, ki mi ga je Margaret poslala kot kopijo njihovega dopisa iz leta 2004. Takrat so zapisali: »Poroke Antonije Horjak, ki se je poročila z Josephom Mlinarjem v župniji Marija Širje nismo zasledili. Našli smo rojstvo sina Josefa Mlinarja rojenega 1897. Ostalih otrok nismo našli saj so v tukajšnjem arhivu knjige le do leta 1900. V župniji Loka pri Zidanem mostu smo zasledili rojstvo Antonije Horjak, ki je bila rojena 17.1.1865 v Sv. Petru 249.«

A to ni bila prava Antonija Horjak! Rojstni datum se ni ujemal. Arhivist Gregor Škafar mi je prijazno sporočil, da je rojstvo prave Antonije Horjak po zadnjem zaprosilu res našel v župniji Razbor - rodila se je 12. 6. 1876 na Polani 28 očetu Valentinu Horjaku in materi Josefi rojeni Weber (Rojstna matična knjiga Razbor pod Lisco, s. 175). Dan kasneje pa so jo nesli h krstu in tako se je zaradi krstnega lista v ameriške dokumente zapisal rojstni datum 13. junij.

Margaret se je odkritja zelo razveselila, sploh ko sem nekega vročega julijskega dne le prišla na vrsto za obisk čitalnice NŠA-MB in v skenirani zbirki poiskala še brate in sestre, rojene v družini Horjak, ter nekaj zapisov iz dedkove rodbine Mlinar.

Iz lastnih izkušenj vem, da ne za Marija Širje, kjer sta babica in dedek bivala pred odhodom čez Atlantik, ne za Razbor pod Lisco ni mogoče pričakovati kontinuiranih podatkov na enem mestu, saj sta kraja dolgo sodila v župnijo Loka pri Zidanem Mostu, potem bila samostojni župniji in še razdeljena v sosednje fare. Naselje Polana se s poštnimi naslovi še danes deli med Jurkloster (poštna številka 3273) in Loko (poštna številka 1434), s tem pa tudi v različni občini in upravni enoti: Laško in Sevnica.

Tabela 2: Zgodovinska prostorska umestitev naselja Polana

- Župnija RAZBOR/LOKA pri Zidanem Mostu in JURKLOŠTER
- Okrajna gosposka Jurkloster: Marijina vas, Mišji Dol, Mrzlo Polje, Paneče, Svetina, Sv. Lenart, Sv. Peter, Sv. Rupert (JOŽEFINSKI KATASTER (1748-1790): <http://arsq.gov.si/Query/detail.aspx?ID=25425>)
- Dežela Štajerska - Steiermark > Cilli - Celje > Tüffer - Laško > Gairach - Jurkloster
- Steiermark > Cilli - Celje > Tüffer - Laško > Laak - Loka
- Katastrska občina Paneče (1995/2015); (Franciscejski kataster, 1825, AS: Provinz Inner Oesterreich, Kreis Cilli, Bezirk Gairach, Gemeinde Panetsche-Paneče), del Polane v K. O. Mariendorf; ex K.O. Mishidoll - Mišji Dol; ex K.O. Gairach - Jurkloster

Kljub temu, da je bilo na voljo že precej zbranih podatkov o cerkveni in administrativni ureditvi tega območja vse od Franciscejskega katastra dalje, mi do Margaretinega obiska ni uspela prostorska umestitev hiše POLANA 28. Horjakov in Šantejev pa je tamkaj danes še več rodbin, ki trdijo, da niso v sorodu, pred 100 leti pa sta bila priimka med 15 najpogostejšimi v fari Razbor. Tako smo se za 19. septembra 2016 dogovorili za obisk Polane in okolice, kjer je nedvomno genski bazen (sorodstvo) Antonije Horjak.

Antonija je bila ob poroki stara komaj 19 let in pol, zato so se morali zanjo starši in obe priči posebej podpisati (a vsi le s križci, saj je na deželi še prevladovala splošna nepismenost). Za ženino pričo je šel Janez Mlinar (vpisan kot Mliner), kmet iz Žirovnice 10, župnija Loka, čigar tri potomce sta Margaret in John spoznala med tem obiskom v Sloveniji (Drago Mlinar, Ida Intihar in Milena Roštohar). Kot nevestina priča je vpisan Anton Šantej (Šanti), kmet iz Polane 11, župnija Razbor, ki je bil zelo verjetno bližnji sorodnik Gustava Šanteja (r. 1926 na Polani 11, sedaj h. št. 20), ki nas je gostil v svoji hiši na Polani. Njegov dedek je sicer bil Anton Šantej, rojen leta 1866 na Polani 11, kjer je bilo kmetijsko gospodarstvo vpisano že leta 1825 (franciscejski kataster), in sicer na Petra Šanteja, a podatkov nismo preverjali po matičnih knjigah (Tabela 4).

Tabela 5: Popis Horjakove rodbine, iz katere izhaja Margaretina babica Antonija p. Mlinar (Vir: matične krstne in poročne knjige Loka in Razbor)

1. Generacija

1. Anton Horjak, rojen 7. feb. 1800 na Polani 28 (Razbor), se je poročil s Heleno Veber, rojeno 1800 na Polani 10 in umrla na Polani 28 (Razbor).
Njun sin: 2. Valentin Horjak, rojen 7. feb. 1830 in umrl na Polani 28, Razbor. Poročil se je z Jožefo Veber, 13. jan. 1852 na Razborju. Jožefa je bila hči Jurija Vebra in Neže rojene Brečko. Jožefa je bila rojena leta 1830 na Polani 10, župnija Razbor, umrla pa je na Polani 28, župnija Razbor.
Otroci Valentina Horjaka in Jožefe Veber:
i. 3. Helena Horjak, rojena 13. maja 1853 na Polana 28, Razbor
ii. 4. Jurij Horjak, rojen 6. apr. 1855 na Polani 28, Razbor.
iii. 5. Martin Horjak, rojen 28. okt. 1856 na Polani 28, Razbor.
iv. 6. Janez Horjak, rojen 11. maja 1859 na Polani 28, Razbor.
v. 7. Marija Horjak, rojen 3. maja 1867 na Polani 28, Razbor.
vi. 8. Valentin Horjak, rojena 11. feb. 1873 na Polani 28, Razbor.
vii. 9. Antonija Horjak, rojena 12. jun. 1876 na Polani 28, Razbor in umrla leta 1943 v Auburnu v ZDA.
9. Antonija Horjak, rojena 12. jun. 1876 na Polani 28, Razbor, se je poročila z Jožefom Mlinarjem 10. feb. 1896 v Loku pri Zidanem Mostu. Jožef je bil sin Martina Mlinarja in Mice rojene Globovšek. Jožef je bil rojen 14. mar. 1871 v Širski vasi 6, župnija Marija Širje (*ulgo* Bartolos). Umrl je 27. sep. 1953 v ZDA (Auburn, King, Washington).
Otroci Antonije Horjak in Jožefa Mlinarja:
i. 10. Andrej Mlinar, rojen okrog 1896 v deželi Spodnji Štajerski.
ii. 11. Jožef Mlinar, rojen 8. mar. 1897 v Širski vasi 6, Marija Širje.
iii. 12. Marija Mlinar, rojena 8. mar. 1901 v Širju in umrla 23. avg. 1985 v Auburnu, Washington, ZDA.
iv. 13. Julija Mlinar, rojena 19. feb. 1904 in umrla 25. maja 1910 v Enumclawu, Washington, ZDA.
v. 14. Antonija Mlinar, rojena 7. jun. 1908 v ZDA.
vi. 15. Ana Amelija Mlinar, rojena 15. jun. 1911 v Black Diamondu, Washington, ZDA in umrla 17. jan. 1991 v Chehalis, Lewis, Washington, ZDA.
vii. 16. Janez Mlinar, rojen 13. apr. 1913 v Washingtonu, ZDA.
viii. 17. Agnes Mlinar, rojena 24. nov. 1914 v Washingtonu, ZDA in umrla 7. avg. 1921 v Black Diamondu, ZDA.
ix. 18. Rudolf Mlinar, rojen 28. mar. 1918 v Washingtonu, ZDA in umrl mar. 1980.

Družina Antonije in Josefa Mlinarja iz Washingtona

Rodbine Mlinar

Ko sem se dva dni pred dogovorjenim vodenjem ameriškega para na Polano oglasila pri svoji mladostni prijateljici z dekliškim priimkom Mlinar v Loki, da poizvem, če se s predniki morda poveže v vejo Margaretinega dedka Jožefa Mlinarja, so se informacije pričele odkrivati kot domine. V nedeljo sem že imela telefonske številke daljnih Margaretinih sestričen in bratrancev, ki so se bili pripravljene srečati z njo, in dogovorjen obisk pri 90-letnem Gustavu Šanteju na Polani. Pri zbiranju podatkov Mlinarjevih rodbin mi je znatno pomagala zbirka Slovenskega rodoslovnega društva, kjer hranijo rezultate minulih raziskav članov SRD in članov ameriškega društva SGSI. Margaret je med preteklimi rodoslovnimi konferencami odkrila kar nekaj rodov Mlinarjev iz Loke. Kasneje po obisku smo s pomočjo vseh zainteresiranih sestričen in bratrancev sestavili še ostale veje, ki sedaj kažejo ogrodje po svetu razkropljene rodbine, od katerih v ZDA bivajo še neznan potomec Leopolda Mlinarja, rojenega 1881 v Loki 10 in umrlega 13. dec. 1953 v ZDA (West Allis, Wisconsin).

Prva zapisana generacija s priimkom Mlinar Na Lokah, na rahlo dvignjeni terasi naselja Loka pri Zidanem Mostu, je **Janez Mlinar**, posestnik in mlinar, rojen okrog 1752. leta. V zbirki SRD so zapisani njegovi otroci:

- i. 2. Boštjan Mlinar, rojen 1783 Na Lokah
 - ii. 3. Neža Mlinar, rojena 21. dec. 1786 Na Lokah
 - iii. 4. Anton Mlinar, rojen 3. dec. 1789 Na Lokah
 - iv. 5. Jakob Mlinar, rojen 5. avg. 1792 Na Lokah
 - v. 6. Janez Mlinar, rojen 5. avg. 1792 Na Lokah
2. **Boštjan Mlinar**, rojen 1783 Na Lokah, se je poročil z **Marijo Vrhovšek**, rojeno okrog 1785. leta. Imela sta vsaj sina Matijo.
- i. 7. Matija Mlinar, rojen 4. feb. 1808 Na Lokah in umrl v Račici 9, Loka, v. Kljukej.
7. **Matija Mlinar**, rojen 4. feb. 1808 se je poročil s **Heleno Jenčič**, rojeno okrog 1810. leta v Loki pri Zidanem Mostu. Imela sta vsaj pet otrok, ki so bili rojeni v Račici 9, Loka, v. Kljukej:
- i. 8. Marija Mlinar, rojena 1835

- ii. 9. Jakob Mlinar, rojen 1838
- iii. 10. Martin Mlinar, rojen 28. okt. 1841 v Račici 9 in umrl v Širski vasi 6, Marija Širje.
- iv. 11. Janez Mlinar, rojen 25. dec. 1842 v Račica 9 in umrl leta 1908 v Loki 13.
- v. 12. Lovrenc Mlinar, rojen 1847 v Račici 9.

Od četrte generacije imamo podrobneje raziskane le potomce zgoraj navedenih Janeza in Martina.

10. **Martin Mlinar**, rojen 28. okt. 1841 v Račici 9, Loka, po domače Kljukej, se je poročil z **Mico Globovšek** 13. feb. 1865 v Marija Širju. Mica je bila hči Jurija in Marije Globovšek. Rojena je bila 28. jan. 1843 v Širski vasi 6, kjer je tudi umrla 4. jun. 1888. V Širski vasi 6 je umrl tudi mož Martin, oba sta pokopana v Marija Širju. Imela sta 7 otrok:

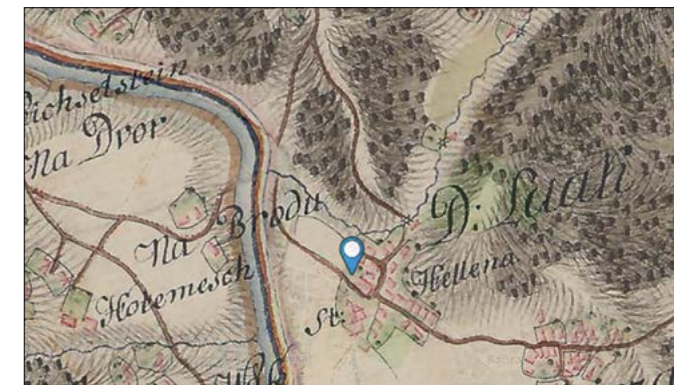
- i. 13. Mrtvorojena Mlinar, 3 nov. 1865 v Račici 9, Loka.
- ii. 14. Janez Mlinar, rojen 3. jul. 1868 v Račici 9, Loka, v. Kljukej in umrl okrog leta 1937 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka.
- iii. 15. Jožef Mlinar, rojen 14. mar. 1871 v Širski vasi 6, Marija Širje, v. Bartolos in umrl 27. sep. 1953 v ZDA (Auburn, King, Washington).
- iv. 16. Martin Mlinar, rojen 1874 v Širski vasi 6, Marija Širje
- v. 17. Marija Mlinar, rojena 29. dec. 1876 v Širski vasi 6, Marija Širje.
- vi. 18. Karolina Mlinar, rojena 4. nov. 1880 v Širski vasi 6, Marija Širje in umrla 21. jan. 1959 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka.

11. **Janez Mlinar** rojen, 25. dec. 1842 v Račici 9, Loka, v. Kljukej se je poročil z **Marijo Mico Baumgartner** leta 1875 v Loki pri Zidanem Mostu. Marija Mica, hči Alojza Baumgartnerja in Marije Polak, je bila rojena 27. jan. 1855 v Loki pri Zidanem Mostu 10. Kasneje so starši kupili hišo v Loki pri Zidanem Mostu 13, kjer je družina vaškega organista, pevovodje, cerkvenega ključarja in kočijaža tudi živela. Janez je umrl že leta 1908, žena Mica pa 1932. leta v Loki pri Zidanem Mostu 13. Imela sta deset otrok:

- i. 19. Janez Mlinar, rojen in kmalu v istem letu 1874 tudi umrl v Loki 10.
- ii. 20. Franc Mlinar, rojen in kmalu v istem letu 1876 tudi umrl v Loki 10.
- iii. 21. Marija Mlinar, rojena 1877 v Loki 10.
- iv. 22. Karolina Mlinar, rojena 1879 v Loki 10 in umrla 1980 v Loki 13.
- v. 23. Leopold Mlinar, rojen 1881 v Loki 10 in umrl 13. dec. 1953 v ZDA (West Allis, Wisconsin).
- vi. 24. Ivana Johana Mlinar, rojena 9. jan. 1886 v Loki 13 in umrla 1980 v Loki.
- vii. 25. Perpetua Beti Mlinar, rojena 7. mar. 1892 v Loki 13 in umrla 1985 v Loki.
- viii. 26. Ivan Janez Mlinar, rojen 18. dec. 1897 v Loki 13 in umrl 29. avg. 1980 v Celju.
- ix. 27. Alojz Mlinar, rojen 19. jun. 1898 v Loki 13 in umrl 3. jan. 1956 v Loki 36, v. Matevšk.
- x. 28. Anica Mlinar, rojena 1900 v Loki in umrla 1990 v Loki.

Peta generacija

14. **Janez Mlinar**, rojen 3. jul. 1868 v Račici 9, Loka, v. Kljukej, je umrl okrog 1937 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka. Poročil se je z **Marijo Deželak**, ki je bila že vdova po **Skaletu**, rojena 23. feb. 1871 in umrla okrog leta 1938 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka. Imela sta šest otrok:
- i. Franc Mlinar, rojen 26. jan. 1898 in umrl okrog 1929.
 - ii. Frančiška Mlinar, rojena 28. feb. 1900 in umrla 10. mar. 1900 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka.
 - iii. Mihael Mlinar, rojen 4. jan. 1901 in umrl na Plešu, Obrežje, Radeče.
 - iv. Alojz Mlinar, rojen 21. jun. 1904 in umrl 9. sep. 1954 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka.
 - v. Karel Mlinar, rojen 9. okt. 1906 in umrl neznano kdaj.
 - vi. Ivan Joco Mlinar, rojen 25. maja 1912 in umrl 9. maja 1945 v Loki pri Zidanem Mostu.
15. **Jožef Mlinar**, rojen 14. mar. 1871 v Širski vasi 6, Marija Širje, v. Bartolos se je izselil v ZDA in tam umrl 27. sep. 1953 (Auburn, King, Washington). Poročil se je z **Antonijo Horjak** 10 feb. 1896 v Loki pri Zidanem Mostu. Antonija, hči Valentina Horjaka in Jožefe Veber, je bila rojena 12. jun. 1876 na Polani 28, Razbor in umrla leta 1943 v ZDA (Auburn). Družina je opisana pri Horjakovih.
16. **Martin Mlinar**, rojen 1874 v Širski vasi 6, Marija Širje, je umrl neznano kdaj.
17. **Marija Mlinar**, rojena 29. dec. 1876 v Širski vasi 6, Marija Širje se je poročila s poveljnikom enote avstroogrške vojske Čučekom, rojenim okrog 1870. leta.
18. **Karolina Mlinar**, rojena 4. nov. 1880 v Širski vasi 6, Marija Širje, je umrla 21. jan. 1959 na Mrzli Planini v Žirovnici 10, Loka. Poročila se je z Janezom Zupancem 12. avg. 1907 v Loki pri Zidanem Mostu. Janez je bil sin Tomaža Zupanca in Helene Justin. Bil je rojen 15. maja 1858 v Dobju in je umrl v Lokavcu.
21. **Marija Mlinar**, rojena 1877 v Loki pri Zidanem Mostu 13 in umrla neznano kdaj. Njena življenjska pot ni znana.
22. **Karolina Mlinar**, rojena 1879 v Loki 13 in umrla 1980 v Loki pri Zidanem Mostu 13.
23. **Leopold Mlinar**, rojen 1881 v Loki 10 in umrl 13. dec. 1953 v ZDA (West Allis, Wisconsin). Leta 1908 se je poročil z

Mlin Lukasa Mlinarja (oznaka na karti) je bil zadnji pred izlivom Loškega potoka v Savo, tik ob glavni kolovozni poti iz Čelovnika in blizu mestu, kjer je bil do leta 1826 glavni prehod s Štajerske na Kranjsko z brodom preko Save. (Karta: Arcanum, First Military Survey, 1763-1787)

Anno, rojeno okrog 1885 v Jugoslaviji. Tudi ona je umrla v ZDA (West Allis, Wisconsin). Imela sta tri otroke:

- i. Leopold Mlinar, ml., rojen 1910 v Kansas, ZDA.
 - ii. Ann Mlinar, rojena 1912 v Chicopee, Kansas, ZDA.
 - iii. Perpetua Beti Mlinar, rojena 1916 v Kansasu, ZDA.
24. **Ivana Johana Mlinar**, rojena 9. jan. 1886 v Loki 13 in umrla 1980 v Loki. 11. jun. 1911 se je poročila Rudolfom Jenčičem v Loki pri Zidanem Mostu. Rudolf je bil sin Ignaca Jenčiča in Marije Braz. Rojen je bil 12. apr. 1885 v Savi in umrl leta 1953 v Loki pri Zidanem Mostu 9. Imela sta dva otroke:
- i. Slavka Jenčič, rojena 1913 v Loki in umrla 2005 v Loki pri Zidanem Mostu.
 - ii. Ivo Jenčič, rojen 1914 v Loki in umrl 2011 v Ljubljani.
25. Perpetua Beti Mlinar, rojena 7. mar. 1892 v Loki 13 in umrla 1985. leta v Loki. Okrog 1925. leta se je poročila z Vebrom, rojenim okrog 1900. Živela sta v Loki pri Zidanem Mostu, kjer živijo tudi njuni potomci.
26. Ivan Janez Mlinar, rojen 18. dec. 1897 v Loki 10 in umrl 29. avg. 1980 v Celje. Bil je sicer poročen, a lastnih otrok ni imel.
27. **Alojz Mlinar**, rojen 19. jun. 1898 v Loki 13 in umrl 3 jan. 1956 v Loki 36, v. Matevšk. Poročil se je z **Marijo Micko Brenčič** leta 1925 v Loki. Marija Micka, hči Jožefa Brenčiča

Tabela 5: Popis posestev treh Mlinarjevih kmetijskih gospodarstev (AS-Franciscejski kataster: Dežela Inner Österreich, kresija Cilli, okrožje Laag – Loka, občina Laak; Alphabetisches Verzeichnis/Abecedni seznam, 1825.)

Kmet v K. O. Loka pri Zid. Mostu	Parcele na I	Parcele na II	Parcele na III
Mlinar Lukas, Loka 24 (mlin ob izlivu Loškega potoka v Savo)	I: 26 do 31	II 608	III 247, 263
Mlinar Johan, Račica 24	I: 451, 448	II: 670, 608, 646	III 350, 351, 352, 535, 536, 537, 608, 308, 581, 582
Klukey Sebastian, Račica 9	I 276, 280, 420, 605, 438, 439, 706, 419, 480	II 605, 612, 641	III 343, 344, 349, 543, 570, 571, 605, 612, 488

in Helene Kogovšek, je bila rojena 22. maja 1897 v Loki in umrla 19. feb. 1981 v Loki pri Zidanem Mostu. Njun sin Alojz (1928-1986) je imel potomce, ki živijo v Loki.

28. **Anica Mlinar**, rojena 1900 v Loki in umrla 1990 v Loki pri Zidanem Mostu.

Obisk rojstne vasi Polana

Margaret in John Addicott sta se pogumno pripeljala iz Ljubljane do Rimskih Toplic v vlakom. Potem pa sem ju odpeljala po idilčni dolini Gračnice v vas Lokavec, kjer naj bi bili Horjakovi »tastari« na preužitku. Tu sta nas pri nekdanji Blatnikovi gostilni pričakala Margaretin bratranec Drago Mlinar in sestrična Ida Intihar, ki je ob pozdravu najprej vzkliznila: »Mlinarca!« in nejeverno zmajevala z glavo, kako da je Margaret podobna njeni stari mami Karlini in drugim Mlinarjevim dekletom. Že med prvim skupnim fotografiranjem se je na kolesu mimo pripeljal Idin mrzli bratranec Martin Gorišek in nas povabil domov. Mimogrede smo izvedeli še njihovo družinsko zgodovino in izmenjali kontakte.

Doline tod so precej ozke in se hitro vzpenjo proti planini s pomenljivim imenom Veliko Kozje in Podkozje. Ob premagovanju strmine do cerkvice sv. Kolomana sem zavidala vzdržljivost pred seboj vozečemu Fiatu Pandi in pritrdila razlagi poimenovanja planin po kozjih stezah. Je pa tudi jasno, zakaj se vas na položnejši planoti, ki se odpre med laškim hribovjem proti Lisci, imenuje Polana. Polja na položnejšem terenu so obdana s terasastimi vinogradi in travniškimi sadovnjaki, okoli cerkvice sv. Trojice pa so na redko razložene hiše in gospodarska poslopja. Tod so sledovi Kozjanskega odreda iz druge svetovne vojne še kako vidni. Ustavili smo se tudi ob spomeniku na robu gozda, postavljenemu na mestu, kjer je pod nemškimi streli v boju padel Idin oče.

Na Polani 20 nas je s pogrinjkom in kranjskimi klobasami sprejel domačin Gustl Šantej, ki mu devet križev pač ni videti. Nič se nismo dogovarjali za pogostitev, a smo se brez besed ujeli: s seboj prinesene konce kranjskih klobas in jajc sem pridružila ‚mali južni‘ kot rečejo tod. John pa je iz nahrbtnika potegnil buteljko rdečega vina. Za tem je teknila pehtranova potica, ki sem jo v svoji začetniški karieri babice skoraj v zadregi postavila pred zbrane, sploh ker sem medtem izvedela, da je Ida Intihar avtorica knjige ‚Prehranska kulturna dediščina Posavja‘.

Kramljali smo vseprek in niti ni bilo zaznati, da sem bila edina, ki je govorila oba jezika in hitela razlagati, kaj je kdo povedal. Vsake toliko časa se je slišalo: »Mlinarca!« in dokaj zadržana Margaret se je zasmejala. Kot vsi Mlinarji, ki so bili organisti, zborovodje in menda vsi po vrsti dobri pevci, je tudi Margaret zapela ‚Mi se mamu radi‘, ‚En hribček bom kupil‘ in ‚Prišla bo pomlad‘. Potem je pričela pripovedovati, kako so se njeni strici in tete z družinami, ki so živele v različnih državah ZDA, letno srečevale in tedaj so prepevali slovenske pesmi, čeprav govoriti niso več vsi znali po slovensko, ob tem pa jokali in jokali.

Potem smo se skupaj odpravili v Jurklošter pogledat pokopališče, cerkev in ostaline kartuzijanskega samostana. V cerkvi sv. Mavricija je Margaret prižgala sveče za vse prednike, potomci skupnih prednikov pa so tudi tu zapeli Marijino

Prvo srečanje oddaljenih bratrancev in sestričen (z leve): Ida Intihar, Margaret in John Addicott, Gustl Šantej in Drago Mlinar; v jurkloštrski cerkvi.

pesem. Na poti do naslednje sestrične Milene Roštohar smo se ustavili na pokopališču na Razborju pod Lisco, od koder je lep razgled na dolino Save in nazaj v hribovske kraje, kjer so bivali predniki - na sv. Lovrenc in Lisco. Čeprav Milena živi na sončni strani hribov, je fotografiranje odpadlo zaradi deževnih oblakov, ki so prekrili nebo. Ni pa izostala pogostitev z narezkom in puhlo. Naprej v Račico in Loko, kjer že nekaj stoletij bivajo rodbine Mlinar, smo se odpravili skoraj v mraku. Od zunaj smo si ogledali cerkev sv. Helene v Loki, kjer sta se babica in dedek poročila, nato pa odšli k Loškemu potoku Na Loke. Tu je v 17. in 18. stoletju bivala izvorna družina Mlinar, ki je poleg kmetije upravljala z dvema mlinoma. Kljub temu, da se je ameriška gostoma že mudilo v Zidani Most, da ujmeta vlak za Ljubljano, smo se ustavili še pri domačinu Dragu Mlinarju v Loki: »...da smo malo založili...«. Domačnost, ki je kljub utrujenosti popotnikov vela od nas, kot da se poznamo že dolgo, je najbrž izvirala iz skupnega genskega bazena. Nenazadnje sta se Margaretina prababica in pradedek iz Polane 28 poročila na Razborju na isti dan kot moja pra-pradedek in pra-prababica iz Radeža. Dobro so se poznali in nazdravili na svetlo prihodnost, tako kot mi tisti večer...

Epilog

Po Mlinarjevi strani smo za Margaret odkrili sedem vej živečih sorodnikov, od katerih se jih je pet odzvalo z željo po nadaljnjih stikih z ameriški sorodniki. Za naslednjo rodoslovno konferenco pa Margaret in John načrtujeta poleg obiska Mlinarjev še podrobnejše raziskovanje babičine linije Horjakovih in podrobnejše spoznavanje krajev, kjer so bivali. S tem namenom je ob tem priložnostnem poročilu podanih tudi nekaj več informacij za umeščanje podatkov iz matičnih knjig v prostor. ■

Štajersko-dolenjska naveza

Matej Ocvirk

Kot vodič in prevajalec ameriškim Slovenkama sem opravljal dva dni; prvi dan na terenu, drugi dan v arhivu. Sestri Kathleen Guise in Christina Poe, z dekliškim priimkom Žurej (ang. Schurej), sta prvič obiskali Slovenijo.

Starejši ljudje so nekoč pravili, če je Štajerec vzel za ženo Dolenjko, je imel dvojno štetje. V tem primeru bi lahko rekli tudi za dedka in babico Kathleen in Poe. Namreč dedek Jožef Žurej je bil s Štajerske, rojen v vasi Levec (župnija Žalec) in babica Frančiška Bregar Dolenjka, rojena v vasi Gaberce št. 10 (župnija Šentjanž na Dolenjskem). Jožef Žurej in Frančiška Bregar (ang. Brezon) se kot zanimivost nista poročila v Ameriki, ampak v Nemčiji, kjer sta živela nekaj časa. Poročila sta se 25. avgusta 1908 v župniji Johanesthal/Gladbeck.

Prvi dan, v ponedeljek 19. septembra, smo se odpravili iz Ljubljane v Levec na Štajersko. Ogledali smo si Levec in obiskali pokopališče v Žalcu, kjer je bilo kar nekaj grobov s priimkom Žurej. Od starejših domačinov v Levcu smo izvedeli, da v vasi danes ni več priimka Žurej. Smo pa našli potomce s priimkom Koštomaj (danes tudi Knez) in staro domačijo Koštomajevih v Levcu. Namreč dekliški priimek matere Jožefa Žureja Marije je bil Koštomaj. Jani Knez, potomec Koštomajevih rodbine v Levcu, nam je v popoldanskem času pokazal rodovnik družine Koštomaj in stare fotografije družinskih članov.

Popoldne smo pot nadaljevali iz Levca mimo Celja, Laškega in Radeč v Pušc Dolenjske, kot imenujejo Šentjanž. Razlika je bila velika. Pripeljali smo se iz doline zelenega hmelja, rečnih dolin Savinje in Save v gričevnat svet Dolenjske, dežele številnih vinogradov in vina cvička. Sestri Poe in Guise sta bili nad Šentjanžem navdušeni, čudili sta se pokrajini in neokrnjeni naravi. Nista mogli verjeti, kje ljudje živijo,

Kathleen Guise, Christina Poe, Carol Bender, John in Margaret Addicott

kaj delajo in od česa živijo. Obiskali smo pokopališče v Šentjanžu, ki je bilo precej manjše kot v Žalcu in župnišče v samem kraju. Duhovnik Janez Cevec nas je napotil do gostilne Repovž, kjer nas je sprejel eden starejših vaščanov gospod Repovž, ki zelo dobro pozna zgodovino vasi in posamezne rodbine. Gospod Repovž zelo dobro pozna problematiko izseljevanja v Ameriko z Dolenjske in je o tej tematiki zelo doživeto in natančno pripovedoval. Oče gospoda Repovža je bil tudi v Ameriki, vendar se je vrnil nazaj v rodno vas. V Šentjanžu smo naleteli na težavo, saj vas ali naselje Gaberce s hišnimi številkami ne obstaja več, ohranil se je le ime zaselka kot del Potokov, slab kilometer iz Šentjanža. Prav tako v vasi ni več priimka Bregar in nismo našli sorodnikov, smo bili pa obveščeni, da bi se lahko potencialni sorodniki s priimkom Bregar bivali v Radečah in okoliških vaseh. Za raziskovanje Radeč je bilo premalo časa, kar pa bo zagotovo počakalo do naslednjega obiska Slovenije.

V torek je sledilo arhivsko delo in raziskovanje matičnih knjig v Nadškofijskem arhivu Maribor. Pri obisku škofijskega arhiva so se nam pridružili tudi zakonca John in Margaret Addicott iz Kalifornije in Carol Bender. Dvodnevno prijetno in veselo druženje s sestrama Kathleen in Christino je hitro minilo, obstaja pa še veliko neraziskanega, neznanega in iskanje sorodnikov po slovenskih krajih. To pa je že tema za naslednjo ameriško-slovensko rodoslovno konferenco in morebiten naslednji obisk Slovenije. ■

Kako majhen je svet

Oton Zagorc

Dva dni sem opravljal vlogo vodiča enemu od ameriških parov, ki so prišli raziskovat svoje korenine v Slovenijo. Andyjeva stara starša sta se leta 1925 izselila v ZDA in Andy bi zelo rad izvedel kaj več o svojem poreklu. Za Andyja in Lennejo Gasser je to prvi obisk Slovenije, ampak glede na njun pozitiven vtis verjetno ne zadnji.

Za prvi dan imamo kar obširen program, zato ju poberem v njenem hotelu že ob osmih. Ko se vkrcamo v avto, se Lennea vsede spredaj, Andy pa zadaj. Čeprav iščemo Andyjeve prednike, je Lennea tista, ki ima podatke in vodi zapiske. Kadarkoli Andyja vprašam za kako informacijo, se najprej obrne na ženo, preden mi odgovori.

Za začetek se zapeljemo v škofijski arhiv v Gorico. Andy namreč nikakor ne najde podatkov o svoji teti Milenki, za katero ve samo iz osmrtnic njenih staršev. Zaman jo je iskal že v koprškem arhivu, pa tudi v goriškem nimamo sreče. Ni bila rojena v Koprju, kjer se je rodila njegova mama, ne v Števerjanu, od koder je bil stari oče, niti v Kozani, od koder izhaja stara mama.

Nato se odpeljemo pogledat Števerjan, oziroma San Floriano po italijansko. Čeprav sam živim le nekaj kilometrov stran, še nikoli nisem bil tam, zato sem prijetno presenečen. To je prav simpatična vasica na hribčku, le nekaj sto metrov od slovenske meje, polna mediteranskega zelenja in obdana z vinogradi in sadovnjaki. Ko stojimo na razgledni točki sredi

vasi in uživamo v čudovitem razgledu, se sprašujemo, zakaj so ljudje zapustili ta prelepi kraj, da bi lahko mogoče delali v kakem rudniku v Ameriki.

Še v Kozani se ustavimo. Jaz se hitro zapletem v pogovor z domačini, ki so nadvse ustrežljivi in nam v trenutku pripravijo seznam vseh vaščanov, ki imajo priimek Andyjeve stare mame. Andy in Lennea se odločita, da jih ne bi šli obiskat, verjetno se jima zdi, da se kot popolni tujci ne moremo kar tako nenajavljeni pojaviti na vratih.

Naslednji dan se Andy odločno vsede na sprednji sedež. Očitno so ga izkušnje prvega dne prepričale, da je sposoben igrati prvo violino v tej ekspediciji, in res je danes tudi veliko bolj zgovoren, pa tudi nič več mu ni treba konzultirati žene.

Tokrat gremo v Parje pri Pivki, od koder izhaja Andyjev stari oče. Jaz po svoji stari navadi nagovorim vsakogar, ki ga vidim na ulici, medtem ko se moja gosta nerodno prestopata za menoj. In že kar prvi možakar, ki ga ustavim, Jernej, se izkaže za zadetek v polno. Sam je sicer veliko premlad, da bi vedel kaj o ljudeh izpred sto let, vendar nas odpelje do nekoga, ki bi utegnil biti Andyjev sorodnik. Žal ga ni doma, njegova žena pa nas napoti k neki „teti“, ki naj bi bila najstarejša oseba v vasi in bi morala kaj vedeti. Ko pa se izkaže, da od te „tete“ ne izvemo nič uporabnega, nam Jernej zaupa, da ima njegova mama en kup nekkih „papirjev“ in da naj se oglasimo čez kako uro, ko se bo vrnila domov.

Ta čas izkoristimo z obiskom pokopališča. Andy ne more skriti navdušenja, ko tam najdemo grob njegovih pra staršev. Mene pa najbolj preseneti to, da ta grob izgleda tako kot grobovi ljudi, ki so umrli pred 10 leti. Tu je pokopan človek, ki je bil rojen leta 1845, in taki stari grobovi imajo običajno tako izdelan nagrobni kamen, da se komaj da prebrati napis na njem. Tu pa vidimo bleščeč črn marmor, zlate črke in sveže rožice. Kasneje izvemo, da grob vzdržuje neka daljna sorodnica iz Pivke.

foto: www.pivskajezera.si

Vrnemo se v vas, kjer nas Jernejeva mama že čaka na dvorišču. Povabi nas v hišo in nam ponudi pijačo. Jaz ji razložim, kaj iščemo, in Anica, tako ji je ime, s svojim kimanjem daje vtis, da točno ve o čem govorim. Nato gre in prinese tiste „papirje“. Izkaže se, da sestavljajo te papirje en meter velik, zelo lepo izdelan rodovnik njene rodbine, en drug, ravno tako velik rodovnik okrogle oblike, ter nekaj map izpiskov, zapisov in kopij družinskih listov za celotno vas. Še pri samem župniku najbrž ne bi toliko izvedeli.

Mene najbolj pritegne tisti okrogli rodovnik, ki se mi zdi nekam znan. In res, ko ga natančno pogledam, vidim, da je to rodovnik moje tete, za katerega mi je teta povedala, da ga je dobila v dar od svoje sestrične. Anica je torej ta tetina sestrična, in čim to ugotovim, se z njo lotiva navdušene debate o vseh ljudeh, ki jih oba pozna, medtem ko Andy in Lennea samo zmedeno gledata.

Potem se spravimo k delu, prepisemo podatke, ki nas zanimajo, na koncu si z Anico izmenjava naslove in telefonske številke, saj je ona skoraj tako zagnana rodoslovka kot jaz.

Med vožnjo domov mi Andy zaupa, kaj je nanj naredilo najmočnejši vtis v Sloveniji. In to je, da lahko vstopiš v hišo popolnega neznanca, ta neznanec pa te prijazno pogosti in ti nato prinese pokazat vse svoje dokumente. Če bi to storil v Ameriki, pravi, bi v najboljšem primeri dobil odgovor „Ne vem“, v najslabšem pa kroglo v glavo.

Ko potem doma analiziram zbrane informacije, ugotovim, da je Andy po strani svoje stare mame 6. krvni bratranec ene moje sestrične, in dokaj bližnji, sicer ne krvni, sorodnik sestrične moje tete po strani starega očeta. Ko njegovo družinsko drevo povežem z že obstoječimi vejami, se izkaže, da ima Andy 1737 znanih slovenskih krvnih sorodnikov po materini strani. ■

Bonanza

Peter Hawlina

V letošnji skupini 53 Američanov, članov Slovenian Genealogy Society International sta bi tudi dve sestri. Obe že nad 70. Vendar čili, le nekoliko počasni pri vstopanju in izstopanju iz mojega BMWja. Nisem ju vprašal, kako velik avto imata doma.

Nekateri udeleženci so že pred prihodom predstavili področje svojega raziskovanja. Tudi Lorna Joelene in Cheralyn Irene. Njun oče je bil Joseph Olivo, po poreklu Kalabrijec, njuna mati pa pol Slovenka. Po materi Nemka, po dedu Petru Bukovcu pa Slovenka. Peter je bil rojen leta 1877 v zaselku Osolnik, ki spada v župnijo Sora.

Ker s praga svoje hiše v Lipici vidim hrib Osolnik in ker dobro poznam zdajšnjega gospodarja na posestvu, katerega je pred dobrih stotimi leti zapustil Peter, sem se počutil pravega, da Lorno in Cheralyn pospremam na kraj, katerega sta si celo življenje želeli videti.

Sestri Cheralyn Irene Olivo in L. Joelene Olivo Mack s Petrom Hawlino in Stankom Bukovcem na Osolniku; sestri sta »slovensko zemljo in njene prebivalce« doživeli zelo čustveno. / Foto: Tina Dokl

Ker imam Škofjo Loko za kraj ki je tudi rodoslovno med najbolj pokritimi v Sloveniji, sem zlahka med že vpisanimi Bukovci našel Petra. Ne samo njega. Še tri generacije njegovih prednikov in mnogo več njihovih sorodnikov. Sestri Lorna in Cher imata v referenčni datoteki zdaj več kot 250 »sorodnikov«. Od teh je vsaj tretjina živih. Torej veliko preveč, da bi jih poskušali vse spoznati.

Prednost je imel 80-letni Stanko Bukovec, ki zdaj sam živi na domu, kjer se po domače reče pri Rožnik. Tja sem ju pripeljal brez predhodne najave. Imeli smo srečo. Bil je doma. Sestri sta v Stanku takoj ugotovili veliko podobnost z enim od ameriških stricev. V lepem popoldnevu smo vsaj četrte ure

Prav vznemirljivo je odkrivati, kakšne so sorodstvene vezi in kam sežejo. / Foto: Tina Dokl

začeli pogovor kar na dvorišču pred pragom. Obe sestri sta fotografirali, poleg njiju pa še fotografinja Tina, ki je v našem spremstvu prišla z reporterko časopisa Gorenjski glas.

Stanko nas je povabil še v hišo, kjer sem bil vsako leto vsaj enkrat. Osolnik je priljubljena izletniška točka, pri Rožnik pa so vsaj v sobotah in nedeljah sprejemali izletnike, ki so vedeli, za hišne dobrote.

Osebo sem poznal še vsaj pol ducata »sorodnikov«. Ta dan je bilo komaj dovolj časa, da smo se oglasili pri Kruhkovi Magdi in si po kratkem pogovoru in ogledu slik izmenjali naslove z obljubo, da se še srečajo.

Pred odhodom sta se sprehodili še po mestnem trgu v Škofji Loki. Za kaj več ni bilo časa.

Tudi v torek sta obe celo dopoldne presedeli v ljubljanskem škofijskem arhivu, popoldne pa smo obiskali še 88-letnega »sorodnika« Otona Bukovca na Sv. Tomažu nad Praprotnim. Ko sem ustavil pred hišo št. 6, hišno ime Blejc, smo ga v lepem sončnem dnevu našli sedečega na klopci pred hišo. Obisk ga ni prav nič vznemiril. Z nasmehom je kimal, ko sem mu prevajal pogovor, mož njegove vnukinje pa nam je stregel s hčerko v naročju.

Hotel sem jima predstaviti še kakšnega od meni znanih »sorodnikov«, pa ni bilo nikogar doma. Prepozno sem se domislil, da so morda na pogrebu mame Kruhkove Magde. Če bi vedel za dan in uro tega pogreba, bi sestri tam srečali zbrane »sorodnike«. Samo še tega je manjkalo, bi kdo rekel. Saj je Lorni in Cher že brez tega sekira bogato padla v med. Pri nas bi temu rekli bonanza, sta se smejala.

O terenskem delu obeh sester je poročal tudi Gorenjski glas, od kjer so tudi objavljene slike. ■

Nova predsednica SGSI

Peter Hawlina

Amerika ima novega predsednika s slovensko prvo damo, ameriški rodoslovni kolegi pa novo predsednico s slovenskim poreklom.

Dosedanja predsednica **Rose Marie Macek Jisa** je devetletno vodenje SGSI (Slovenian Genealogy Society International) predala svoji naslednici **Betsy Nosse**.

Rose Marie je po očetu Maček in po materi Zgonc. Njen rodovnik se zlije z društvenim tako, da ima po dosedanjih primerjavah dokumentiranih 13.400 oseb. Delo s primerjanjem še ni končano.

These past nine years have been some of the most satisfying years of my life! Despite the hard work it took to gather all the material Al Peterlin, our founder, had gathered and shape it into our successful SGSI Research Center, I „found“ my own families in Slovenia—the Macek, Dolinar, Zgonc, and Skrabec families. With the many journeys to Slovenia, I've made many new friends—especially the SRD members—met and worked with our SGSI staff of dedicated volunteers, helped many fellow Slovenians with their research, and know that all the work was not in vane. It isn't often in one's lifetime that a person has the opportunity to know that what we do actually makes a difference in the lives of others. With SGSI and genealogy I've been lucky enough to experience this!

In closing, ten years ago, I said I would spend the rest of my volunteer life being „Slovenian.“ It is the best decision I could have made. I'm especially thankful for the help Peter Hawlina has given me over the years. And I'm confident that our new President, Betsy Nosse, has the expertise and enthusiasm to take SGSI to new heights!

Peter: I really didn't ever have any „boring“ days! There was always so much to do, I never had time to be bored!!!! If anything, I would get too hyper knowing that I had so much to do. And I sincerely say thank you to you for making my Slovenian experience so great—I always knew I had a friend in you ... let us remain friends for a long time to come.

Take care, Rose Marie

Betsy Nosse je po očetu Štravs (Strauss), poročena Nosse (Nose). Verjetno bomo kmalu vedeli kako se njeni Štravi in moževi Noseti povezujejo s tistimi iz društvene kumulativne zbirke.

Both my husband, Ken Nosse (originally „Nose“) and I (maiden name Strauss) are Slovenian and our

grandparents emigrated to Cleveland's Slovenian community between 1898 and 1905. My ancestors were Kaplja, Straus, Kobe, Zajc and my husband's were Nose, Drugovič and Jalovec. I was raised in the „old Slovenian neighborhood“ around St. Vitus church, and both my parents were active in the community. My dad played accordion, my mom was an excellent dancer and both made sure polkas and waltzes were in my blood!

Studied nursing and law. Currently work as Business Manager. I'm now enrolled in an adult Slovenian language class. ■

10. let rodoslovne skupine Velenje

Marija Skrt

15. 11. 2006 smo se v Velenju prvokrat sestali, da preverimo ali je tudi v našem okolju zanimanje za raziskovanje prednikov. V vseh teh letih, ko pregledujem sezname rodovnikov, lahko rečem, da tudi v Šaleški dolini in krajih okoli nje veliko družin ima rodovnike, da jih zanima zgodovina, da raziskujejo od kod so in kako so živeli pred sto ali več leti. Ob raziskovanju prednikov popišejo tudi potomce in s tem pustijo zanamcem veliko. Vse kar počnemo, počnemo zato, da bodo naši potomci vedeli od kod so, kdo so njihovi predniki in v kolikor širimo podatke še na zgodovinska dejstva, kako so živeli. Če rodovnik razdelimo med čim več sorodnikov ali če podatke stalno objavljamo na spletnem referenčnem indeksu oseb in porok, je naše delo imelo smisel.

V prvem desetletju sem rodoslovno skupino vodila ob podpori vodstva Knjižnice Velenje in pomoči strokovnjakov, zgodovinarjev iz Muzeja Velenje. Marca 2016 smo pred koncem srečanj v pomladanskem delu soglasno sprejeli, da skupino od 15. 11. 2016 naprej vodi Franc Retko, ob podpori tričlanskega odbora, ki ga sestavljajo Lado Planko, Tatjana Ferlin in Marija Skrt.

Člani rodoslovne skupine, ki šteje od 7-30 članov, uporabljajo različne rodoslovne programe. Jaz za rodoslovna raziskovanja uporabljam program Brother's Keeper. S tem programom sem izdelala večino računalniško obdelanih rodovnikov. Nekaj članov uporablja Family Tree Maker, nekateri pa se poslužujejo drugih oblik zapisovanja. Glede, da tudi Brother's Keeper ima pomanjkljivosti, ne želim na nikogar vplivati, oziroma mu vsiljevati svoje mnenje. Zame je zelo uporaben.

Nekaj ročno izdelanih rodovnikov ima neprecenljivo vrednost. Pomembno je tudi dejstvo, da nam Knjižnica Velenje omogoča tiskanje rodovnikov in prostor za razstave. Rodovniki so bili razstavljeni v Knjižnici Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki, v krajevni skupnosti Konovo, Velenje, Plešivec pri Velenju, v občinski dvorani v Mislinji in v Šaleku pri Velenju. Razstavljeni so bili ročno izdelani rodovniki in tudi računalniško obdelani, vsak je bil po svoje unikatni. Po krajevnih skupnostih smo razstavljali predvsem rodovnike tistega kraja,

pomeni, da so ljudje večino vpisanih poznali, kljub temu, da niso bili z njimi v sorodstveni vezi.

Predvsem zaradi tega, da, v kolikor po priimku prepoznaš kakšno povezavo z vašo vejo, sem se odločila, da vse razstavjalce in naslove rodovnikov naštejem:

- RODOVNIK DRUŽINE LAMBIZAR PO DOMAČE P LAHUTA IZ PLEŠIVCA - Damjana Auberšek
- Banovšek-Tuševi in kako nastaja rodovnik - Franc Avberšek;
- Cvenki - Valentina Verhovnik
- CVETKI OB POROKI - 31. 5. 1958 - Marija Lenovšek
- DEL RODOVNIKA RODBINE ATELŠEK IZ PRIHOVE PRI NAZARJU - Saša Oprešnik
- DRUŽINE ANDREJC PO DOMAČE ARNEŽNIK (Valentina Verhovnik)
- RODOVNIK GOLTNIKOV IN MAZEJEV - Ema in Stanko Goltnik
- Ferdinand Rednak: KAKO SEM PRIČEL RAZISKOVATI NAŠ RODOVNIK
- Gelca Fajmut: PRVI KORAKI V RODOSLOVJU
- IVAN HRIBAR - SORODSTVO - Tatjana Ferlin
- JERIČEVINA - Brina Jerič Zabukovnik
- Joseph Kovatsh, Magdallena Straus - Valentina Verhovnik
- Joseph Mraulag, Agnes Jezernik - Valentina Verhovnik
- KROFLI IZ BABNEGA BRDA PRI SVETEM ŠTEFANU IN PECLJA PRI BUČAH - Avgust Tanšek
- MAYERJI IZ ŠOŠTANJA - Miran Aplinc
- MOJI SLOVENC I IN MOJI NEMCI - Jožica Kraiss
- OŠTIR PO DOMAČE VRTAČNIK IZ ZGORNJIH BEVČ PRI VELENJU - Zvonka Špeh
- PANTNER PO DOMAČE LAH IZ SELA PRI VELENJU - Zvonka Špeh
- Polh, Mech - Slavka Mijoč;
- POROKE / »OHCETI« - Franc Retko
- PORTRET VERDNIKOV - Blanka Ogrizek
- PORTRETI - Irena Guček
- POTOMCI JAKOBA PRODNIKA - Sajko
- Predniki Matije Kovača - Valentina Verhovnik
- Predniki Slavke Kolmanič
- PREDNIKI URŠKE FERLIN - Tatjana Ferlin
- RAHNETOVA RODBINA IZ ŠENBRICA - Pavla Špeh
- RODBINA BLAŽA POTOČNIKA IN HELENE ČREP - Marija Skrt
- RODBINA DEBERŠEK Z DEBERCE - Sonja Pušnik
- RODBINA FERDINANDA KRENKERJA IN MARIJE TAMŠE IZ GRAŠKE GORE - Ludvik Krenker in Olga Pustatičnik
- RODBINA GREGORJA ŠPIKA - Dragica Podpečan

- RODBINA KOVAČ Z DEBERCE NA KONOVM - Marija Skrt
- RODBINA KREJAN - POTOČNIK - PODJAVORŠEK - Marija Skrt
- RODBINA LAHOVNIK IZ VELENJA - Tone Lahovnik in Mirko Siter
- RODBINA MARTINŠEK IZ ŠENBRICA - Franc Martinšek
- RODBINA MEVC - DOMAČE MAROVT - Valentina Verhovnik
- RODBINA PUNCER IZ LETUŠA - Božena Tanšek
- RODBINA SKAZA IZ DRUCOVE - Mira Skaza in Barbara Karničnik
- RODBINA STROPNIK - DOMAČE KAVRETI IZ ŠKAL - Karel Stropnik
- RODBINA ŠPIK IN IDRIJSKA ČIPKA - Dragica Podpečan
- RODOVNIK BIANCE PLEMKINJE ADAMOVICH DE CSEPIN- pripravila Mateja Medved Muzej Velenje
- RODOVNIK DRUŽINE PLANKO - Lado Planko
- RODOVNIK DRUŽINE PODVRATNIK - Andrej Podvratnik
- Rodovnik Georga Rednaka - Ferdinand Rednak;
- RODOVNIK JAKOBA KARNIČNIKA IZ HRASTOVCA - Jože Karničnik
- RODOVNIK MARTINA PUSTATIČNIKA IZ PLEŠIVCA - Martin Pustatičnik
- RODOVNIK RODBINE GROS - Božena Tanšek
- RODOVNIK TEREZIJA KOVAČ
- RODOVNO DREVO RETKO - Franc Retko
- ROZALIJA, SANDA - SORODSTVO - Tatjana Ferlin
- SLAVKA IN NJENI PREDNIKI - Marija Skrt
- ŠAFERJI IZ SPODNJEGA ŠALEKA - Ida Jurko
- TANŠKI IZ ŠKAL PRI VELENJU Z ZDOMCI - Avgust Tanšek
- Zwenk, Josefa Micheletz - Valentina Verhovnik

V vseh teh letih smo velikokrat obiskali Škofijske arhive Maribor, prvič organizirano posebej za skupino s predstavitvijo arhiva, nekajkrat pa smo se organizirali za skupinski prevoz in naročilo knjig. S tem se povežemo in skupaj raziskujemo gradivo v matičnih knjigah ter bolj večji pomagajo novincem. Kdor pa ima prednike iz Šaleške doline, lahko podatke poišče najprej na Velenjskem gradu, kjer imajo kar nekaj fotokopij rojstnih matičnih knjig in druge arhivske knjige. Zelo nam je žal, da Angela Fajmut, ki je iz Šmartna pri Slovenj Gradcu ne obiskuje več srečanj v Velenju, saj nam je bila v veliko pomoč pri učenju gotice. Ob deseti obletnici bi se rada spomnila tudi našega člana Franca Avberška, ki je s svojim načinom raziskovanja in prikaza rodovnika in družinskih slik navdušil za rodoslovje veliko svojih sorodnikov. Mi pa smo na Avberškovem ranču na Lopatniku preživeli kar

nekaj zaključkov naših srečanj. Kljub temu, da sedaj ne more raziskovati, je žena Alenka Avberšek obljubila, da bosta nadaljevala z rodoslovnim delom, tako njegove, kot njene veje prednikov.

Letos smo se člani rodoslovne skupine Velenje pridružili genetski raziskavi Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. Sodeluje lahko vsakdo s predniki, ki so zadnjih 200-300 živeli na Slovenskem, še zlasti, če nosijo priimke slovenskega izvora in so predniki živeli na deželi, vključno s hribovskimi območji.

Rodoslovci smo tudi člani Šaleškega Muzejskega in zgodovinskega društva Velenje. Želimo prispevati k popularizaciji in ohranjanju zgodovinskih stavb, nagrobnih spomenikov in ostalih zgodovinskih objektov ki jih načenja zob časa. Ni nam vseeno za nagrobne na pokopališču Šmartno v Velenju, kjer je pokopana tudi Bianca Adamovich de Csepín, pokopališka kapela družine Harnoncourt-Unverzagt pa je že podlegla zobu časa, vendar še vedno upamo in spodbujamo

njeno obnovo. Vila Bianca, ki je biser na vhodu v Velenje, je bila obsojena na propad, vendar je mestna občina Velenje imela posluš in čut za obnovo, tako da upamo, da bo enako z ostalimi stavbami.

Vsaki tretji torek v mesecu smo in bomo še naprej organizirali v Knjižnici Velenje srečanja kjer bomo izmenjevali svoje izkušnje. Če ste doma v bližini, se nam pridružite. ■

Novi člani

Spisek aktualnih članov je občasno osvežen na spletni strani SRD. V letu 2016 so se nam pridružili

550	Gašperič	Brigita	2354 Bresternica	Svetla ulica 2	041 828090	bgta_m@hotmail.com
551	Premelč	Janko	1231 Črnuče	C. Ceneta Štuparja 3	031 681955	janko.premelc@gmail.com
552	Markovič	Zdenka	9220 Lendava	Rudarska 16	051 653247	zdenka.markovic58@gmail.com
553	Jelen	Bogomir	1290 Grosuplje	Brezje pri Grosupljem 77	070 134787	bogomir.jelen@guest.arnes.si
554	Pekolj	Branko	1290 Grosuplje	Polica 100	041 933771	branko_pekolj@yahoo.com
555	Umek	Jožef Martin	3000 Celje	Ronkova 14	031 348341	umekm@siol.net
556	Boškovič	Ana	6280 Ankarán	Jadranska cesta 39 A	031 433361	anabkv@gmail.com
557	Šterman	Mitja	9252 Radenci	Štefana Kovača 1	031 320275	mitjasterman@gmail.com
558	Kavčič	Benjamin	5281 Spodnja Idrija	Govejk 14	031 575342	kavcic.benjamin@gmail.com
559	Ilovar	Ludvik	8220 Šmarješke toplice	Strelac 1	041 358438	ludvik@ilovar.eu
560	Cetinski	Teja	1330 Kočevje	Brestova pot 3	041 924592	teja@cetinski.eu
561	Kovačič	Martin	4000 Kranj	Tatjane Odrove 4	041 767251	apzfpk@gmail.com
562	Humar	Boštjan	5000 Nova Gorica	Bazoviška 5	051 667002	bos307@gmail.com
563	Modic	Mojca	1000 Ljubljana	Zvezna ulica 21	040 898176	modic.mojca3@gmail.com
564	Terseglav	Marko	1000 Ljubljana	Rimska c. 25	041 842338	marko.terseglav@gmail.com

Vsem izrekamo dobrodošlico!

Na zalogi imamo še izvode preteklih številk časopisa.
Zainteresirani jih dobite na društvenih srečanjih ali na uredništvu.